

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Jabłoń na lata 2023-2030

Jabłoń, marzec 2025 r.

WPROWADZENIE.....	3
Wykaz pojęć zastosowanych w opracowaniu	3
1. Powiązania GPR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi	5
1.1. Powiązania z dokumentami na poziomie krajowym i regionalnym	5
1.2. Powiązania z dokumentami na poziomie ponadlokalnym i lokalnym	9
2. Diagnoza gminy i określenie obszarów zdegradowanych oraz rewitalizacji w gminie	12
2.1. Metodyka wyznaczania obszaru zdegradowanego.....	12
2.1.1. Wyróżnione obszary porównawcze	13
2.1.2. Dobór wskaźników delimitacji obszaru zdegradowanego w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, funkcjonalno-przestrzennej oraz technicznej.....	14
2.2. Wynik diagnozy – sfera społeczna.....	17
2.3. Podsumowanie diagnozy	41
2.4. Wyznaczenie Obszaru Rewitalizacji.....	42
3. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji	46
3.1 Obszary Rewitalizacji – opis.....	46
3.2. Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych wynikająca z konsultacji społecznych.....	56
3.3. Potencjały obszaru rewitalizacji i ich wzajemne powiązania.....	62
4. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji	64
5. Cele i kierunki działań w ramach procesu rewitalizacji.....	65
6. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne.....	67
6.1. Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne.....	67
6.2. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne	80
7. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz podmiotami i ich działaniami realizowanymi na obszarze rewitalizacji	81
7.1. Komplementarność przestrzenna	81
7.2. Komplementarność problemowa.....	82
7.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna	83
7.4. Komplementarność międzyokresowa	84
7.5. Komplementarność źródeł finansowania	85
8. Zarządzanie wdrażaniem Gminnego Programu Rewitalizacji	87
8.1. Szacunkowe ramy finansowe przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz harmonogram ich wdrażania.....	87
8.2. System zarządzania realizacją Programu Rewitalizacji	89
8.3. Koszty zarządzania realizacją Programu	90
9. System monitoringu, oceny skuteczności i wprowadzania modyfikacji do Gminnego Programu Rewitalizacji	92

9.1. Ocena aktualności i stopnia realizacji GPR.....	92
9.2. Ewaluacja	96
9.3. Identyfikacja i sposób ograniczenia ryzyka podczas wdrażania GPR.....	96
9.4 Monitorowanie postępu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych	97
9.5. Aktualizacja GPR	98
10. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych w proces rewitalizacji.....	99
10.1. Procedura uspołecznienia na etapie przygotowania programu rewitalizacji.....	99
10.2. Procedura uspołecznienia na etapie realizacji programu rewitalizacji.....	103
11. Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko	107
12. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach.....	109
12.1. Specjalna Strefa Rewitalizacji.....	109
12.2. Zmiany w dokumentach planowania i zagospodarowania przestrzennego.....	109
12.2.1. Niezbędne zmiany w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego	109
12.2.2. Niezbędne zmiany w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.....	109
13. Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji	110
Spis tabel:	114
Spis map:	115

WPROWADZENIE

Zgodnie z Ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji pod pojęciem rewitalizacji należy rozumieć: „proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez działania kompleksowe (...) integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji”.

Takimi zasadami kierowano się również opracowując Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Jabłoń 2023-2030.

Program został przygotowany i opracowany zgodnie z wymogami określonymi w Ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji. W rozdziale pierwszym opisano powiązania GPR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi.

Część druga Programu ma charakter diagnostyczny i opiera się na streszczeniu sytuacji społecznej gminy, a także sytuacji w innych sferach wymienionych w ustawie. Następnie przeprowadzono szczegółową analizę sytuacji, pozwalającą na określenie obszarów zdegradowanych i rewitalizacji – poszczególne dane analizowano już na poziomie wyodrębnionych obszarów gminy objętych Obszarem Rewitalizacji.

Część trzecia ma charakter projektowy i odnosi się do kształtu procesu rewitalizacji w gminie. Przede wszystkim wskazano wizję obszarów rewitalizacji po przeprowadzeniu tego procesu, a także cele i kierunki działań.

Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne zgłoszone przez podmioty z terenu gminy zostały uporządkowane w ramach dwóch list – przedsięwzięć podstawowych i uzupełniających.

Następnie opisano mechanizmy zapewnienia komplementarności tych przedsięwzięć. Ostatnim elementem tej części był opis procesu partycypacji społecznej, który przeprowadzono na etapie opracowywania dokumentu, jak również zaproponowano możliwe formy włączania lokalnej społeczności na etapie wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji. Chodzi o utrzymanie zainteresowania mieszkańców realizowanymi przedsięwzięciami, bowiem bez współpracy z lokalną społecznością nie uda się osiągnąć pozytywnych efektów, zwłaszcza w wymiarze społecznym.

Ostatnia część dokumentu odnosi się do zarządzania wdrażaniem procesu rewitalizacji. W sposób zbiorczy przedstawiono tu szacunkowe ramy finansowe zaproponowanych przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych, a także harmonogram ich realizacji. Następnie opisano system zarządzania realizacją Programu, monitoringu, oceny skuteczności oraz wprowadzania zmian do niniejszego dokumentu.

Wykaz pojęć zastosowanych w opracowaniu

Rewitalizacja to kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji.

Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez **interesariuszy** (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością. Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są w sposób spójny: wewnątrz (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnątrz (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych).

Obszar może zostać wskazany jako **obszar zdegradowany**, jeśli znajduje się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym oraz gdy występuje na nim co najmniej jedno z następujących negatywnych zjawisk:

- ⇒ **gospodarczych** (w szczególności niski stopień przedsiębiorczości, słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw),
- ⇒ **środowiskowych** (w szczególności przekroczenie standardów jakości środowiska, obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska),
- ⇒ **przestrzenno-funkcjonalnych** (w szczególności niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny, brak dostępu do podstawowych usług lub ich niska jakość, niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niski poziom obsługi komunikacyjnej, niedobór lub niska jakość terenów publicznych),
- ⇒ **technicznych** (w szczególności degradacja stanu technicznego obiektów),

Natomiast **interesariuszami rewitalizacji** są w szczególności:

art. 2 ust. 2 ustawy o rewitalizacji:

- ⇒ mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz pozostali mieszkańcy gminy,
- ⇒ właściciele nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na obszarze rewitalizacji,
- ⇒ podmioty prowadzące na obszarze gminy działalność gospodarczą,
- ⇒ podmioty prowadzące na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe
- ⇒ i grupy nieformalne,
- ⇒ jednostki organizacyjne Gminy Jabłoń,
- ⇒ organy władzy publicznej,
- ⇒ podmioty realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa,

oraz art. 36 ust. 8 pkt 4 ustawy wdrożeniowej, w tym:

- ⇒ partnerzy społeczno-gospodarczy,
- ⇒ podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie,
- ⇒ podmioty działające na rzecz ochrony środowiska,
- ⇒ podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw
- ⇒ podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji.

Definicja rewitalizacji podkreśla kilka istotnych zagadnień i wyzwań związanych z procesem wychodzenia ze stanu kryzysowego obszaru kryzysowego. Po pierwsze proces rewitalizacji powinien być realizowany w sposób kompleksowy, tj. w taki sposób, który nie tylko rozwiązuje lub eliminuje wybrane zagrożenia i problemy, ale także w sposób pozwalający na wykorzystanie mocnych stron nie tylko obszaru rewitalizowanego, ale całej gminy, jak również potencjału otoczenia zewnętrznego, traktowanych jako szanse rozwoju. Takie kompleksowe podejście do rewitalizacji oznacza, że działania podejmowane na rzecz wychodzenia ze stanu kryzysowego powinny wpisywać się w szerszy nurt realizacji polityki rozwoju całej gminy i jej otoczenia, w szczególności otoczenia powiązanego funkcjonalnie z gminą. Po drugie, proces rewitalizacji powinien być ukierunkowany na wieloaspektowe podejście oraz rezultaty. Kluczowe dla właściwego zdiagnozowania skali poszczególnych problemów, a tym samym wybór zawężonych terytorialnie obszarów do rewitalizacji powinien być poprzedzony rzetelną diagnozą. Diagnoza powinna

wskazać stany kryzysowe na obszarze gminy, zarówno w sferze terytorialnej, ale przede wszystkim w sferze kategorii problemów. Ostateczny wybór obszarów do rewitalizacji powinien być wyborem najefektywniejszej ścieżki działań, w kontekście oczekiwanych rezultatów, tj. wynikać z rangi lub znaczenia wybranych zagadnień/obszarów rewitalizacji dla polityki rozwoju całej gminy.

Po trzecie, istotną rolę w procesie tworzenia i realizacji programu rewitalizacji odgrywa partycypacja społeczna, która obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy. W toku przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji dąży się, aby działania, skutkowały wypowiedzeniem się przez wszystkich interesariuszy.

Gminny Program Rewitalizacji

- ⇒ inicjowany, opracowany i uchwalony przez Radę Gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465 z późn. zm.), wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.
- ⇒ Gminny Program Rewitalizacji, o którym mowa w art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U.2024.278 z późn. zm.).

1. Powiązania GPR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Jabłoń 2023-2030 został poddany analizie oraz kompleksowej weryfikacji w zestawieniu z kluczowymi dokumentami strategicznymi i operacyjnymi w skali makro i mikro. Zwrócić uwagę, należy na to, iż proces rewitalizacji, co do zasady ma wymiar lokalny i powinien kreować rozwój na poziomie jednostek samorządu terytorialnego, a następnie pośrednio realizować cele i założenia programów na poziomie regionu i kraju.

1.1. Powiązania z dokumentami na poziomie krajowym i regionalnym

Komplementarność z dokumentami na poziomie krajowym:

1. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju jest aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, tj. Strategii Rozwoju Kraju 2020, przyjętej uchwałą Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r., zgodnie z wymogami ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Strategia określa nowy model rozwoju – suwerenną wizję strategiczną, zasady, cele i priorytety rozwoju kraju w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym do 2020 r. oraz w perspektywie do 2030 r.

Cele i zadania:

- Rozwój społeczne wrażliwy i terytorialnie zrównoważony
- Poprawa dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne
- Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy
- Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów
- Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych w oparciu o specjalizacje gospodarcze i nowe nisze rynkowe
- Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie na wszystkich szczeblach zarządzania

- Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu
- Uproszczenie prawa zapewniające lepsze warunki dla działalności gospodarczej i realizacji potrzeb obywateli
- Inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne- dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorstw
- Budowa zintegrowanego systemu planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego
- Cyfrowe państwo usługowe
- Stabilne, efektywne i zrównoważone finanse publiczne
- Wykorzystanie środków z budżetu Unii Europejskiej w sposób przekładający się na trwałe efekty rozwojowe

Wyznaczone cele rewitalizacji dla Gminy Jabłoń wpisują się we wszystkie wyżej przytoczone cele. Prowadzą one do zwiększenia konkurencyjności obszaru poprzez określenie jego funkcji gospodarczej opartej na rozwijających się specjalizacjach, przy wykorzystaniu występujących lokalnych zasobach. Ponadto poprzez integrację działań, cele wpływają na zwiększenie spójności terytorialnej w układzie regionalnym i krajowym, w szczególności zapewniając możliwość trwałego rozwoju ekonomicznego na terenach marginalizowanych. Powyższe kompleksowe podejście do planowania rozwoju gminy oraz współpraca samorządów pozwoli na uzyskanie efektu synergii, polegającego na realizacji działań spójnych i służących osiągnięciu zamierzonych celów, określonych w niniejszym dokumencie.

2. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030, Trzecia fala nowoczesności

Dokument ten, określający główne trendy, wyzwania oraz koncepcję rozwoju kraju w perspektywie długookresowej, przyjęty został przez Radę Ministrów w dniu 5 lutego 2013 r. Jego założeniem jest przezwyciężenie kryzysu finansowego w możliwie najkrótszym czasie oraz wzrost gospodarczy kraju.

Cele i zadania:

Konkurencyjność i innowacyjność gospodarki:

- Wspieranieprorozwojowejalokacjizasobówwgospodarce, stworzeniewarunkówdlawzrostu oszczędności oraz podaży pracy i innowacji
- Zmniejszenie długu publicznego i kontrola deficytu w cyklu koniunkturalnym
- Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki
- Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki
- Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfarestate”
- Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska
- Równoważenia potencjałów rozwojowych regionów:
- Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych
- Rewitalizacja obszarów problemowych w miastach
- Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego
- Efektywność i sprawność państwa:
- Stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej
- Wzrost społecznego kapitału rozwoju

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Jabłoń na lata 2023-2030 zakłada zapewnienie rozwoju poprzez wzmocnianie i wspieranie istniejącego kapitału oraz wykorzystywanie potencjałów obszaru rewitalizacji.

3. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR) jest dokumentem przyjętym przez Radę Ministrów we wrześniu 2019 r. i jest on w pełni komplementarny do zapisów SOR w wymiarze terytorialnym. KSRR

przewiduje realizację trzech głównych celów:

- Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym;
- Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych;
- Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk publicznych.

W zakresie komplementarności z merytorycznymi celami KSRR, Gminny Program Rewitalizacji Gminy Jabłoń na lata 2023–2030 wykazuje najsilniejszą komplementarność z celami szczegółowymi:

- 1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych;
- 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów;
- 2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego;
- 2.2. Wsparcie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym;
- 3.2. Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym;
- 3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych.

Samo opracowanie i wdrażanie zapisów GPR jest już spójne z założeniami KSRR 2030, w myśl celu 1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych. Rewitalizacja jako proces wyprowadzenia ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, wykorzystywana jest do zapewnienia spójności terytorialnej i wyrównywania szans obszarów borykających się z problemami rozwojowymi.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne mają na celu ograniczenie występowania zjawiska wykluczenia społecznego oraz niwelowanie nierówności pomiędzy obszarem rewitalizacji a innymi częściami gminy w sferze społecznej, gospodarczej, technicznej, środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej.

Komplementarność z dokumentami na poziomie regionalnym:

1. Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku

Cel strategiczny 2: Wzmocnienie powiązań i układów funkcjonalnych

Cele operacyjne:

- Zrównoważony rozwój systemów infrastruktury technicznej
- Rozwój miejskich obszarów funkcjonalnych (LOM, ośrodków subregionalnych i lokalnych)
- Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich
- Ochrona walorów środowiska

Cel strategiczny 3: Innowacyjny rozwój gospodarki oparty o zasoby i potencjały regionu

Cele operacyjne:

- Wykorzystanie potencjału badawczo-rozwojowego jednostek naukowych oraz wspieranie transferu wiedzy i technologii
- Wspieranie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw
- Promocja i rozwój usług prozdrowotnych, uzdrowiskowych oraz gospodarki senioralnej
- Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój sportu i usług wolnego czasu

Cel strategiczny 4: Wzmacnianie kapitału społecznego

Cele operacyjne:

- Rozwijanie kapitału ludzkiego
- Poprawa jakości świadczenia usług zdrowotnych
- Włączenie i integracja społeczna
- Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej
- Bezpieczeństwo publiczne
- Wspieranie oddolnych inicjatyw i poprawa efektywności zarządzania

Wśród założeń Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Jabłoń na lata 2023-2030 znajduje się

wyrównywanie potencjałów społecznych, gospodarczych czy infrastrukturalnych pomiędzy obszarem rewitalizacji a innymi terenami gminy oraz wzrost kompetencji społecznych i zawodowych mieszkańców dotkniętych zjawiskiem wykluczenia społecznego. Wpłynie to na podniesienie poziomu spójności całego województwa, jako składowej większej liczby poszczególnych części, w aspektach związanych z gospodarką, zatrudnieniem oraz jakością życia mieszkańców.

2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego

Cele i zasady zagospodarowania przestrzennego:

Osadnictwo i infrastruktura społeczna

Cele szczegółowe:

- Poprawa dostępu do usług publicznych i infrastruktury społecznej.
- Rozwój usług i sieci ośrodków pomocy społecznej wynikającej z rosnącej liczby seniorów

Środowisko przyrodnicze

Cele szczegółowe:

- Harmonijne zagospodarowanie przestrzeni krajobrazowej
- Utrzymanie walorów obszarów wyróżniających się szczególnymi cechami przyrodniczymi i krajobrazowymi
- Przywrócenie walorów przyrodniczych i krajobrazowych obszarom zdegradowanym i o zniekształconych stosunkach ekologicznych.

Środowisko kulturowe

Cele szczegółowe:

- Identyfikacja, zachowanie i ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego oraz różnorodności krajobrazu kulturowego.
- Zachowanie przed zatarciem specyfiki kulturowej ukształtowanych historycznie struktur przestrzennych.
- Zachowanie i wzbogacanie zasobów dóbr kultury współczesnej.
- Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego

Gospodarka

Cele szczegółowe:

- Rozwój potencjału społeczno-ekonomicznego węzłów i ośrodków gospodarczych.
- Wykorzystywanie endogenicznych potencjałów i rozwój specjalizacji regionalnych.
- Zrównoważone wykorzystanie potencjałów rozwojowych tkwiących w zagospodarowaniu przestrzennym i zasobach naturalnych przestrzeni województwa.
- Dywersyfikacja działalności gospodarczej na obszarach wiejskich.
- Zwiększenie konkurencyjności gospodarki rybackiej opartej na wysokiej jakości produktach akwakultury.
- Rozwój infrastruktury turystycznej.
- Zapewnienie sprawnej obsługi komunikacyjnej obszarów i terenów rekreacyjnych.
- Wzmocnienie oferty zatrudnienia i usług (publicznych i komercyjnych) w miastach z uwzględnieniem potrzeb obsługi okolicznych terenów wiejskich

⇒ Gmina Jabłoń leży w Obszarze Funkcjonalnym Polesie ze strefą oddziaływania Kanału Wieprz-Krzna.

⇒ Wśród działań ukierunkowanych na zachowanie wartości obiektów dziedzictwa kulturowego jako priorytetowe uznaje się restaurowanie zespołów rezydencjonalnych.

⇒ W obszarach o szczególnej wartości kulturowej rekomenduje się do utworzenia parku kulturowego, które zgodnie z KPZK 2030, należy traktować jako obszary funkcjonalne ochrony krajobrazów kulturowych. Rekomendowane parki kulturowe - Jabłoński Park Kulturowy.

⇒ Gminę Jabłoń zalicza się do obszarów priorytetowych pod względem budowy oraz rozbudowy i

modernizacji urządzeń melioracyjnych, obejmujących obiekty o powierzchni co najmniej 500 ha.

⇒ Wskazuje się rozwój infrastruktury turystycznej i służącej ochronie walorów turystycznych w ośrodkach i strefach turystycznych w zakresie turystyki krajoznawczo-poznawczej

Realizacja założeń GPR przyczyni się do realizacji ww. zamysłów poprzez realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych mających na celu m.in. kształtowanie przestrzeni publicznej oraz podnoszenie poziomu jakości życia mieszkańców przy wykorzystaniu lokalnych potencjałów.

3. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA LUBELSKIEGO 2021-2027

W związku z założeniami strategicznymi oraz w odpowiedzi na wyzwania, za cel główny Programu przyjęto: Wzmocnienie i efektywne wykorzystanie gospodarczych i społecznych potencjałów regionu, sprzyjające zintegrowanemu, zrównoważonemu i inteligentnemu rozwojowi województwa lubelskiego, ukierunkowanemu na wysoką jakość życia i bezpieczeństwo jego mieszkańców.

Zostanie on osiągnięty przez interwencje w ramach 11 Priorytetów obejmujących 5 CP pakietu legislacyjnego UE.

Priorytet XI Rozwój zrównoważony terytorialnie

2.1.11.1. Cel szczegółowy 5(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich.

Opis interwencji - rodzaje planowanych działań, typów projektów:

Rewitalizacja obszarów zdegradowanych realizowana na podstawie GPR - Inwestycje będą obejmowały kompleksowe działania mające na celu przeciwdziałanie degradacji przestrzeni zurbanizowanej i zjawiskom kryzysowym, pobudzanie rozwoju i zmian jakościowych poprzez wzrost aktywności społecznej i gospodarczej. Inwestycje te będą obejmowały m.in. adaptację budynków do celów społecznych, kulturalnych, itp. wraz z możliwością zagospodarowania terenu funkcjonalnie związanego z obiektem, uporządkowanie i zagospodarowanie zdegradowanych przestrzeni na cele publiczne, kulturalne, turystyczne, itp., dostosowanie przestrzeni publicznych do nowych funkcji, wsparcie infrastrukturalne przedsiębiorstw społecznych.

Przedstawione zestawienie wskazuje na silne powiązanie pomiędzy celami strategicznymi Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jabłoń na lata 2023-2030 a krajowymi i wojewódzkimi dokumentami strategicznymi. W wielu z przytoczonych dokumentach odnaleźć można priorytety i cele strategiczne związane z poprawą dostępu do usług publicznych i infrastruktury społecznej, rozwojem i efektywnym wykorzystaniem potencjału kulturowego oraz wykorzystywaniem endogenicznych potencjałów i rozwojem specjalizacji regionalnych. W kierunkach działań zaproponowanych w GPR znajdują się odpowiednie zapisy mające za zadanie realizację tego celu.

1.2. Powiązania z dokumentami na poziomie ponadlokalnym i lokalnym

Komplementarność z dokumentami na poziomie ponadlokalnym:

1. Strategia Rozwoju Ponadlokalnego Doliny Zielawy 2023 - 2030

Cel strategiczny 1 WZROST JAKOŚCI ŻYCIA I SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ

Kierunki działań:

- 1.1 Podniesienie jakości usług i infrastruktury pomocy społecznej i ochrony zdrowia
- 1.2 Podniesienie jakości edukacji, wyrównywanie szans edukacyjnych, aktywizacja dzieci i młodzieży
- 1.3 Zwiększenie atrakcyjności obiektów kultury i ochrona dziedzictwa kulturowego
- 1.4 Wzmocnienie kapitału społecznego i rozwój przedsiębiorstw społecznych
- 1.5 Poprawa dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami

1.6 Wzrost bezpieczeństwa mieszkańców i zapobieganie zagrożeniom

1.7 Wspieranie procesów rewitalizacji oraz poprawa jakości i dostępności infrastruktury rekreacyjnej i sportowej

Cel strategiczny 2 ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU I ZRÓWNOWAŻONA PRZESTRZEŃ

Kierunki działań:

2.1 Zwiększenie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych

2.2 Wspieranie efektywności energetycznej

2.3 Zrównoważona gospodarka wodno – ściekowa

2.4 Wspieranie gospodarki o obiegu zamkniętym

2.5 Ochrona przyrody, edukacja i promocja postaw ekologicznych

2.6 Rozwój elektronicznych usług publicznych i technologii cyfrowych, poprawa dostępu do internetu szerokopasmowego

Cel strategiczny 3 WZROST KONKURENCYJNOŚCI I ATRAKCYJNOŚCI TURYSTYCZNEJ

Kierunki działań:

3.1 Poprawa atrakcyjności turystycznej i rozwój marki terytorialnej Doliny Zielawy

3.2 Wsparcie dla rozwoju lokalnej gospodarki i przedsiębiorczości

3.3 Poprawa dostępności komunikacyjnej obszarów gospodarczych i peryferyjnych

Samo opracowanie i wdrażanie zapisów GPR jest już spójne z założeniami Strategii, w myśl kierunku działania Wspieranie procesów rewitalizacji oraz poprawa jakości i dostępności infrastruktury rekreacyjnej i sportowej. Rewitalizacja jako proces wyprowadzenia ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, wykorzystywana jest do zapewnienia spójności terytorialnej i wyrównywania szans obszarów borykających się z problemami rozwojowymi. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne mają na celu ograniczenie występowania zjawiska wykluczenia społecznego oraz niwelowanie nierówności pomiędzy obszarem rewitalizacji a innymi częściami gminy w sferze społecznej, gospodarczej, technicznej, środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej.

1. STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE JABŁOŃ 2021 - 2025

Cel główny: Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego osobom wymagającym wsparcia społecznego.

Cel strategiczny 1. Wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

Strategiczny kierunek działań:

1. Aktywizacja zawodowa mieszkańców Gminy Jabłoń.
2. Wsparcie rodzin w pełnieniu swoich funkcji, w tym pomoc środowiskowa i instytucjonalna.
3. Wsparcie dla osób i rodzin dotkniętych problemem uzależnień rozumianych w szerokim zakresie
4. Rozwiązywanie problemu przemocy w rodzinie.

Cel strategiczny 2. Polityka włączenia do życia społecznego osób w podeszłym wieku i niepełnosprawnych

Strategiczny kierunek działań:

1. Rozwój potencjału GOPS w zakresie świadczenia usług opiekuńczych.
2. Poprawa warunków życia i jakości osób starszych i niepełnosprawnych.
3. Zwiększenie aktywności społecznej i obywatelskiej seniorów i osób niepełnosprawnych.
4. Tworzenie warunków integracji międzypokoleniowej – utrwalanie postawy szacunku i odpowiedzialności za osoby starsze i niepełnosprawne.

Cel strategiczny 3. Aktywna młodzież szansą na budowę społeczeństwa obywatelskiego

Strategiczny kierunek działań:

1. Wysoki poziom edukacji szkolnej.
2. Rozbudowa infrastruktury dla rozwoju aktywności.
3. Dostęp do nowoczesnych technologii.

Działania realizowane w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Jabłoń na lata 2023-2030 mają na celu zapobieganie i minimalizację występowania problemów społecznych oraz zjawiska wykluczenia społecznego, w tym wykluczenia osób niepełnosprawnych, seniorów i osób chorych. Ponadto realizowane przedsięwzięcia będą miały na celu integrację, aktywizację oraz podnoszenie kompetencji społecznych i zawodowych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Jabłoń

Studium określa podstawowe kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy. Zasady zrównoważonego rozwoju, ładu przestrzennego oraz nadrzędności interesu publicznego nad interesami indywidualnymi były fundamentem dla określenia głównych założeń studium.

Studium Gminy Jabłoń zostało przyjęte Uchwałą Nr L/368/24 Rady Gminy Jabłoń z dnia 21 lutego 2024 r. w sprawie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Jabłoń. Zgodnie z zapisami SUiKZP: Przekształcenie i rehabilitacja (rewitalizacja) to proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie do rewitalizacji czyli ożywienia - przywrócenia do życia. Ramy prawne dla procesu rewitalizacji w Polsce zawarte zostały w ustawie z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji. Jednym z istotniejszych elementów ustawy jest uregulowanie kwestii dotyczących Gminnych Programów Rewitalizacji, które są podstawowym narzędziem nakierowanym na kompleksowe podejście do procesu oraz podejmowanie działań w ścisłej współpracy ze społecznością lokalną.

Gminny Program Rewitalizacji jest kolejnym dokumentem strategicznym, który jest powiązany ze Studium zarówno pod względem uwarunkowań jak również kierunków zagospodarowania przestrzennego. Gminny Program Rewitalizacji jest zgodny ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Jabłoń – przedsięwzięcia rewitalizacyjne nie naruszają jego ustaleń i spełniają nałożone w nim wymogi z zakresu ochrony środowiska i krajobrazu.

2. Diagnoza gminy i określenie obszarów zdegradowanych oraz rewitalizacji w gminie

2.1. Metodyka wyznaczania obszaru zdegradowanego

Rewitalizacja to proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie programu rewitalizacji. Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Jabłoń na lata 2023-2030 jest dokumentem strategicznym i operacyjnym o charakterze lokalnym.

Z uwagi na charakter dokumentu, obszar objęty rewitalizacją winien być wyodrębniony w sposób szczegółowy w oparciu o wybrane wskaźniki odnoszące się do sytuacji społeczno-gospodarczej gminy.

Obszar, który zostanie poddany rewitalizacji powinien zostać wyodrębniony w sposób szczegółowy, w oparciu o katalog wskaźników odnoszących się do sytuacji społeczno-gospodarczej jednostki. Przyjęta w niniejszym opracowaniu metodologia przeprowadzenia delimitacji obszaru zdegradowanego, a następnie obszaru rewitalizacji zakładała w głównej mierze oparcie się mierzalnych zmiennych dotyczących sytuacji społecznej (z zakresu demografii, kapitału społecznego, bezpieczeństwa publicznego, pomocy społecznej i rynku pracy), gospodarczej, środowiskowej, przestrzennej i technicznej na danym obszarze.

Obszar zdegradowany, a następnie obszar rewitalizacji zostały wyznaczone w oparciu o zaproponowany katalog wskaźników, które odnoszą się do pięciu sfer wskazanych w ustawie o rewitalizacji – społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

W trakcie wyznaczania obszarów kryzysowych i obszaru rewitalizacji zdecydowano się po pierwsze na wybór takich wskaźników, które są dostępne na poziomie gminy i obszarów analizy. Po drugie istotnym dla wyboru kryteriów był element pozwalający na obiektywizację danych, ich przeliczenie i odniesienie do realnych problemów gminy. Po trzecie wreszcie, wybrano wskaźniki, które stosunkowo łatwo można gromadzić i których wartości można porównywać w kolejnych latach. Metodologia przyjęta na potrzeby niniejszej diagnozy opierała się na szczegółowych, w większości mierzalnych, ilościowych zmiennych, analizowanych w podziale na wskazane sfery.

Ustawa o rewitalizacji wskazuje, że obszar zdegradowany można wyznaczyć dla miejsc koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, współwystępujących z negatywnymi zjawiskami ze sfer gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej.

Obszar można uznać za zdegradowany w przypadku współwystępowania minimum jednego problemu ze sfery społecznej oraz problemów z pozostałych sfer.

Uznanie danego zjawiska za stan kryzysowy ma miejsce, jeśli dane negatywne zjawisko charakteryzuje się wartością wskaźników je oceniających, przekraczających średnią wartość notowaną w skali gminy. Istotne jest także obiektywne stwierdzenie, czy dane zjawisko ma charakter zjawiska kryzysowego (np. poprzez odniesienie poziomu zjawiska do średnich notowanych na innych poziomach statystycznych).

Pierwszy etap opracowania diagnozy opierał się na analizie danych zastanych, tzw. analizie deskresearch, polegającej na zebraniu materiałów z różnych źródeł, a następnie przeanalizowaniu ich pod kątem rzetelności, jakości oraz przydatności na dalszym etapie opracowywania diagnozy. Po wyselekcjonowaniu materiałów, nastąpiła właściwa analiza deskresearch, która obejmowała dokumenty, opracowania oraz sprawozdania i dane, uznane jako istotne w procesie badawczym.

W trakcie opracowywania diagnozy obszaru zdegradowanego, zastosowano dwa podejścia, które bazowały na analizie danych zastanych: statystyczne i przestrzenne. W ujęciu statystycznym dane zostały

zgromadzone, a następnie poddane analizie oraz przetworzone na potrzeby niniejszego opracowania. Natomiast, w ujęciu przestrzennym dane zostały odniesione do przyjętych obszarów porównawczych. Opracowane dane zwizualizowano, przedstawiając je za pomocą kartogramów. Kolejny etap polegał na opracowaniu wskaźnika degradacji w sferze społecznej.

Delimitacja obszaru zdegradowanego, a następnie obszaru rewitalizacji obejmowała następujące etapy:

- 1) Podzielenie terenu Gminy Jabłoń na mniejsze jednostki.
- 2) Wybór kryteriów delimitacji.
- 3) Przeprowadzenie szczegółowej analizy wskaźnikowej w zakresie problemów społecznych w wyodrębnionych obszarach (badanie ilościowe) – pozwoliło to na wskazanie obszarów o szczególnym nasileniu i koncentracji problemów w sferze społecznej.
- 4) Przeprowadzenie analizy obszarów porównawczych pod kątem występowania problemów w sferze: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno- funkcjonalnej i technicznej. Uzyskane wyniki stanowiły podstawę do wyłonienia obszaru, który zostanie poddany rewitalizacji.
- 5) Zidentyfikowanie obszaru rewitalizacji – obszaru o szczególnym nasileniu problemów społecznych, uwzględniającego ustawowe wskaźniki obligatoryjne dotyczące powierzchni – maksymalnie 20% powierzchni gminy – oraz ludności – maksymalnie 30% wszystkich zamieszkujących Gminę Jabłoń.

2.1.1. Wyróżnione obszary porównawcze

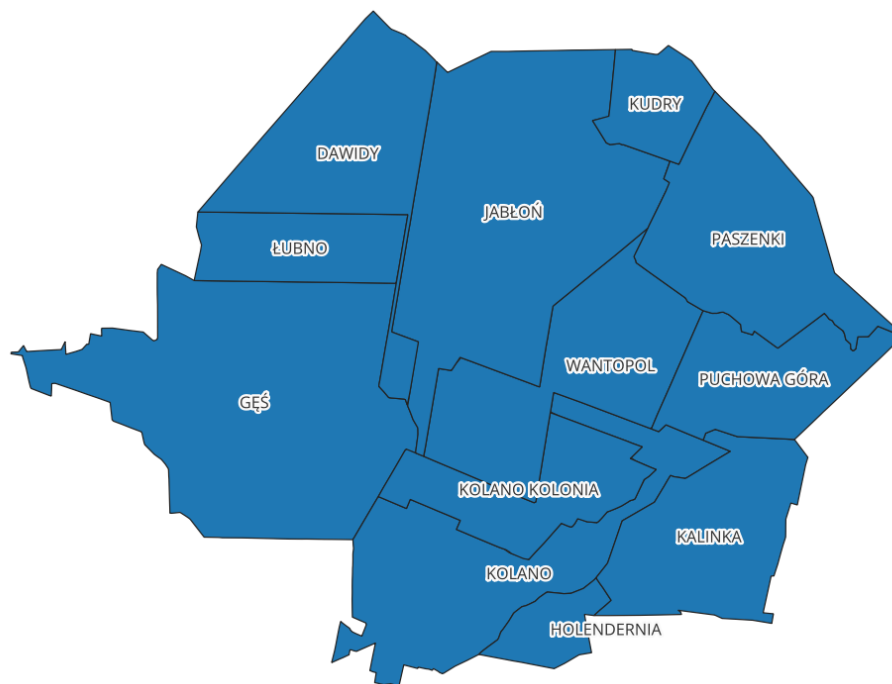
Na wstępnym etapie prac diagnostycznych zaproponowano, aby do celów agregacji danych opisujących stany kryzysowe dokonać podziału gminy na sołectwa. Założono wstępnie, że działania rewitalizacyjne powinny rozwiązywać komplementarnie problemy obszarów spójnych przestrzennie i funkcjonalnie, dlatego też przy tworzeniu stref próbowano zachować podział gminy na takie obszary.

Tabela 1 Zestawienie obszarów porównawczych w ramach programu rewitalizacji

Lp.	Miejscowość	Liczba mieszkańców	Udział ludności	Powierzchnia w ha	Udział powierzchni
1.	Dawidy	436	11,84%	940,1	8,49%
2.	Gęś	594	16,16%	2124,8	19,18%
3.	Holendernia	39	1,06%	194,66	1,76%
4.	Jabłoń	1138	30,92%	2014,6	18,19%
5.	Kalinka	280	7,61%	823,85	7,44%
6.	Kolano	278	7,55%	1099,3	9,92%
7.	Kolano-Kolonia	183	4,97%	540,67	4,88%
8.	Kudry	79	2,15%	291,67	2,63%
9.	Łubno	87	2,42%	443,74	4,01%
10.	Paszenki	376	10,21%	1012,4	9,14%
11.	Puchowa Góra	85	2,31%	610,03	5,51%
12.	Wantopol	103	2,80%	980,83	8,86%

Źródło: opracowanie własne

Mapa 1 Podział gminy na obszary porównawcze

Źródło: <https://jablon.e-mapa.net/>

2.1.2. Dobór wskaźników delimitacji obszaru zdegradowanego w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, funkcjonalno-przestrzennej oraz technicznej

Dla prawidłowego przeprowadzenia delimitacji analizowanych jednostek statystycznych konieczny był wybór odpowiednich zmiennych, które je w sposób istotny statystycznie różnicują. Ze względu na charakter gminy i występujące w niej zjawiska społeczne, gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne i techniczne, konieczne było zbadanie szeregu zmiennych i wypracowanie katalogu umożliwiającego analizę każdej ze sfer wskazanych w Ustawie o rewitalizacji. Przeprowadzone prace umożliwiły wypracowanie zbioru zmiennych zaprezentowanych w poniższej tabeli.

Tabela 2 Kryteria delimitacji obszaru zdegradowanego

Lp.	Kategoria	Wskaźnik	Opis
1.	SFERA SPOŁECZNA	Udział liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności obszaru miejscowości	Wskaźnik obrazujący sytuację demograficzną danego sołectwa/obszaru. Wskaźnik obliczony został na podstawie danych GUS. Przyjęty wskaźnik pozwolił zidentyfikować miejscowości z największymi problemami związanymi z sytuacją demograficzną.
2.		Udział liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności obszaru miejscowości	Wskaźnik obrazujący sytuację demograficzną danego sołectwa/obszaru. Wskaźnik obliczony został na podstawie danych GUS. Przyjęty wskaźnik pozwolił zidentyfikować miejscowości z największymi problemami związanymi z sytuacją demograficzną.
3.		Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców	Wskaźnik obrazujący potrzeby lokalnej społeczności w zakresie zinstytucjonalizowanej pomocy społecznej. Poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego obliczony został na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jabłoni. Jako wskaźnik go wyznaczający przyjęto liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Przyjęty wskaźnik pozwolił zidentyfikować miejscowości z największymi problemami związanymi z wykluczeniem społecznym.
4.		Liczba bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Wskaźnik skupiający się na ocenie sytuacji społeczności obszaru na lokalnym rynku pracy. Dane dotyczące bezrobocia pozyskano z Powiatowego Urzędu Pracy w Parczewie. Założone w tym obszarze wskaźniki wskazały miejscowości z największym odsetkiem osób bezrobotnych, w tym osób długotrwale bezrobotnych, co jest szczególnie istotne w przypadku analizy zjawiska jakim jest wykluczenie społeczne. Długotrwale bezrobocie znacząco zwiększa prawdopodobieństwo jego wystąpienia oraz stanowi odzwierciedlenie warunków życia i sytuacji ekonomicznej mieszkańców.
5.		Liczba bezrobotnych długotrwale w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Wskaźnik skupiający się na ocenie sytuacji społeczności obszaru na lokalnym rynku pracy. Dane dotyczące bezrobocia pozyskano z Powiatowego Urzędu Pracy w Parczewie. Założone w tym obszarze wskaźniki wskazały miejscowości z największym odsetkiem osób bezrobotnych, w tym osób długotrwale bezrobotnych, co jest szczególnie istotne w przypadku analizy zjawiska jakim jest wykluczenie społeczne. Długotrwale bezrobocie znacząco zwiększa prawdopodobieństwo jego wystąpienia oraz stanowi odzwierciedlenie warunków życia i sytuacji ekonomicznej mieszkańców.
6.		Liczba przestępstw i wykroczeń na 100 mieszkańców	Wskaźnik opisujący poziom bezpieczeństwa na danym obszarze, skupia się na prezentacji danych dotyczących poważnych naruszeń prawa. Dane potrzebne do obliczenia wskaźnika opisującego stopień przestępczości i naruszeń prawa pozyskano z KPP w Parczewie. Przestępczość znacząco negatywnie wpływa na jakość życia mieszkańców oraz postrzeganie atrakcyjności danego miejsca do zamieszkania i inwestowania. Do wskazania poziomu przestępczości w poszczególnych miejscowościach przyjęto liczbę przestępstw i wykroczeń przeliczeniu na 100 mieszkańców.
7.		„Niebieskie karty” i interwencje domowe w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Wskaźnik opisujący poziom bezpieczeństwa na danym obszarze, skupia się na prezentacji danych dotyczących poważnych naruszeń prawa. Dane potrzebne do obliczenia wskaźnika opisującego stopień przestępczości i naruszeń prawa pozyskano z KPP w Parczewie. Przestępczość znacząco negatywnie wpływa na jakość życia mieszkańców oraz postrzeganie atrakcyjności danego miejsca do zamieszkania i inwestowania. Do wskazania poziomu przestępczości w poszczególnych sołectwach przyjęto oraz ilość założonych „niebieskich kart” oraz interwencji domowych w przeliczeniu na 100 mieszkańców.

8.		Liczba zarejestrowanych organizacji NGO na 100 mieszkańców	Wskaźnik określający poziom kapitału społecznego. Zmienna zestandaryzowana, prezentowana w formie przeliczeniowej pokazującej liczbę organizacji pozarządowych na 100 mieszkańców. Źródło danych: Urząd Gminy Jabłoń
9.		Poziom kapitału społecznego – uczestnictwo w życiu politycznym	Wskaźnik określający poziom kapitału społecznego – wskaźnik, którym się posłużono, chcąc ocenić uczestnictwa w życiu politycznym w poszczególnych sołectwach Gminy Jabłoń, to udział mieszkańców w wyborach samorządowych. Dane pozyskano z PKW.
10.		Kwota uzyskana na fundusz sołecki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2022 roku	Wskaźnik określający poziom kapitału społecznego – wskaźnik określa zaangażowanie lokalnych społeczności w pozyskiwanie środków w ramach funduszu społecznego. Dane pozyskano z UG w Jabłoni.
11.	SFERA GOSPODARCZA	Liczba podmiotów nowo zarejestrowanych gospodarczych na 100 mieszkańców (2022 r.)	Wskaźnik skupiający się na ocenie stopnia przedsiębiorczości mieszkańców obszaru. Wskaźnikami wskazującymi na problemy natury gospodarczej są: poziom aktywności gospodarczej oraz kondycja lokalnych przedsiębiorstw. Do obliczenia poziomu wzrostu aktywności gospodarczej posłużono się liczbą podmiotów gospodarczych nowo zarejestrowanych w poszczególnych /miejscowościach. Źródło danych: Urząd Gminy Jabłoń, rejestr CEIDG.
12.	SFERA ŚRODOWISKOWA	Liczba podmiotów gospodarczych wyrejestrowanych na 100 mieszkańców (2022 r.)	Wskaźnik skupiający się na ocenie stopnia przedsiębiorczości mieszkańców obszaru. Wskaźnikami wskazującymi na problemy natury gospodarczej są: poziomu aktywności gospodarczej oraz kondycja lokalnych przedsiębiorstw. Do obliczenia kondycji lokalnych przedsiębiorstw posłużono się liczbą podmiotów gospodarczych wyrejestrowanych w poszczególnych /miejscowościach. Źródło danych: Urząd Gminy Jabłoń, rejestr CEIDG.
13.		Liczba gospodarstw, w których zamontowano OZE na 100 mieszkańców	Wskaźnik dotyczący ograniczania emisji zanieczyszczeń do powietrza, poprzez zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz edukację ekologiczną, a także zapewnienie bezpieczeństwa i podwyższenia jakości środowiska życia mieszkańców Gminy Jabłoń.
14.	SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	Dostępność do usług kultury i usług społecznych	Wskaźnik określa poziom dostępności instytucji publicznych. Poddano go ocenie na podstawie liczby aptek, bibliotek, banków, urzędów pocztowych, urzędów, instytucji kultury, świetlic w skali od 0 – niedostateczna do 3 – zadowalająca. Źródło: badania własne
15.	SFERA TECHNICZNA	Obecność terenów zdegradowanych w powierzchni ogółem obszaru miejscowości	Wskaźnik opisujący poziom degradacji terenów w obrębie obszaru/sołectwa. Źródło danych: Urząd Gminy Jabłoń. Degradacja przestrzeni, w tym przestrzeni publicznej przejawia się m.in. w występowaniu zdegradowanych, zaniedbanych obiektów: pustostanów, budynków niewykorzystanych, które utraciły swoją funkcję. Z powodu występowania takich obiektów przestrzeń przestaje być reprezentacyjna, co przekłada się na atrakcyjność turystyczno-gospodarczą całej gminy. Źródłem danych dla oceny stopnia degradacji były informacje zawarte w dokumentach gminnych, a także informacje uzyskane od poszczególnych właścicieli i zarządców, jak również wizje w terenie.

Źródło: opracowanie własne

2.2. Wynik diagnozy – sfera społeczna

Przyjęte wskaźniki pozwoliły zidentyfikować sołectwa z największymi problemami związanymi z wykluczeniem społecznym.

Dostosowując metodologię badań do obszaru wiejskiego jakim jest teren Gminy Jabłoń zdecydowano się na przeprowadzenie analizy wskaźnikowej badającej nagromadzenie negatywnych zjawisk, w każdym sołectwie. Analiza poddaje badaniu występowanie negatywnych zjawisk, w każdym koniecznym do wybrania obszaru zdegradowanego zakresie. Problem obrazowany jest wskaźnikiem, najczęściej jest to wskaźnik ukazujący zjawisko w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Wartość wskaźnika określana jest jako niekorzystna kiedy wskaźniki te przyjmują w miejscowości wartości mniej korzystne od średniej ich wartości dla gminy.

Wyznaczając obszar zdegradowany, przyjęto zasadę, iż obszar wymagający działań naprawczych cechuje sołectwo o wartości wskaźnika powyżej średniej dla Gminy Jabłoń, co przedstawiono w tabelach poniżej. Wskaźniki powyższe wymagają odpowiedniej standaryzacji. Dla porównania stopnia natężenia zjawisk kryzysowych w poszczególnych obszarach/sołectwach opracowano porównywalny wskaźnik.

W pierwszym etapie powinno się znormalizować poszczególne zjawiska kryzysowe. Czynność ta polega na odjęciu od zmiennych ich średnich arytmetycznych, a następnie podzieleniu otrzymanej różnicy przez odchylenie standardowe według wzoru:

$$t_{ij} = \frac{x_{ij} - \bar{x}_j}{S_j}$$

gdzie:

t_{ij} – wartość znormalizowanego wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i

x_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i

$\bar{x}_j$ – średnia arytmetyczna wskaźnika j ,

S_j – odchylenie standardowe wskaźnika j

Wartości wskaźników po normalizacji umożliwiają dalsze wyliczenia. W następnym etapie należy określić, czy dany wskaźnik jest stymulantą, czy destymulantą, tzn. czy wysokie wartości wskaźnika powodują rozwój danej jednostki, czy też prowadzą do kryzysu. Jeżeli wśród wskaźników znajdzie się stymulanta, uzyskane wartości należy przekształcić zgodnie ze wzorem:

$$z_{ij} = x_{ij} * (-1)$$

gdzie:

z_{ij} – wartość wskaźnika (stymulanty) po przekształceniu

x_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i

W przypadku, gdy dany wskaźnik jest destymulantą, otrzymane w procesie normalizacji wartości pozostawiamy bez zmian. Ostatnim etapem jest wyznaczenie jednej wartości wskaźnika syntetycznego, który będzie sumą wszystkich wskaźników częściowych wykorzystanych do określenia negatywnych zjawisk społecznych. Wartość wskaźnika syntetycznego będzie świadczyć, czy dane pole podstawowe znajduje się w stanie kryzysowym. Wysokie wartości wskaźnika świadczą o dużym kryzysie, natomiast niskie ukazują pozytywny obraz zjawisk społecznych. Aby uzyskać wartość wskaźnika syntetycznego należy posłużyć się wzorem:

$$P_i = \frac{1}{n} \sum_{l=1}^n t_{ij}$$

gdzie:

P_i – syntetyczny wskaźnik negatywnych zjawisk

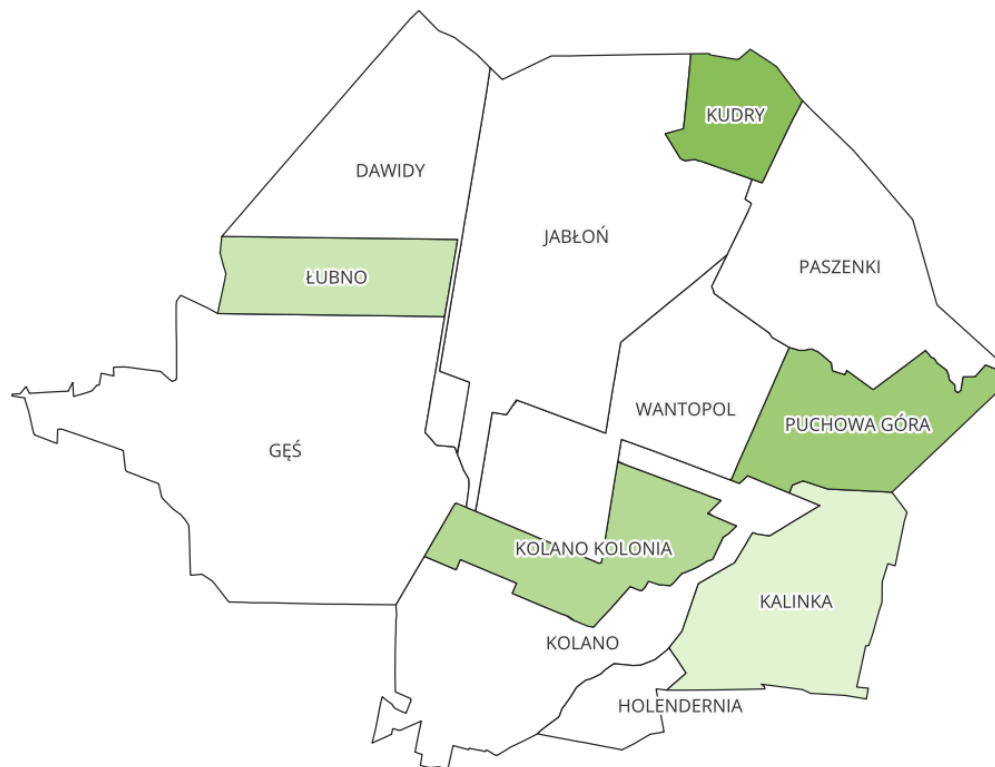
n – liczba wskaźników (cech)

t_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i

Strefa społeczna:

Tabela 3 Udział liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności obszaru [%]

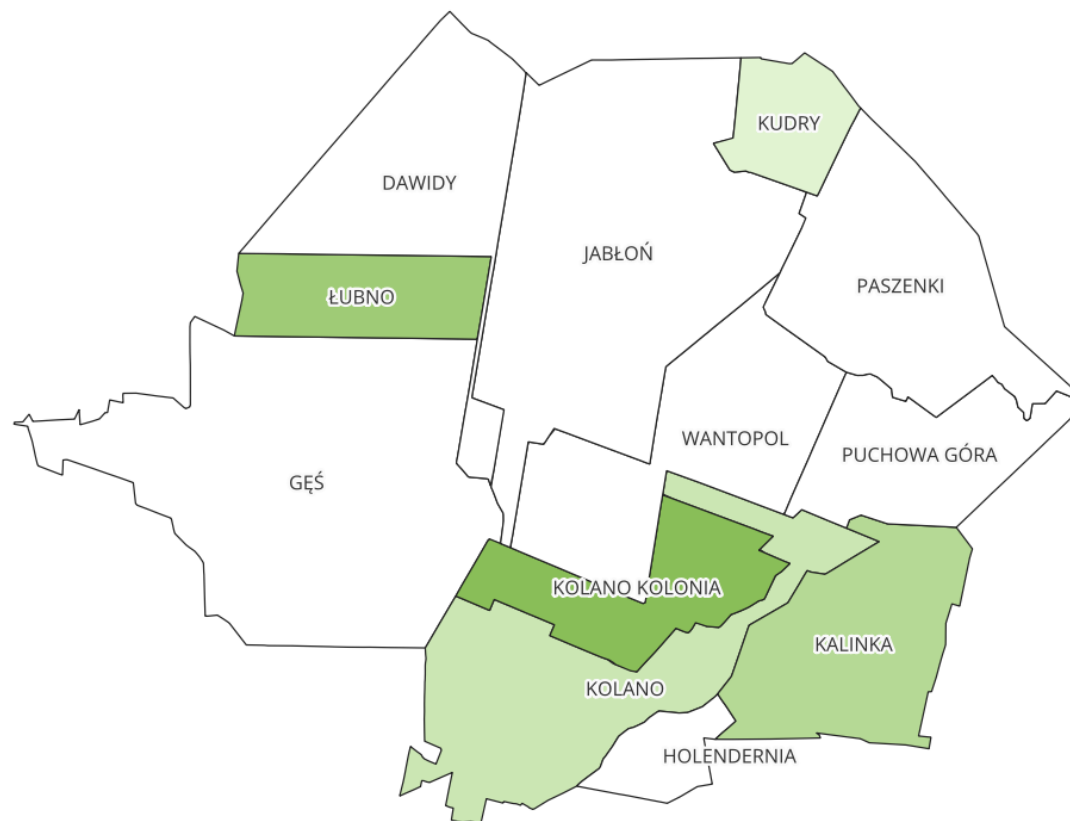
Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika	
Dawidy	18,93	
Gęś	22,73	
Holendernia	21,21	
Jabłoń	18,55	
Kalinka	10,34	
Kolano	18,38	
Kolano-Kolonia	13,56	
Kudry	15,28	
Łubno	12,2	
Paszenki	17,71	
Puchowa Góra	14,1	
Wantopol	20,43	
Średnia	16,95	

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych Narodowy Spis Powszechny 2021

Tabela 4 Udział liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności obszaru [%]

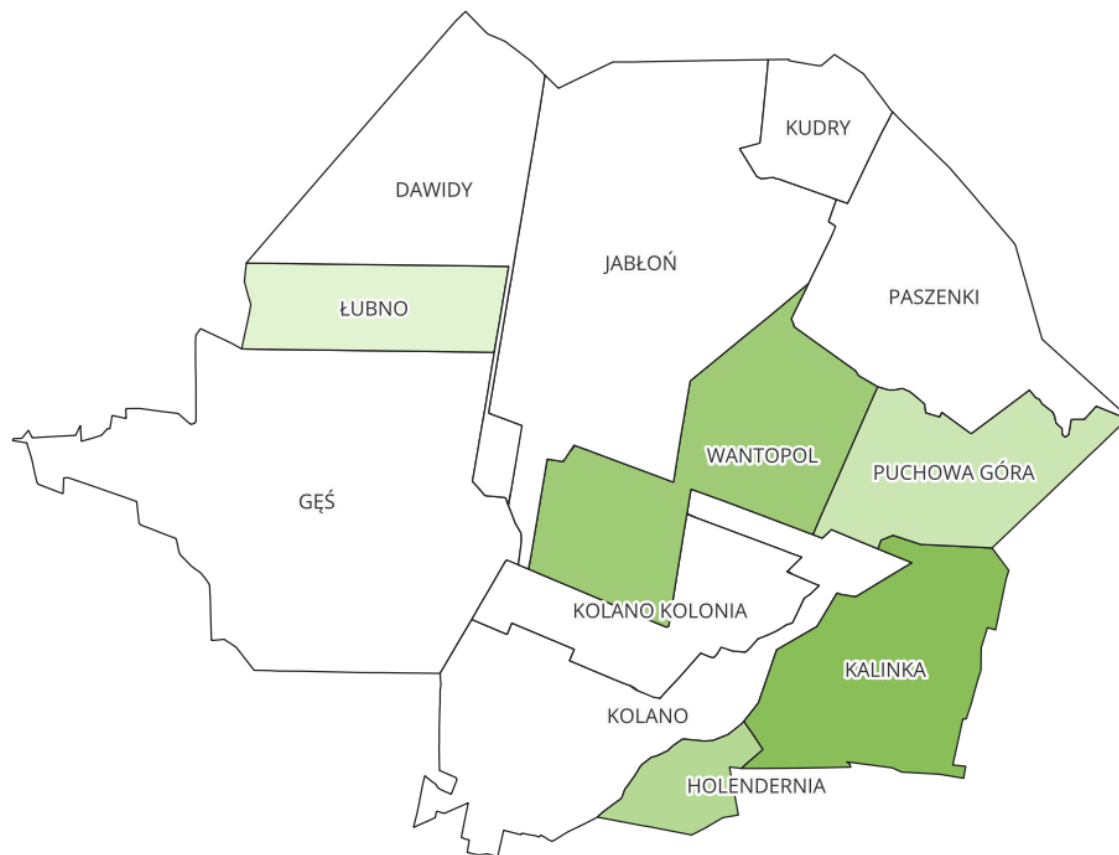
Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika
Dawidy	19,42
Gęś	22,73
Holendernia	21,21
Jabłoń	22,17
Kalinka	27,59
Kolano	25,74
Kolano-Kolonia	32,2
Kudry	25
Łubno	31,71
Paszenki	22,86
Puchowa Góra	20,51
Wantopol	20,43
Średnia	24,3

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych Narodowy Spis Powszechny 2021

Tabela 5 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców

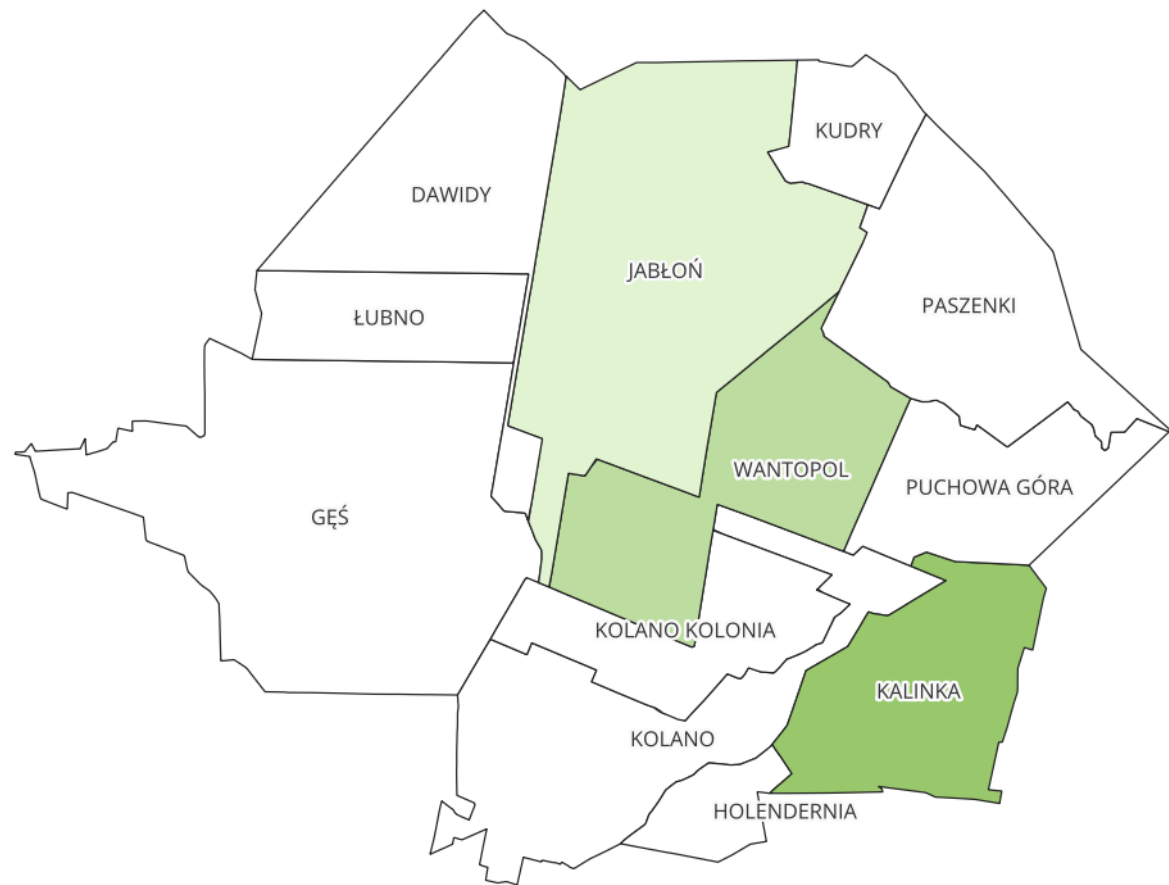
Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika
Dawidy	0,69
Gęś	0,67
Holendernia	2,56
Jabłoń	1,76
Kalinka	7,14
Kolano	2,16
Kolano-Kolonia	2,19
Kudry	0
Łubno	2,25
Paszenki	1,6
Puchowa Góra	2,35
Wantopol	2,91
Średnia	2,19

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej w Jabłoniu

Tabela 6 Liczba bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców

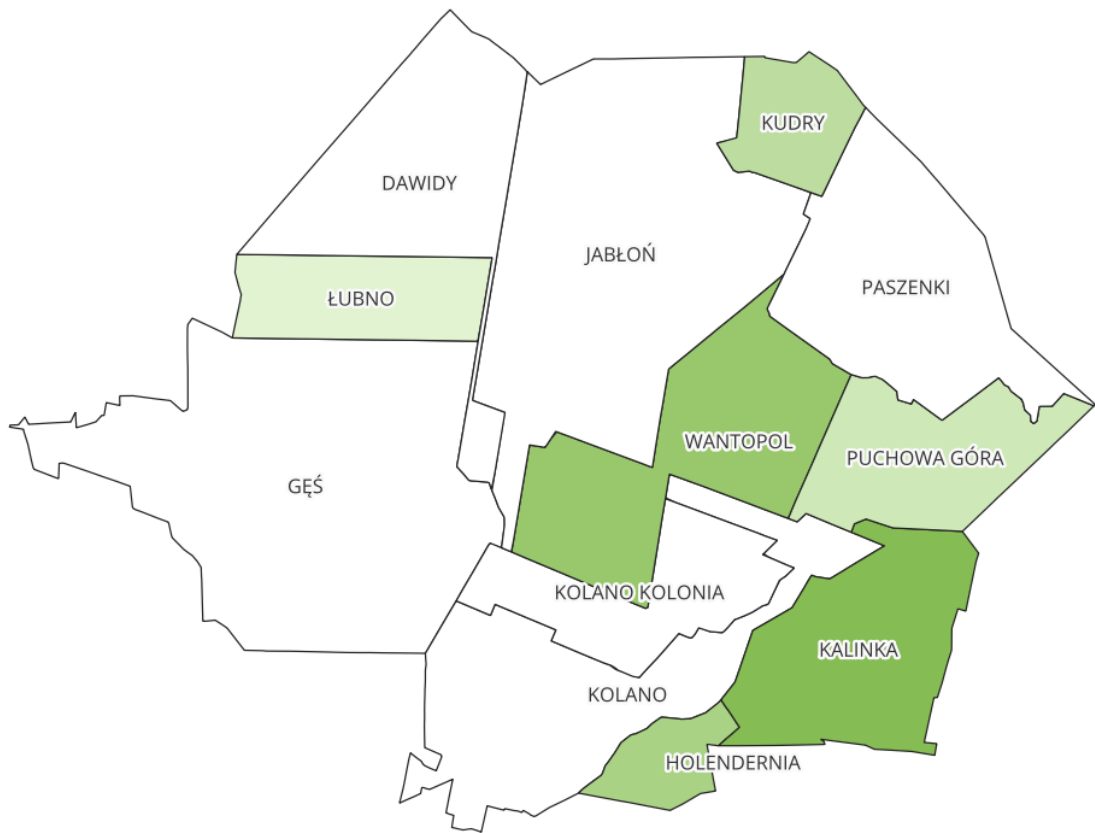
Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika
Dawidy	1,38
Gęś	1,18
Holendernia	2,56
Jabłoń	3,08
Kalinka	8,21
Kolano	1,8
Kolano-Kolonia	0,55
Kudry	2,53
Łubno	2,25
Paszenki	1,86
Puchowa Góra	2,35
Wantopol	4,85
Średnia	2,72

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Parczewie

Tabela 7 Liczba bezrobotnych długotrwale w przeliczeniu na 100 mieszkańców

Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika	
Dawidy	1,38	
Gęś	0,84	
Holendernia	2,56	
Jabłoń	1,85	
Kalinka	5,36	
Kolano	0,72	
Kolano-Kolonia	0,55	
Kudry	2,53	
Łubno	2,25	
Paszenki	1,06	
Puchowa Góra	2,35	
Wantopol	2,91	
Średnia	2,03	

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Parczewie

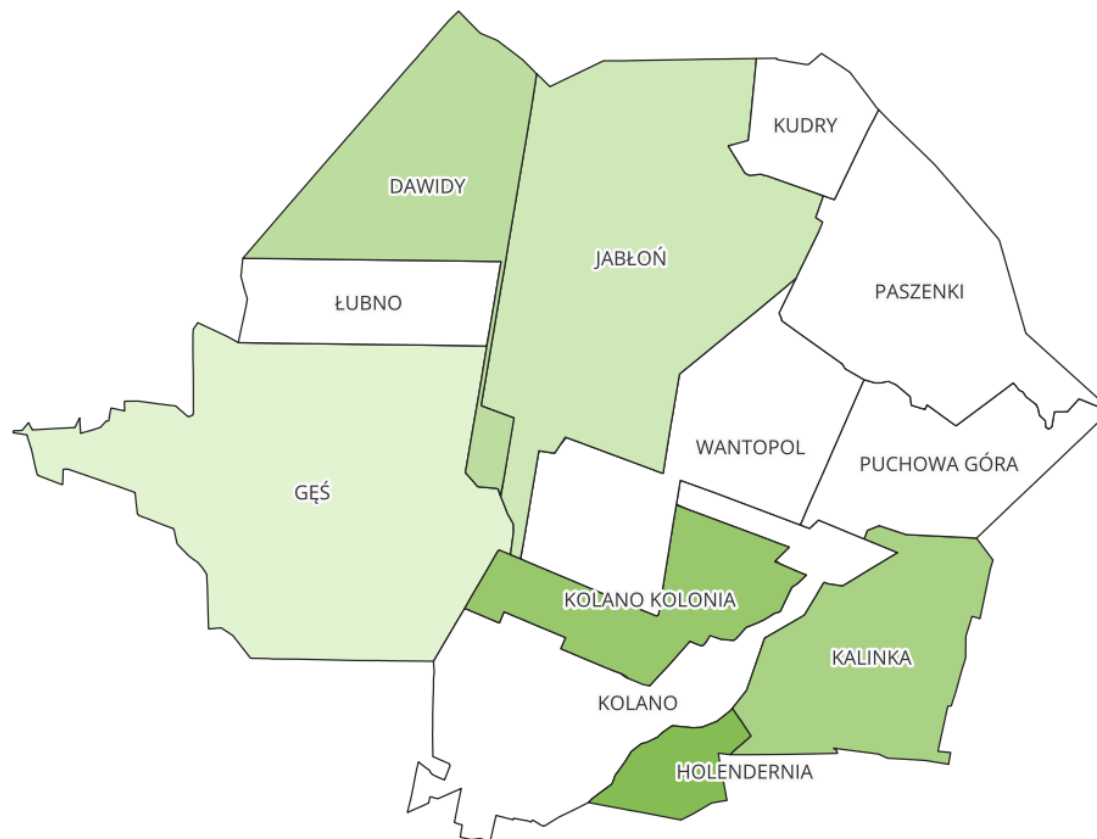
Tabela 8 Liczba przestępstw i wykroczeń na 100 mieszkańców

Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika	
Dawidy	1,61	
Gęś	1,85	
Holendernia	0	
Jabłoń	2,11	
Kalinka	5	
Kolano	1,8	
Kolano-Kolonia	4,37	
Kudry	0	
Łubno	1,12	
Paszenki	0,8	
Puchowa Góra	2,35	
Wantopol	0	
Średnia	1,75	

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Parczewie

Tabela 9 „Niebieskie karty” i interwencje domowe w przeliczeniu na 100 mieszkańców

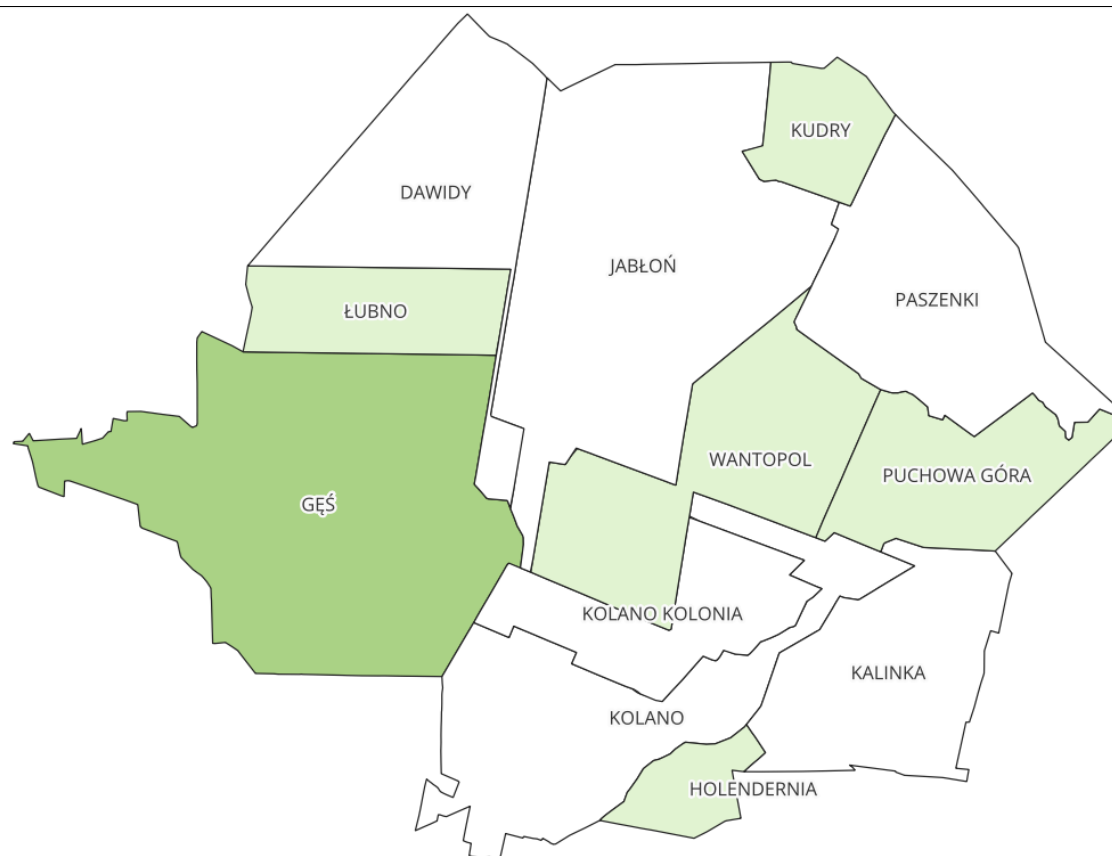
Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika	
Dawidy	1,38	
Gęś	1,18	
Holendernia	2,56	
Jabłoń	1,32	
Kalinka	1,43	
Kolano	0,72	
Kolano-Kolonia	2,19	
Kudry	0	
Łubno	0	
Paszenki	0,53	
Puchowa Góra	0	
Wantopol	0	
Średnia	0,94	

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Parczewie

Tabela 10 Liczba zarejestrowanych organizacji NGO na 100 mieszkańców

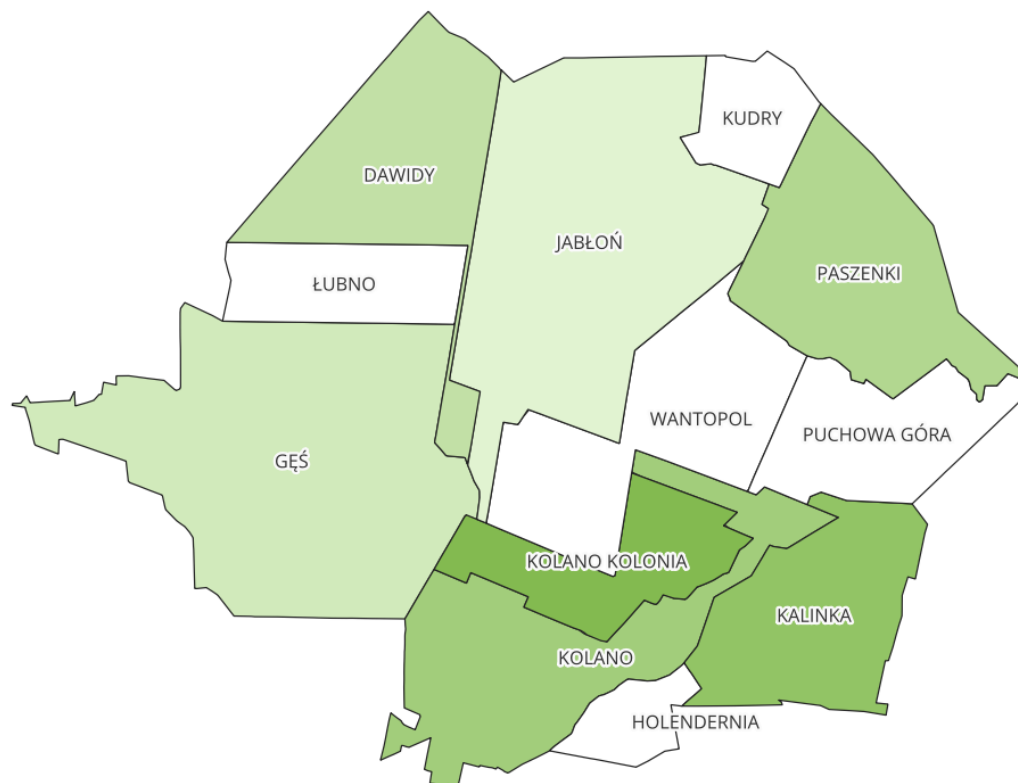
Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika
Dawidy	0,69
Gęś	0,34
Holendernia	0
Jabłoń	0,62
Kalinka	0,71
Kolano	0,36
Kolano-Kolonia	0,55
Kudry	0
Łubno	0
Paszenki	1,06
Puchowa Góra	0
Wantopol	0
Średnia	0,36

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Jabłoń oraz BDL GUS

Tabela 11 Kwota uzyskana na fundusz sołecki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w roku 2022 r.

Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika
Dawidy	79,50
Gęś	72,20
Holendernia	330,33
Jabłoń	47,37
Kalinka	106,46
Kolano	93,46
Kolano-Kolonia	114,29
Kudry	190,37
Łubno	173,22
Paszenki	83,58
Puchowa Góra	182,00
Wantopol	159,62
Średnia	136,03

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Jabłoń

Tabela 12 Wartości wskaźników dla sfery społecznej

Nazwa obszaru	Udział liczby ludności wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	Udział liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych długotrwale w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba przestępstw i wykroczeń na 100 mieszkańców	„Niebieskie karty” i interwencje domowe w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba zarejestrowanych organizacji NGO na 100 mieszkańców	Kwota uzyskana na fundusz sołecki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2022 r.
Dawidy	18,93	19,42	0,69	1,38	1,38	1,61	1,38	0,69	79,50
Gęś	22,73	22,73	0,67	1,18	0,84	1,85	1,18	0,34	72,20
Holendernia	21,21	21,21	2,56	2,56	2,56	0	2,56	0	330,33
Jabłoń	18,55	22,17	1,76	3,08	1,85	2,11	1,32	0,62	47,37
Kalinka	10,34	27,59	7,14	8,21	5,36	5	1,43	0,71	106,46
Kolano	18,38	25,74	2,16	1,8	0,72	1,8	0,72	0,36	93,46
Kolano-Kolonia	13,56	32,20	2,19	0,55	0,55	4,37	2,19	0,55	114,29
Kudry	15,28	25,00	0	2,53	2,53	0	0	0	190,37
Łubno	12,20	31,71	2,25	2,25	2,25	1,12	0	0	173,22
Paszenki	17,71	22,86	1,6	1,86	1,06	0,8	0,53	1,06	83,58
Puchowa Góra	14,10	20,51	2,35	2,35	2,35	2,35	0	0	182,00
Wantopol	20,43	20,43	2,91	4,85	2,91	0	0	0	159,62
Średnia arytmetyczna	16,95	24,30	2,19	2,72	2,03	1,75	0,94	0,36	136,03
Odchylenie standardowe	3,09	2,89	4,00	4,10	3,08	4,03	3,02	2,02	21,99

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 13 Znormalizowane wartości wskaźników dla sfery społecznej

Nazwa obszaru	Udział liczby ludności wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	Udział liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych długotrwale w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba przestępstw i wykroczeń na 100 mieszkańców	„Niebieskie karty” i interwencje domowe w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba zarejestrowanych organizacji NGO na 100 mieszkańców	Kwota uzyskana na fundusz sołecki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2022 roku
Dawidy	0,64	-1,69	-0,37	-0,33	-0,21	-0,03	0,15	0,16	-2,57

Gęś	1,87	-0,54	-0,38	-0,37	-0,39	0,02	0,08	-0,01	-2,90
Holendernia	1,38	-1,07	0,09	-0,04	0,17	-0,43	0,54	-0,18	8,83
Jabłoń	0,52	-0,74	-0,11	0,09	-0,06	0,09	0,13	0,13	-4,03
Kalinka	-2,14	1,14	1,24	1,34	1,08	0,81	0,16	0,17	-1,34
Kolano	0,46	0,50	-0,01	-0,22	-0,43	0,01	-0,07	0,00	-1,94
Kolano-Kolonia	-1,10	2,74	0,00	-0,53	-0,48	0,65	0,41	0,09	-0,99
Kudry	-0,54	0,24	-0,55	-0,05	0,16	-0,43	-0,31	-0,18	2,47
Łubno	-1,54	2,57	0,01	-0,11	0,07	-0,16	-0,31	-0,18	1,69
Paszenki	0,25	-0,50	-0,15	-0,21	-0,31	-0,24	-0,14	0,35	-2,38
Puchowa Góra	-0,92	-1,31	0,04	-0,09	0,10	0,15	-0,31	-0,18	2,09
Wantopol	1,13	-1,34	0,18	0,52	0,29	-0,43	-0,31	-0,18	1,07

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 14 Wartości wskaźników dla sfery społecznej po określeniu stymulanty i destymulanty

Nazwa obszaru	Udział liczby ludności wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności*	Udział liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych długotrwale w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba przestępstw i wykroczeń na 100 mieszkańców	„Niebieskie karty” i interwencje domowe w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba zarejestrowanych organizacji NGO na 100 mieszkańców*	Kwota uzyskana na fundusz sołecki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2022 roku*
Dawidy	-0,64	-1,69	-0,37	-0,33	-0,21	-0,03	0,15	-0,16	2,57
Gęś	-1,87	-0,54	-0,38	-0,37	-0,39	0,02	0,08	0,01	2,90
Holendernia	-1,38	-1,07	0,09	-0,04	0,17	-0,43	0,54	0,18	-8,83
Jabłoń	-0,52	-0,74	-0,11	0,09	-0,06	0,09	0,13	-0,13	4,03
Kalinka	2,14	1,14	1,24	1,34	1,08	0,81	0,16	-0,17	1,34
Kolano	-0,46	0,50	-0,01	-0,22	-0,43	0,01	-0,07	-0,00	1,94
Kolano-Kolonia	1,10	2,74	0,00	-0,53	-0,48	0,65	0,41	-0,09	0,99
Kudry	0,54	0,24	-0,55	-0,05	0,16	-0,43	-0,31	0,18	-2,47
Łubno	1,54	2,57	0,01	-0,11	0,07	-0,16	-0,31	0,18	-1,69
Paszenki	-0,25	-0,50	-0,15	-0,21	-0,31	-0,24	-0,14	-0,35	2,38

Puchowa Góra	0,92	-1,31	0,04	-0,09	0,10	0,15	-0,31	0,18	-2,09
Wantopol	-1,13	-1,34	0,18	0,52	0,29	-0,43	-0,31	0,18	-1,07

*stymulanta

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 15 Wartości wskaźnika syntetycznego dla sfery społecznej

Nazwa obszaru	Demografia		Pomoc społeczna	Bezrobocie		Przestępczość	Patologie	Aktywność społeczna		Wskaźnik syntetyczny
Dawidy	-0,64	-1,69	-0,37	-0,33	-0,21	-0,03	0,15	-0,16	2,57	-0,08
Gęś	-1,87	-0,54	-0,38	-0,37	-0,39	0,02	0,08	0,01	2,90	-0,06
Holendernia	-1,38	-1,07	0,09	-0,04	0,17	-0,43	0,54	0,18	-8,83	-1,2
Jabłoń	-0,52	-0,74	-0,11	0,09	-0,06	0,09	0,13	-0,13	4,03	0,31
Kalinka	2,14	1,14	1,24	1,34	1,08	0,81	0,16	-0,17	1,34	1,01
Kolano	-0,46	0,50	-0,01	-0,22	-0,43	0,01	-0,07	-0,00	1,94	0,14
Kolano-Kolonia	1,10	2,74	0,00	-0,53	-0,48	0,65	0,41	-0,09	0,99	0,53
Kudry	0,54	0,24	-0,55	-0,05	0,16	-0,43	-0,31	0,18	-2,47	-0,3
Łubno	1,54	2,57	0,01	-0,11	0,07	-0,16	-0,31	0,18	-1,69	0,23
Paszenki	-0,25	-0,50	-0,15	-0,21	-0,31	-0,24	-0,14	-0,35	2,38	0,03
Puchowa Góra	0,92	-1,31	0,04	-0,09	0,10	0,15	-0,31	0,18	-2,09	-0,27
Wantopol	-1,13	-1,34	0,18	0,52	0,29	-0,43	-0,31	0,18	-1,07	-0,35

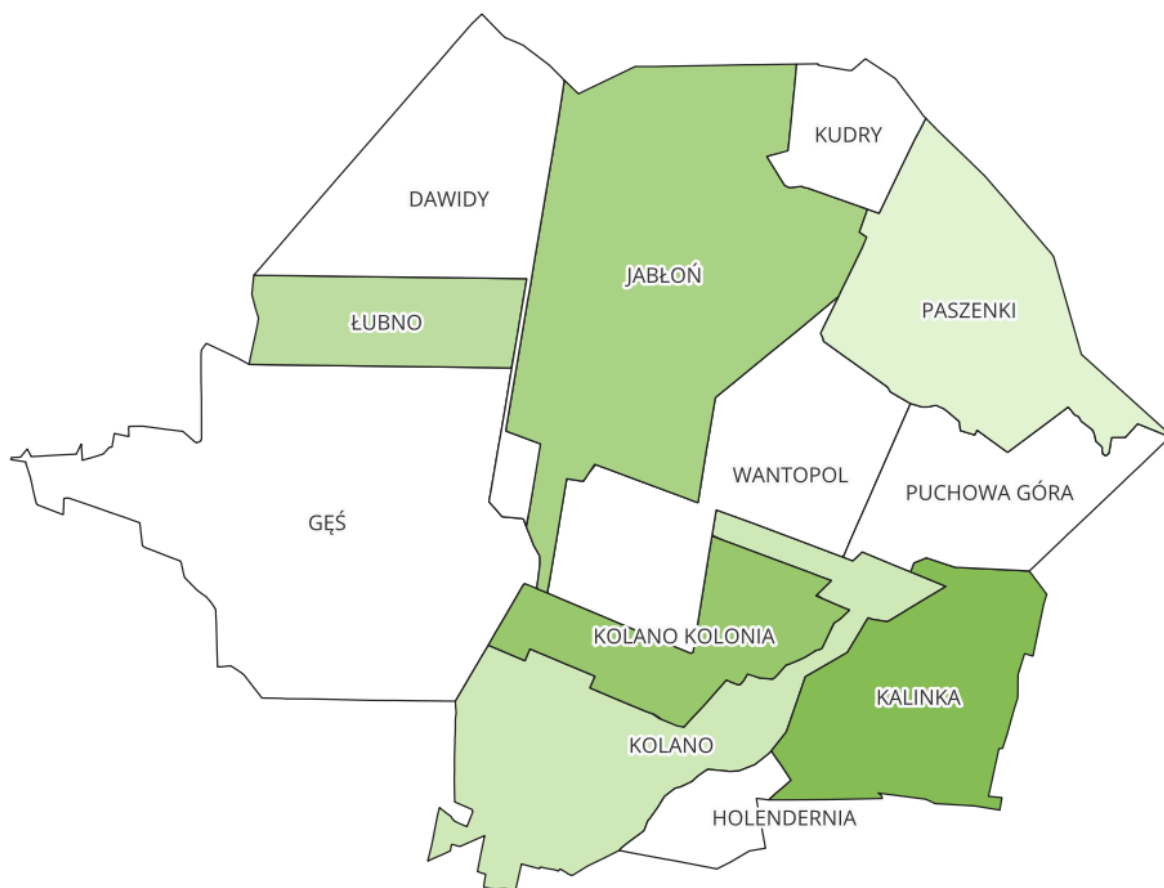
Źródło: Opracowanie własne.

Dodatnia wartość wskaźnika syntetycznego świadczy o występowaniu kryzysu w sferze społecznej w danym obszarze/sołectwie.

Rewitalizacja ma służyć przede wszystkim poprawie jakości życia mieszkańców, co oznacza, że właśnie kwestie społeczne są podstawowymi przesłankami służącymi wyznaczeniu obszarów zdegradowanych i rewitalizacji, a dopiero potem – aspekt gospodarczy, środowiskowy, funkcjonalno-przestrzenny i techniczny.

Delimitacja negatywnych zjawisk społecznych występujących w Gminie Jabłoń przeprowadzona na podstawie analizy natężenia wybranych zjawisk społecznych, jak również analizy wartości bezwzględnych tych zjawisk (skala zjawisk), wykazała, że obszarem koncentracji problemów społecznych w gminie jest obszar zlokalizowany w miejscowościach: **Jabłoń, Kalinka, Kolano, Kolano-Kolonia, Łubno, Paszenki**.

Mapa 2 Wyniki standaryzacji w odniesieniu do problemów społecznych – Gmina Jabłoń

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <https://mapy.geoportal.gov.pl/>

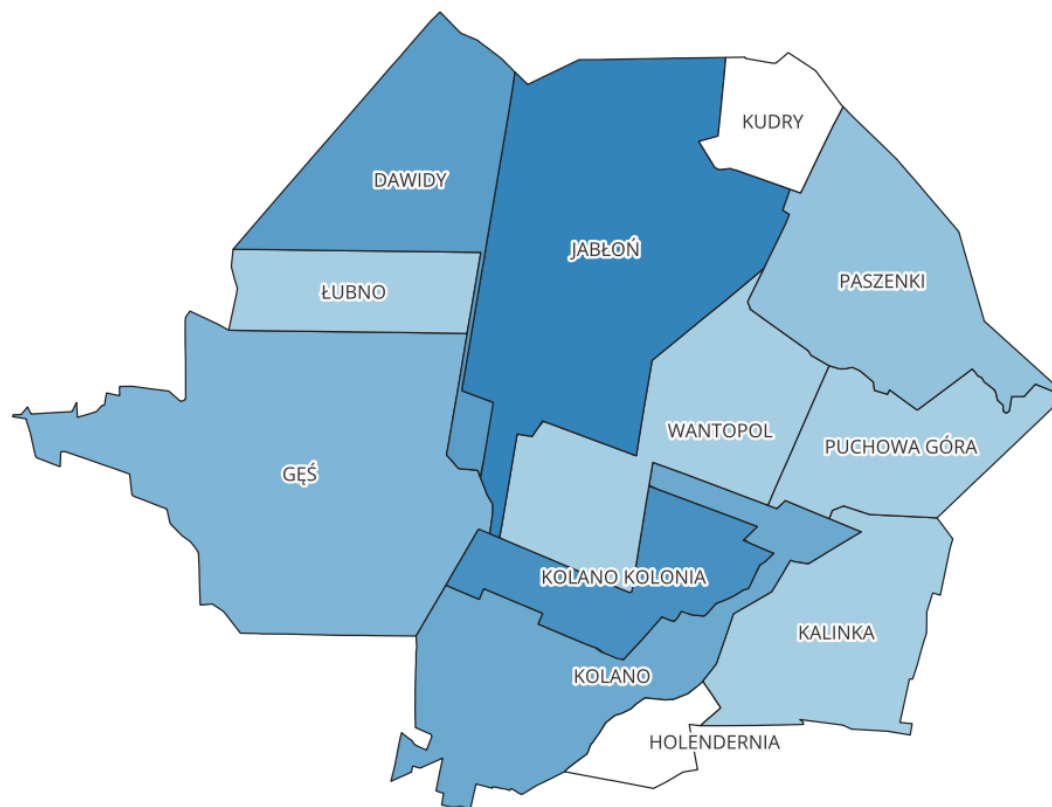
Jak wcześniej wspomniano, dla poprawnego wyznaczenia obszarów zdegradowanych i rewitalizacji należało dodatkowo zdiagnozować występowanie, co najmniej jednego z negatywnych zjawisk gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno - funkcjonalnych lub technicznych.

Sfera gospodarcza:

Wskaźnikiem jakości kapitału ludzkiego na danym terenie jest poziom przedsiębiorczości mieszkańców. Mieszkańcy przedsiębiorczy nie boją się brania życia we własne ręce, zakładania własnej działalności gospodarczej i pracy na własny rachunek. Im mniej przedsiębiorstw, tym mniej miejsc pracy dla lokalnej ludności, dlatego tak istotne jest stworzenie korzystnych warunków do rozwoju przedsiębiorczości.

Tabela 16 Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2022 r.)

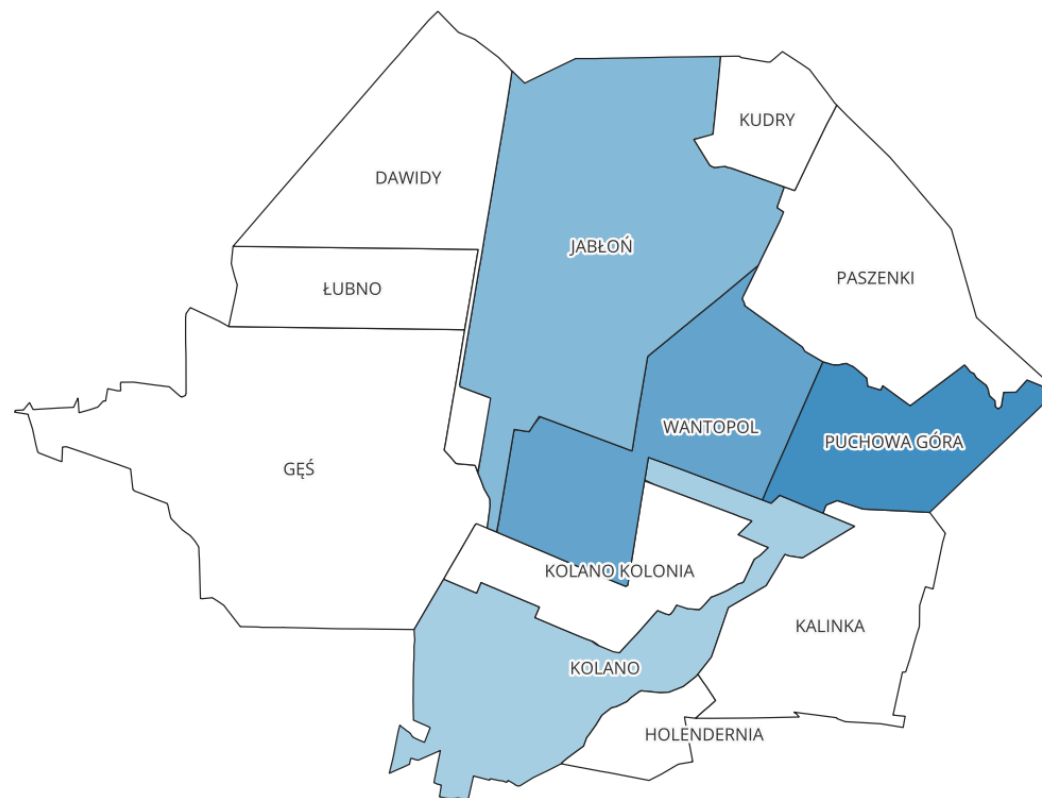
Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika
Dawidy	0,46
Gęś	0,34
Holendernia	5,13
Jabłoń	0,62
Kalinka	0
Kolano	0,36
Kolano-Kolonia	0,55
Kudry	1,27
Łubno	0
Paszenki	0,27
Puchowa Góra	0
Wantopol	0
Średnia	0,75

Źródło: UG Jabłoni, BDL GUS.

Tabela 17 Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2022 r.)

Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika
Dawidy	0
Gęś	0,17
Holendernia	0
Jabłoń	0,53
Kalinka	0
Kolano	0,36
Kolano-Kolonia	0
Kudry	0
Łubno	0
Paszenki	0,27
Puchowa Góra	1,18
Wantopol	0,97
Średnia	0,29

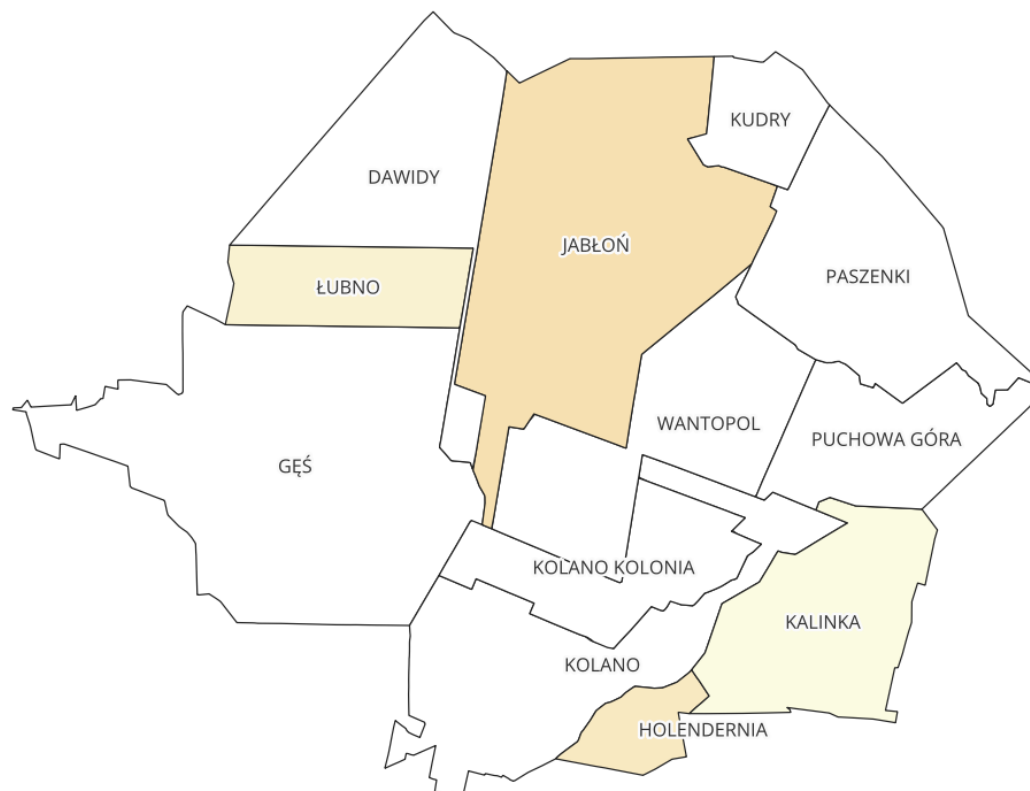

Źródło: UG Jabłoń, BDL GUS.

Sfera środowiskowa:

Tabela 18 Liczba gospodarstw, w których zamontowano OZE na 100 mieszkańców

Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika
Dawidy	16,06
Gęś	18,32
Holendernia	12,82
Jabłoń	13,71
Kalinka	0,71
Kolano	17,99
Kolano-Kolonia	17,49
Kudry	15,19
Łubno	11,24
Paszenki	19,15
Puchowa Góra	16,47
Wantopol	15,53
Średnia	14,56

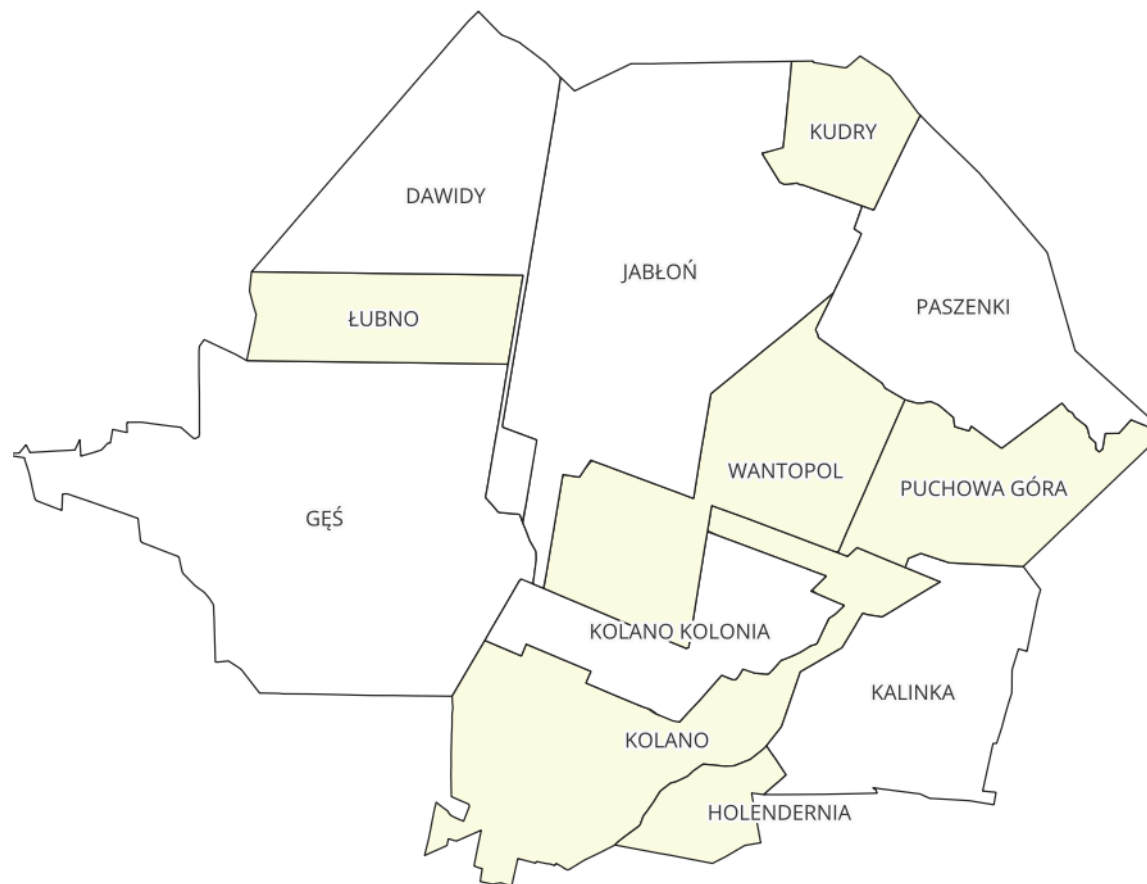

Źródło: Opracowanie własne.

Sfera funkcjonalno- przestrzenna:

Tabela 19 Dostępność do usług kultury i usług społecznych (instytucje kultury, banki, apteki, przychodnie, świetlice wiejskie, obiekty sportowe)

Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika	
Dawidy	1	
Gęś	2	
Holendernia	0	
Jabłoń	3	
Kalinka	1	
Kolano	0	
Kolano-Kolonia	1	
Kudry	0	
Łubno	0	
Paszenki	1	
Puchowa Góra	0	
Wantopol	0	
Średnia	0,75	

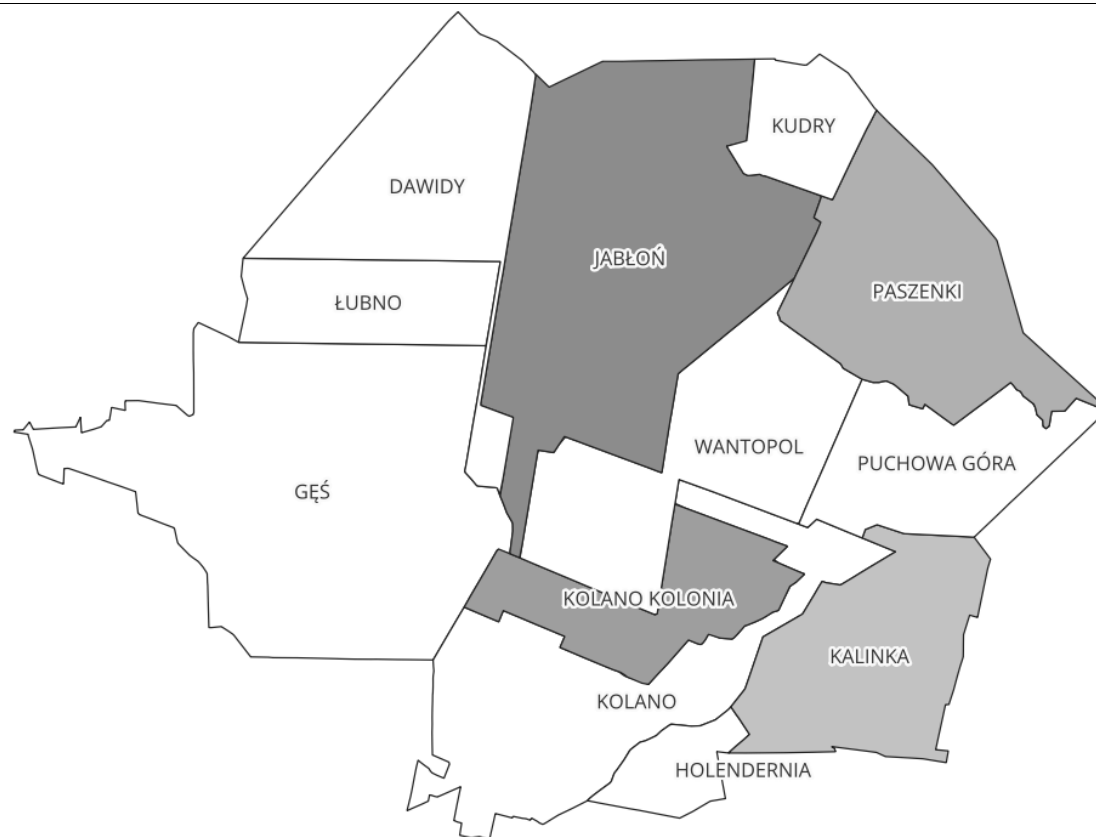

Źródło: UG Jabłoń (3- zadowolająca, 2- dostateczna, 1- niska, 0- niedostateczna)

Sfera techniczna:

Tabela 20 Udział powierzchni terenów zdegradowanych w powierzchni ogółem obszaru

Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika
Dawidy	0,00
Gęś	0,00
Holendernia	0,00
Jabłoń	0,0052
Kalinka	0,0003
Kolano	0,00
Kolano-Kolonia	0,0041
Kudry	0,00
Łubno	0,00
Paszenki	0,0016
Puchowa Góra	0,00
Wantopol	0,00
Średnia	0,00093

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 21 Wartości wskaźników dla sfery gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej

Nazwa obszaru	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2022 r.)	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2022 r.)	Liczba gospodarstw, w których zamontowano OZE na 100 mieszkańców	Dostępność do usług kultury i usług społecznych	Udział powierzchni terenów zdegradowanych w powierzchni ogółem obszaru
Dawidy	0,46	0	16,06	1	0,00
Gęś	0,34	0,17	18,32	2	0,00
Holendernia	5,13	0	12,82	0	0,00
Jabłoń	0,62	0,53	13,71	3	0,0052
Kalinka	0	0	0,71	1	0,0003
Kolano	0,36	0,36	17,99	0	0,00
Kolano-Kolonia	0,55	0	17,49	1	0,0041
Kudry	1,27	0	15,19	0	0,00
Łubno	0	0	11,24	0	0,00
Paszenki	0,27	0,27	19,15	1	0,0016
Puchowa Góra	0	1,18	16,47	0	0,00
Wantopol	0	0,97	15,53	0	0,00
Średnia arytmetyczna	0,75	0,29	14,56	0,75	0,00093
Odchylenie standardowe	5,46	2,52	4,30	3,70	0,20

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 22 Znormalizowane wartości wskaźników dla sfery gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej

Nazwa obszaru	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2022 r.)	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2022 r.)	Liczba gospodarstw, w których zamontowano OZE na 100 mieszkańców	Dostępność do usług kultury i usług społecznych	Udział powierzchni terenów zdegradowanych w powierzchni ogółem obszaru
Dawidy	-0,29	-0,29	1,50	0,25	-0,005
Gęś	-0,41	-0,12	3,76	1,25	-0,005
Holendernia	4,38	-0,29	-1,74	-0,75	-0,005
Jabłoń	-0,13	0,24	-0,85	2,25	0,022
Kalinka	-0,75	-0,29	-13,85	0,25	-0,003
Kolano	-0,39	0,07	3,43	-0,75	-0,005
Kolano-Kolonia	-0,20	-0,29	2,93	0,25	0,016
Kudry	0,52	-0,29	0,63	-0,75	-0,005
Łubno	-0,75	-0,29	-3,32	-0,75	-0,005
Paszenki	-0,48	-0,02	4,59	0,25	0,003
Puchowa Góra	-0,75	0,89	1,91	-0,75	-0,005
Wantopol	-0,75	0,68	0,97	-0,75	-0,005

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 23 Wartości wskaźników dla sfery gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej po określeniu stymulanty i destymulanty

Nazwa obszaru	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2022 r.)*	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2022 r.)	Liczba gospodarstw, w których zamontowano OZE na 100 mieszkańców*	Dostępność do usług kultury i usług społecznych *	Udział powierzchni terenów zdegradowanych w powierzchni ogółem obszaru
Dawidy	0,29	-0,29	-1,50	-0,25	-0,005
Gęś	0,41	-0,12	-3,76	-1,25	-0,005
Holendernia	-4,38	-0,29	1,74	0,75	-0,005
Jabłoń	0,13	0,24	0,85	-2,25	0,022

Kalinka	0,75	-0,29	13,85	-0,25	-0,003
Kolano	0,39	0,07	-3,43	0,75	-0,005
Kolano-Kolonia	0,20	-0,29	-2,93	-0,25	0,016
Kudry	-0,52	-0,29	-0,63	0,75	-0,005
Łubno	0,75	-0,29	3,32	0,75	-0,005
Paszenki	0,48	-0,02	-4,59	-0,25	0,003
Puchowa Góra	0,75	0,89	-1,91	0,75	-0,005
Wantopol	0,75	0,68	-0,97	0,75	-0,005

*stymulanta

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 24 Wartości wskaźnika syntetycznego dla sfery gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej

Nazwa obszaru	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2022 r.)*	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2022 r.)	Liczba gospodarstw, w których zamontowano OZE na 100 mieszkańców*	Dostępność do usług kultury i usług społecznych *	Udział powierzchni terenów zdegradowanych w powierzchni ogółem obszaru	Liczba wskaźników kryzysowych
Dawidy	0,29	-0,29	-1,50	-0,25	-0,005	1
Gęś	0,41	-0,12	-3,76	-1,25	-0,005	1
Holendernia	-4,38	-0,29	1,74	0,75	-0,005	2
Jabłoń	0,13	0,24	0,85	-2,25	0,022	4
Kalinka	0,75	-0,29	13,85	-0,25	-0,003	2
Kolano	0,39	0,07	-3,43	0,75	-0,005	3
Kolano-Kolonia	0,20	-0,29	-2,93	-0,25	0,016	2
Kudry	-0,52	-0,29	-0,63	0,75	-0,005	1
Łubno	0,75	-0,29	3,32	0,75	-0,005	3
Paszenki	0,48	-0,02	-4,59	-0,25	0,003	2
Puchowa Góra	0,75	0,89	-1,91	0,75	-0,005	3
Wantopol	0,75	0,68	-0,97	0,75	-0,005	3

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 25 Poziom występowania wskaźników kryzysowych dla miejscowości z dodatnią wartością wskaźnika syntetycznego dla sfery społecznej

Nazwa obszaru	Demografia		Pomoc społeczna	Bezrobocie		Przestępczość	Patologie	Aktywność społeczna		Liczba wskaźników kryzysowych
Jabłoń	-0,52	-0,74	-0,11	0,09	-0,06	0,09	0,13	-0,13	4,03	4
Kalinka	2,14	1,14	1,24	1,34	1,08	0,81	0,16	-0,17	1,34	8
Kolano	-0,46	0,50	-0,01	-0,22	-0,43	0,01	-0,07	-0,00	1,94	3
Kolano-Kolonia	1,10	2,74	0,00	-0,53	-0,48	0,65	0,41	-0,09	0,99	6
Łubno	1,54	2,57	0,01	-0,11	0,07	-0,16	-0,31	0,18	-1,69	5
Paszenki	-0,25	-0,50	-0,15	-0,21	-0,31	-0,24	-0,14	-0,35	2,38	1

Źródło: Opracowanie własne.

2.3. Podsumowanie diagnozy

Analiza wskaźnikowa pozwoliła zidentyfikować obszary Gminy Jabłoń, na których występuje koncentracja negatywnych zjawisk, co powoduje stan kryzysowy. Wskazanie obszarów było możliwe dzięki ocenie nasilenia koncentracji negatywnych zjawisk w oparciu o ocenę sumaryczną liczby wskaźników w poszczególnych sferach (społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej), których wartości wypadają gorzej w porównaniu do średniej wartości dla obszaru gminy. Jak wynika z powyższych tabel obszary kryzysowe można zdiagnozować w każdej miejscowości Gminy Jabłoń, jednak ich nagromadzenie we wszystkich sferach występuje w miejscowościach: **Jabłoń, Kalinka, Kolano, Kolano-Kolonia, Łubno, Paszenki**

Tabela 26 Obszar zdegradowany, wyznaczony w oparciu o analizę jakościową i wskaźnikową

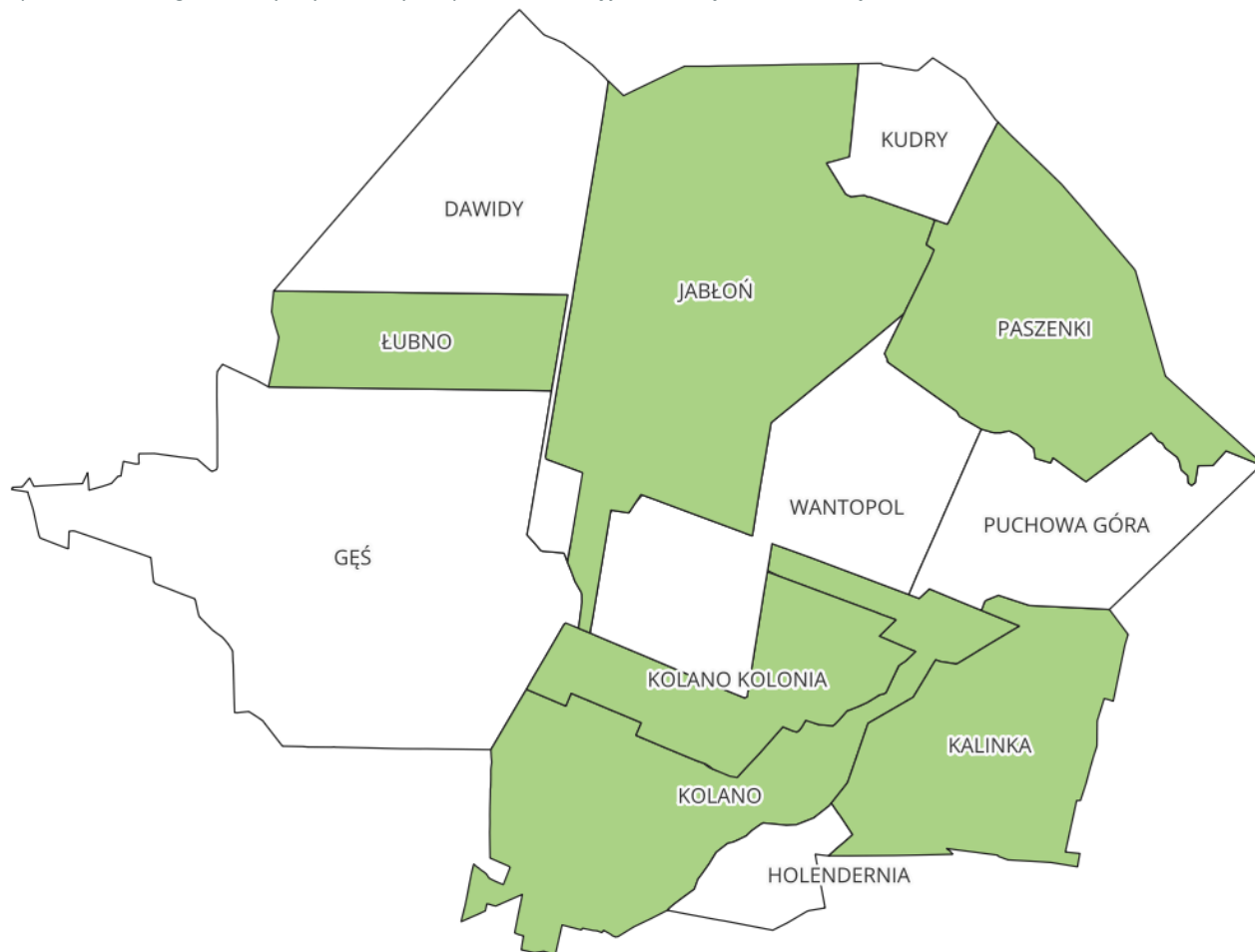
Nazwa obszaru	Liczba wskaźników kryzysowych w sferze społecznej	Liczba wskaźników kryzysowych dla sfery gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej	Łączna liczba wskaźników kryzysowych	Obecność terenów zdegradowanych	Udział powierzchni [%]	Udział ludności [%]
Jabłoń	4	4	8	Tak	18,19%	30,92%
Kalinka	8	2	10	Tak	7,44%	7,61%
Kolano	3	3	6	Nie	9,92%	7,55%
Kolano-Kolonia	6	2	8	Tak	4,88%	4,97%
Łubno	5	3	8	Nie	4,01%	2,42%
Paszenki	1	2	3	Tak	9,14%	10,21%

Źródło: Opracowanie własne.

Powierzchnia wyznaczonych obszarów zdegradowanych stanowi 53,58% powierzchni gminy i są one zamieszkiwane przez 63,68% mieszkańców gminy. Cechuje je nagromadzenie negatywnych zjawisk kryzysowych, którym należy przeciwdziałać poprzez integrację działań w sferze społecznej i sferach współwystępujących (tj. gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej).

Rewitalizacja dla swojej skuteczności na wyznaczonym obszarze na terenie gminy wymaga wieloletnich, wieloaspektowych i kompleksowych działań, a jej osiągnięcie będzie możliwe poprzez aktywność w ramach wyznaczonych celów we wszystkich 5 sferach:

- ⇒ **społecznej** – likwidacja oraz ograniczenie zjawisk patologicznych, ograniczenie ubóstwa i poprawa dostępności do usług publicznych,
- ⇒ **gospodarczej** – rozwój przedsiębiorczości na terenie obszaru rewitalizacji, ograniczenie zjawiska bezrobocia,
- ⇒ **środowiskowej** – promocja postaw proekologicznych, rozwój odnawialnych źródeł energii,
- ⇒ **przestrzenno-funkcjonalnej** – uporządkowanie przestrzeni publicznej, ochrona terenów o wysokich walorach przyrodniczych i kulturowych,
- ⇒ **technicznej** - poprawa i rozwój infrastruktury technicznej, modernizacja zabudowy.

Źródło: Opracowanie własne.

2.4. Wyznaczenie Obszaru Rewitalizacji

Aby móc wskazać, na podstawie analizy natężenia wybranych zjawisk społecznych, jak również analizy wartości bezwzględnych tych zjawisk (skala zjawisk) na obszarach zdegradowanych, obszar rewitalizacji, który będzie się zawierał na terenie nie większym niż 20% udziału powierzchni ogółem gminy i zamieszkałym nie więcej niż 30% ogółu ludności Gminy Jabłoń, konieczne było przystąpienie do kolejnego etapu delimitacji. W celu jednoznacznego wyznaczenia Obszaru Rewitalizacji (OR) na terenie Gminy Jabłoń oraz wskazania na jakim obszarze Gminy Jabłoń (OZ) występuje największe natężenie negatywnych zjawisk, poszczególnym zjawiskom problemowym (negatywnym) przypisano odpowiadające im wskaźniki.

Punktem odniesienia terytorialnego było wyodrębnienie w ramach miejscowości zdegradowanych Obszaru Rewitalizacji (OR) w oparciu o czynniki kryzysowe:

- 1) stan przestrzeni publicznej oraz infrastruktury technicznej, która po przeprowadzeniu działań inwestycyjnych może być wykorzystana w celu znaczącej poprawy stanu przestrzeni publicznej szczególnie w obszarze grup dysfunkcyjnych,
- 2) koncentracja negatywnych zjawisk społecznych na obszarze przeznaczonym do rewitalizacji w związku z gęstością zaludnienia obszaru, co generuje i wzmacnia z natury negatywne postawy zachowania, szczególnie ze strony osób wykluczonych oraz pochodzących ze środowisk patologicznych.

OBSZAR REWITALIZACJI

Na przeznaczonym do rewitalizacji obszarze występują negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne ze względu na brak odpowiedniego zagospodarowania terenu oraz zdegradowane technicznie budynki, które po renowacji technicznej i funkcjonalnej będą stanowić miejsce działań na rzecz rozwiązania problemów grup dysfunkcyjnych. Miejsce to jest w sposób zdecydowany wskazywane przez mieszkańców jako mogące rozwiązywać komplementarnie problemy obszarów spójnych przestrzenie i funkcjonalnie.

Ze względu na ograniczenia związane z liczbą ludności i wielkością obszaru do rewitalizacji nie ma możliwości uznania całego obszaru zdegradowanego za obszar rewitalizacji. Aby prawidłowo określić obszar rewitalizacji uznano za konieczne ustalenie dodatkowych kryteriów. Według ustawy o rewitalizacji na obszarze rewitalizacji powinno istnieć nagromadzenie negatywnych zjawisk przynajmniej w takim zakresie jak na obszarze zdegradowanym.

Na terenach tych występuje koncentracja usług publicznych, zwłaszcza w sferze społecznej. Tereny te są zurbanizowane lub leżą w bezpośrednim sąsiedztwie terenów zurbanizowanych

Dodatkowymi argumentami wyznaczającym obszary rewitalizacji są istotne funkcje społeczno-gospodarcze tych obszarów oraz stan zagospodarowania terenu, możliwego do przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych

Ostatecznym kryterium wyboru obszaru do rewitalizacji był fakt jego znaczenia dla potencjalnego rozwoju gminy i tworzenia warunków dla przyszłego funkcjonowania społeczności lokalnej. Do rewitalizacji wybrano obszar, który może przyczynić się w największym stopniu do uzyskania efektu synergii, czyli pozytywnego wpływu na resztę gminy. Wybrany podobszar rewitalizacji jest z jednej strony ważny z punktu widzenia przyszłego rozwoju gminy, jak i generuje największą liczbę problemów rozwojowych w sferze społecznej i pozaspołecznej.

Z uwagi na powyższe do rewitalizacji nie został wskazany obszar sołectwa Kalinka, mimo że występuje na nim najwyższa liczba wskaźników kryzysowych.

W skład obszaru rewitalizacji wchodzi trzy obszary, nieposiadające ze sobą wspólnych granic:

1. *Obszar I: Paszenki – powierzchnia – 16,1003 ha, ludność – 92 osoby* - obszar o istotnym znaczeniu dla rozwoju lokalnego ze względu na pełnione funkcje – głównie społeczne oraz peryferyjne położenie na obszarze gminy, co powoduje, że mieszkańcy zatracają poczucie tożsamości lokalnej, a to wpływa na ich funkcjonowanie w społeczności. Brak integracji społeczności lokalnej, wpływa na więzi sąsiedzkie i społeczne, co przekłada się na poczucie wyobcowania i szerzenia się zjawisk patologicznych. Obszar wymaga podjęcia kompleksowych działań rewitalizacyjnych celem poprawy zidentyfikowanych problemów w sferze społecznej oraz gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-

funkcjonalnej i technicznej. Pomogą one odzyskać dotychczasowe funkcje pełnione przez obszar i wykreować nowe funkcje, które wynikają z aktualnych potrzeb mieszkańców.

2. **Obszar II: Kolano-Kolonia – powierzchnia 92,4624 ha, ludność – 37 osób** - obszar o istotnym znaczeniu dla rozwoju lokalnego ze względu na pełnione funkcje – głównie społeczne i kulturalne Obszar wymaga podjęcia kompleksowych działań rewitalizacyjnych celem poprawy zidentyfikowanych problemów w sferze społecznej oraz gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Pomogą one odzyskać dotychczasowe funkcje pełnione przez obszar i wykreować nowe funkcje, które wynikają z aktualnych potrzeb mieszkańców.
3. **Obszar III: Jabłoń – powierzchnia 32,0214 ha, ludność – 476 osób** - obszar o istotnym znaczeniu dla rozwoju lokalnego ze względu na pełnioną funkcję, skupione są tutaj najważniejsze instytucje pełniące funkcje reprezentacyjne i centrotwórcze gminy. Kumulacja problemów społecznych i innych negatywnych zjawisk znacznie ogranicza pełnioną dotychczasową funkcję obszaru rewitalizacji i w wyniku pogłębiającego się kryzysu, nie spełnia funkcji wyznaczonych mu przez lokalną społeczność.

Tabela 27 Delimitacja Obszaru Rewitalizacji Gminy Jabłoń

Obszar Rewitalizacji			
Numer Podobszaru	I	II	III
Nazwa obszaru/sołectwa	Paszenki	Kolano - Kolonia	Jabłoń
Powierzchnia podobszaru (ha)	16,1003	92,4624	32,0214
Odsetek powierzchni podobszaru w ogólnej powierzchni gminy (%)	0,14	0,83	0,29
Liczba ludności podobszaru (2022 r.)	92	37	476
Odsetek ludności podobszaru w ludności ogółem gminy (%)	2,5	1,00	12,93

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 28 Zakres obszaru rewitalizacji

Obszar	Numer działki
Paszenki	397,309/1,309/2,309/3,200/2,310,311,312,313,314,315,316,317,318,319,665,320,321,322,323,324,325,326,327,328,329,330,331,332,333,334,335,336/1,336/2,269
Kolano-Kolonia	37,38/2,38/3,38/4,39,40,49/1,49/2,50,51,52,53,54/1,54/2,55/1,55/2,56/1,56/2,56/3,57,58/2,58/3,58/4,58/5,58/6,59/1,59/2,60/1,60/2,61,62/1,62/2,62/3,62/5,62/6,63/1,63/2,64,65,66,67,68,69,70,71,72/1,72/2,73,74,75,76,77,78/1,78/2,80,81,82,497/1,498,499
Jabłoń	2028,2027,1075,1951,1563/4,1566/5,1564/5,1564/6,1565/1,1564/10,1564/9,1564/8,1567,1570/7,1570/8,1570/5,1570/6,1570/3,1572,1571/1,2087,2088,2089,2090/1,2091/1,2085,2090/2,2091/2,2086,2092,2093,2094,2202,2095,2096,2097,2098,2099,2100,2101,2102,2103,2104,2105,2106,2108,2109,2110,2111,2112,2113,2114,2115,2116,2117,2118,2119,2200,2134,2133,2132,2131,2130,2129,2128,2216,2217,2218,2219,2220,2221,2210,2211,2212,2213,2214,2215,2126/8,2040,2043,2044,2060,2061,2083,2084,2064,2070,2069,2063,2062,2068,2071,2065,2066,2067,2072,2073,2074,2075,2076,2077,2078,2079,2080/1,2080/2,2080/2,2081,2058,2057,2056,2055,2054,2053,2052,2051,2050,2049,2048,2045,2046,2047,2163,2164,2165,2166,2135,2125,2201/1,2201/2,2203,2170,2171,2172,2175,2176/1,2176/2,2174,2173,2122/1,2122/2,2122/3,220/1,2120/2,2121,2180,2229/1,2229/2,2177/1,2177/2,2177/3,2177/4,2177/5,2177/6,

2177/7,2177/8,2177/9,2177/10,2177/11,2177/14,2182,2181,2183/1,2183/2,2183/3,2184/4,2184/5,2184/6,2184/3,2155,21562149,2154/6,2154/5,2146,2147,2148,2154/8,2154/2,2154/16,2154/18,2154/17,2154/9,2150/3,2154/10,2150/2,2150/1,2154/13

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Jabłoń

W myśl ustawy o rewitalizacji (art. 10 ust. 1), obszar obejmujący całość, bądź część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako obszar rewitalizacji.

Obszar rewitalizacji ustala się, wybierając z obszarów zdegradowanych te sołectwa, w których występuje najgorsza sytuacja społeczna, na którą nawarstwia się największa liczba innych zdiagnozowanych problemów, przy czym, z uwagi na wymóg łączna powierzchnia wybranych sołectw nie może przekroczyć 20% powierzchni gminy, a ich ludność nie może stanowić więcej niż 30% liczby jej mieszkańców.

Wyznaczony obszar rewitalizacji w Gminie Jabłoń spełnia kryteria określone w wytycznych ponieważ stanowi 1,27% powierzchni gminy (140,5841 ha) i jest zamieszkanym przez 16,43% jej mieszkańców (605 osób).

Tym samym obszar rewitalizacji mieści się w limitach określonych w Wytycznych (< 20% powierzchni gminy i < 30% liczby jej mieszkańców).

Wyznaczony obszar rewitalizacji dotyczy terenów zdegradowanych, które charakteryzują się najwyższą koncentracją zjawisk negatywnych zwłaszcza w sferze technicznej oraz funkcjonalno -przestrzennej, których rozwiązanie poprzez wdrożenie działań zapisanych w GPR w wymierny sposób wpłynie na ograniczenie negatywnych zjawisk w sferze społecznej (dla obszarów rewitalizacji są to przede wszystkim: dla obszaru Jabłoń – wysoki wskaźnik liczby bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców, wysoki wskaźnik liczby przestępstw i wykroczeń na 100 mieszkańców, wysoki wskaźnik „Niebieskie karty” i interwencje domowe w przeliczeniu na 100 mieszkańców; Kolano Kolonia - niski udział liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności, wysoki udział liczby ludności w wieku poprodukcyjnym, wysoki wskaźnik liczby przestępstw i wykroczeń na 100 mieszkańców oraz wysoki wskaźnik „Niebieskie karty” i interwencje domowe w przeliczeniu na 100 mieszkańców).

Na wyznaczonym terenie rewitalizacji w ramach sołectw Paszenki, Kolano – Kolonia, Jabłoń znajdują się zdegradowane tereny publiczne oraz budynki wymagające pilnej rewitalizacji, które po przeprowadzeniu projektów rewitalizacyjnych zyskają nowe funkcje i zostaną przeznaczone przede wszystkim na cele społeczne. Zdiagnozowanymi problemami społecznymi wyznaczonych obszarów rewitalizacji, a zatem, problemami które najmocniej dotyczą mieszkańców, rzutując na ich życie codzienne są w szczególności: obniżony poziom bezpieczeństwa publicznego oraz wysoka intensywność korzystania z pomocy publicznej. Wskazują one na problemy takie jak ubóstwo i nieradzenie sobie w sprawach opiekuńczo-wychowawczych czy w prowadzeniu gospodarstwa domowego.

Na spotkaniu konsultacyjnym mieszkańcy gminy ocenili wyznaczone obszary rewitalizacji pod kątem poziomu zagrożenia negatywnymi zjawiskami społecznymi, takimi jak bieda, bezrobocie i uzależnienia. Zwrócili również uwagę na zagrożenie patologiami w rodzinach takimi jak przemoc, narkomania i alkoholizm.

Przedstawiciele Urzędu Gminy wskazywali przede wszystkim na potrzeby związane z rewitalizacją zdegradowanych budynków publicznych (m.in. budynków byłej szkoły). Mieszkańcy wskazywali raczej tereny publiczne i rekreacyjne.

W ocenie zarówno mieszkańców, jak i władz gminnych niezbędna jest modernizacja obiektów, w szczególności o znaczeniu edukacyjnym, usług społecznych, kulturalnych, turystycznych i rekreacyjnych, które sprzyjają rozwojowi społeczno-gospodarczemu i poprawie sytuacji mieszkańców.

Biorąc pod uwagę konieczność dostosowania obiektów do potrzeb mieszkańców niezbędne jest ukierunkowanie działań infrastrukturalnych na kompleksową modernizację tych obiektów. Przyczyni się to nie tylko do podniesienia estetyki publicznej, ale przede wszystkim podniesie dostępność do obiektów publicznych, pozwoli na szersze ich wykorzystanie i w konsekwencji wpłynie na poprawę sytuacji

mieszkańców i rozwój społeczny.

Rewitalizacja jest procesem, którego działania prowadzą do poprawy sytuacji społecznej. Mieszkańcy borykający się z problemami ubóstwa i bezrobocia oraz patologiami w rodzinach narażeni są na wykluczenie społeczne. Poprawa tej sytuacji będzie możliwa poprzez działania aktywizujące i integrujące społeczność. W tym celu konieczne jest zapewnienie odpowiedniego dialogu z mieszkańcami oraz dostosowanie infrastruktury społecznej i publicznej do potrzeb mieszkańców.

Należy wskazać jednostki gminne działające na terenie wyznaczonych obszarów rewitalizacji: szkoły, GOK, biblioteki, świetlice wiejskie, ośrodek zdrowia, budynki OSP, mogące pełnić różnorakie funkcje społeczne. Zapewnienie dostępności do tych jednostek oraz prowadzenie za ich pośrednictwem działań wspierających mieszkańców stanowi potencjał rewitalizacyjny, którego wykorzystanie wpłynie na poprawę sytuacji mieszkańców obszaru.

Obszar Rewitalizacji III, obejmujący część miejscowości Jabłoń ma istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego ze względu na pełnioną funkcję, ponieważ skupione są tutaj najważniejsze instytucje pełniące funkcje reprezentacyjne i centrotwórcze gminy. Podobnie jest w przypadku obszary rewitalizacji I i II. Na terenach tych występuje koncentracja usług publicznych, zwłaszcza w sferze społecznej.

Obszar Rewitalizacji I stanowiący urbanizowaną część miejscowości Paszenki jest obszarem peryferyjnym gminy i wymaga pilnego wsparcia lokalnej społeczności w celu niwelowania negatywnych zjawisk społecznych w oparciu o zrewitalizowane przestrzenie i budynki.

Projekty wybrane do realizacji na wskazanym terenie są ukierunkowane na rozwiązywanie istniejących problemów społecznych – dotyczą działań wspierających rozwój dzieci i młodzieży, osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu oraz wydarzeń integracyjnych i aktywizujących społeczność lokalną gminy Jabłoń.

Jednym z najważniejszych składowych rewitalizacji powinna być partycypacja społeczności lokalnej, a ogół zidentyfikowanych w ten sposób problemów społecznych w dużej mierze powinien przekładać się na rodzaj i sposób wdrażanych w danym miejscu zmian. Poddając analizie sytuację demograficzną na wybranym do rewitalizacji obszarze wynika, że dochodzi tam do ubytku naturalnego ludności. Pogłębia się problem starzenia demograficznego mieszkańców oraz zjawiska patologiczne. Działania wpisane w GPR dla wybranych obszarów rewitalizacji zakładają poprawę istniejących warunków, czyli: odbudowę relacji społecznych, poprawę jakości terenów o charakterze przestrzenno-funkcjonalnym, poprzez ich modernizację, oraz poprawę ogólnego ładu przestrzennego.

3. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji

3.1 Obszary Rewitalizacji – opis

Obszar I: Paszenki

Demografia:

Wieś Paszenki to wieś leżąca w gminie Jabłoń, należy do województwa lubelskiego, powiatu parczewskiego. Według Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2021 roku liczba ludności we wsi Paszenki to 350 z czego 48,9% mieszkańców stanowią kobiety, a 51,1% ludności to mężczyźni. Miejscowość zamieszkuje 9,8% mieszkańców gminy. W latach 1998-2021 liczba mieszkańców zmalała o 28,0%.

Problemem obszaru rewitalizacji jest odpływ ludności, zwłaszcza ludzi młodych, którzy obserwując postępującą degradację obszaru wyjeżdżają w poszukiwaniu lepszych perspektyw. Współczynnik feminizacji we wsi wynosi 96 i jest znacznie mniejszy od współczynnika feminizacji dla województwa lubelskiego oraz znacznie mniejszy od współczynnika dla całej Polski. 59,4% mieszkańców wsi Paszenki jest w wieku produkcyjnym, 17,7% w wieku przedprodukcyjnym, a 22,9% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada na obszarze rewitalizacji Paszenki 68,3 osób w wieku nieprodukcyjnym. Ten wskaźnik obciążenia demograficznego jest porównywalny do wskaźnika dla województwa lubelskiego oraz porównywalny do wskaźnika obciążenia demograficznego dla całej Polski.

Zasoby mieszkaniowe:

W 2022 roku na obszarze rewitalizacji nie oddano do użytku żadnego mieszkania.

Przedsiębiorczość:

We wsi Paszenki w 2023 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było 19 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 12 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 1 nowy podmiot, a 1 podmiot został wyrejestrowany. Na przestrzeni lat 2009-2023 najwięcej (5) podmiotów zarejestrowano w roku 2013, a najmniej (0) w roku 2016. W tym samym okresie najwięcej (3) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2019 roku, najmniej (0) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2020 roku. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (19) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników. 10,5% (2) podmiotów jako rodzaj działalności deklaruowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklaruowało 26,3% (5) podmiotów, a 63,2% (12) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą we wsi Paszenki najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (25.0%) oraz Budownictwo (25.0%).

Edukacja:

W 2022 roku na obszarze rewitalizacji mieściła się 1 szkoła podstawowa, w której w 5 oddziałach uczyło się 13 uczniów (5 kobiet oraz 8 mężczyzn). Dla porównania w 2008 roku placówkę miała 1 szkoła podstawowa, w której w 4 oddziałach uczyło się 34 uczniów (19 kobiet oraz 15 mężczyzn).

Zabytki:

Według danych Narodowego Instytutu Dziedzictwa (NID) na obszarze wsi Paszenki znajduje się jeden zabytkowy obiekt wpisany do rejestru zabytków.

Kościół z 1890 r.

Obiekt wpisany do rejestru zabytków NID jako zabytek
nieruchomy dnia 1966-04-14, wykaz dokumentów: A/38 z
1966-04-14

Na obszarze rewitalizacji I, obejmującym część miejscowości Paszenki, w 2022 roku znajdował się jeden obiekt z kategorii: Domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice we wsi Paszenki - publiczne: 1, prywatne: 0, w tym obiekty przystosowane dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich: 0. We wsi Paszenki jedna instytucja posiada sale widowiskowe, w których znajduje się 100 standardowych miejsc dla widzów.

Z informacji ustnych przekazywanych przez mieszkańców wynika, że wyznaczony obszar rewitalizacji charakteryzuje się wieloma problemami, do których należą: brak liderów lokalnych aktywizujących lokalną społeczność (w szczególności osoby zagrożone wykluczeniem społecznym), brak perspektyw dla młodych ludzi i problemy ze znalezieniem zatrudnienia, brak infrastruktury społecznej, w tym świadczącej usługi w miejscu zamieszkania; niezadawalający stan infrastruktury mieszkaniowej będącej w szczególności w rękach prywatnych. Kumulacja problemów społecznych i innych negatywnych zjawisk znacznie ogranicza pełnioną dotychczasową funkcję obszaru rewitalizacji i w wyniku pogłębiającego się kryzysu nie spełnia funkcji wyznaczonych mu przez lokalną społeczność.

W zakresie zdiagnozowanego kryzysu **w sferze społecznej** zwraca się uwagę, że zdelimitowany obszar charakteryzuje dość wysoki wskaźnik udziału liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności obszaru. Za główną przyczynę takiego stanu rzeczy uważa się peryferyjne położenie sołectwa oraz związany z tym słaby rozwój gospodarczy. Osoby młode, będące w sile wieku, niechętnie osiedlają się w miejscowościach takich jak Paszenki – wybierają obszary o lepiej rozwiniętym rynku pracy, oferujące lepszą dostępność usług. W konsekwencji, obserwuje się pogłębianie negatywnych trendów demograficznych, w tym spadek liczby ludności czy wysokie obciążenie demograficzne. Biorąc pod uwagę obecne tempo starzenia się społeczeństwa w Polsce sytuacja ta może ulec pogorszeniu. Obszar charakteryzuje się także niską

aktywnością społeczną, a w szczególności bardzo niską kwotą uzyskaną na fundusz sołecki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2022 r.

Analizując pozostałe sfery największe zagęszczenie problemów obszaru dostrzega się **w sferach gospodarczych i technicznych**. Obszar rewitalizacji charakteryzuje niska liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców oraz obecność terenów zdegradowanych.

Problemem sfery gospodarczej jest rodzaj prowadzonej działalności gospodarczej, z której duża część to placówki handlowe i usługowe. Te miejsca generują negatywne zachowania społeczne, wpływając na ogólną atmosferę panującą na obszarze i bezpieczeństwo mieszkańców. Obecność osób spożywających alkohol w miejscach publicznych kształtuje niekorzystne wzorce konsumpcji wśród mieszkańców, w tym szczególnie młodzieży. Jednocześnie działające na obszarze firmy są relatywnie stabilne – notuje się tu mniej wyrejestrowań niż przeciętnie w gminie.

Jeśli chodzi o **sferę techniczną** należy zwrócić uwagę na poprawę stanu technicznego istniejącej infrastruktury i zabezpieczenie tych obiektów przed degradacją techniczną oraz podjąć działania w celu dalszej poprawy dostępu mieszkańców do urządzeń sieciowych (kanalizacja).

W sferze środowiskowej ważnym problemem zdiagnozowanym na obszarze jest zabudowa wymagająca poprawy w zakresie energochłonności. Jedynie z rzadka można tu znaleźć budynki, które można określić mianem niskoemisyjnych. Potrzebna jest więc kontynuacja i intensyfikacja działań mających na celu wymianę źródeł ogrzewania oraz termomodernizację i zmniejszanie emisyjności zabudowy, a także zwiększenie promowania odnawialnych źródeł energii.

Mapa 4 Obszar Rewitalizacji I: Paszenki

Obszar II: Kolano-Kolonia

Demografia:

Wieś Kolano-Kolonia, według Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2021 roku, ma 177 mieszkańców, z czego 52,0% stanowią kobiety, a 48,0% mężczyźni. Miejscowość zamieszkuje 5,0% mieszkańców gminy. W latach 1998-2021 liczba mieszkańców zmalała o 35,2%. Współczynnik feminizacji we wsi wynosi 108 i jest porównywalny do współczynnika feminizacji dla województwa lubelskiego oraz porównywalny do współczynnika dla całej Polski. 54,2% mieszkańców obszaru rewitalizacji Kolano-Kolonia jest w wieku produkcyjnym, 13,6% w wieku przedprodukcyjnym, a 32,2% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada w obszarze rewitalizacji Kolano-Kolonia 84,4 osób w wieku nieprodukcyjnym. Ten wskaźnik obciążenia demograficznego jest więc znacznie większy od wskaźnika dla województwa lubelskiego oraz znacznie większy od wskaźnika obciążenia demograficznego dla całej Polski.

Zasoby mieszkaniowe:

W 2022 roku na obszarze rewitalizacji nie oddano do użytku żadnego mieszkania.

Przedsiębiorczość:

We wsi Kolano-Kolonia w 2023 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było 14 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 9 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 0 nowych podmiotów, a 1 podmiot został wyrejestrowany. Na przestrzeni lat 2009-2023 najwięcej (4) podmiotów zarejestrowano w roku 2021, a najmniej (0) w roku 2023. W tym samym okresie najwięcej (3) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2016 roku, najmniej (0) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2022 roku. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (14) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników. 7,1% (1) podmiotów jako rodzaj działalności deklaruowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklaruowało 35,7% (5) podmiotów, a 57,1% (8) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą we wsi Kolano-Kolonia najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są Budownictwo (55.6%) oraz Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (11.1%).

Edukacja:

W 2022 roku we wsi Kolano-Kolonia mieściła się 1 szkoła podstawowa, w której w 8 oddziałach uczyło się 43 uczniów (23 kobiety oraz 20 mężczyzn).

Kultura:

Na obszarze rewitalizacji funkcjonuje Filia Gminnej Biblioteki Publicznej oraz Filia Gminnego Ośrodka Kultury.

Zabytki:

Formy ochrony przyrody:

Według danych Centralnego Rejestru From Ochrony Przyrody (CRFOP) z dnia 30.06.2017 na obszarze wsi Kolano-Kolonia znajdują się 2 formy ochrony przyrody:

Pomnik przyrody

Data ustanowienia: 1979-10-26, Opis granicy: teren zabytkowego parku

Pomnik przyrody (skupisko)

Data ustanowienia: 1979-10-27, Opis granicy: teren zabytkowego parku

Ponadto na obszarze rewitalizacji zlokalizowane są dwa cenne zabytki – Kościół oraz rezydencja dworska – Pałac Łubieńskich, w którym zlokalizowany jest Dzienny Dom Pomocy.

Przez wieś Kolano-Kolonia nie przechodzi żadna droga publiczna zaliczana do kategorii wojewódzkiej lub wyższej.

W zakresie zdiagnozowanego kryzysu w sferze społecznej zwraca się uwagę, że zdelimitowany obszar charakteryzuje się niskim udziałem liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności (13,56 przy średniej dla całej gminy 16,95) oraz wysokim udziałem liczby ludności w wieku poprodukcyjnym (32,2 przy średnim wskaźniku dla całej gminy 24,3). Duża liczba seniorów rodzi różne potrzeby w zakresie szeroko rozumianej dostępności związanej z zapotrzebowaniem na usługi związane z ochroną zdrowia, ale

też bliskością usług i placówek handlowych. Oznacza również konieczność dostosowania budynków użyteczności publicznej dla osób ze specjalnymi potrzebami, jak i przestrzeni publicznej, by umożliwić łatwiejsze przemieszczanie się. W kontekście rosnącej liczby osób starszych wyzwaniem staje się zjawisko alienacji społecznej, samotności, co przekłada się na potrzeby aktywizacyjne. Skupienie się na kwestiach jakości życia osób starszych jest istotne nie tylko z perspektywy dzisiejszych potrzeb, ale i przyszłych, co wiąże się z faktem, że udział seniorów będzie w kolejnych latach rosł. Zauważalny wzrost zostanie z pewnością odnotowany w grupie starszych seniorów, tj. powyżej 75 roku życia, których samodzielność może ulegać gwałtownemu pogorszeniu.

Spośród problemów społecznych występujących na obszarze najpoważniejsze wiążą się z ubóstwem wymagającym dużego wsparcia przez pomoc społeczną, bezradnością wychowawczą rodziców skutkującą słabym funkcjonowaniem dzieci i młodzieży w szkołach i trudnościami socjalizacyjnymi, a także problemy związane z przemocą, uzależnieniami itp. Przekładają się one na niski kapitał społeczny dużej części mieszkańców, brak aktywności społecznej i obywatelskiej. Zidentyfikowane w trakcie badania problemy świadczą o występowaniu na tym podobszarze kumulacji problemów społecznych, w której jedne deficyty generują inne, wzmacniając się w czasie. Spirala tych problemów sprawia, że osoby narażone najpierw na marginalizację, a następnie popadające w wykluczenie społeczne, bez wsparcia z zewnątrz nie potrafią ani odnaleźć się na rynku pracy, ani radzić sobie w codziennym funkcjonowaniu.

Na obszarze rewitalizacji obserwowane są także negatywne zjawiska społeczne, takie jak przestępczość, przemoc i uzależnienia świadczą o rozpadzie więzi społecznych, dezintegracji społeczności lokalnej – wysoki wskaźnik liczby przestępstw i wykroczeń na 100 mieszkańców (4,37 przy średniej dla gminy 1,75) oraz wysoki wskaźnik „Niebieskie karty” i interwencje domowe w przeliczeniu na 100 mieszkańców (2,19 przy średniej dla gminy 0,94).

Analizując pozostałe sfery - duże zagęszczenie problemów obszaru dostrzega się **w kwestiach środowiskowych**. ważnym problemem zdiagnozowanym na obszarze jest zabudowa wymagająca poprawy w zakresie energochłonności. Jedynie z rzadka można tu znaleźć budynki, które można określić mianem niskoemisyjnych. Potrzebna jest więc kontynuacja i intensyfikacja działań mających na celu wymianę źródeł ogrzewania oraz termomodernizację i zmniejszanie emisyjności zabudowy, a także zwiększenie promowania odnawialnych źródeł energii.

Problemem sfery gospodarczej jest niski wskaźnik liczby nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców. Problemy ekonomiczne mogą również dotyczyć osób w wieku poprodukcyjnym. Osoby wchodzące w wiek senioralny nie są tak chętnie zatrudniane i często również posiadają wykształcenie, które z perspektywy dzisiejszego rynku pracy jest niekonkurencyjne. Jednocześnie duży udział tych osób oznacza mniejszą pulę aktywnej siły roboczej.

W przypadku **sfer przestrzenno-funkcjonalnej** na obszarze nie identyfikuje się negatywnych zjawisk, zaś w **sferze technicznej** obserwuje się wysoki wskaźnik udziału powierzchni terenów zdegradowanych w powierzchni ogółem obszaru.

Mieszkańcy tracą poczucie tożsamości lokalnej, co wpływa na ich funkcjonowanie w społeczności. Brak integracji społeczności lokalnej, wpływa na więzi sąsiedzkie i społeczne, co przekłada się na poczucie wyobcowania i szerzenia się zjawisk patologicznych.

Podjęcie kompleksowych działań rewitalizacyjnych na obszarze rewitalizacji znaczenie wpłynie na poprawę zidentyfikowanych problemów w sferze społecznej oraz gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Pomogą one odzyskać dotychczasowe funkcje pełnione przez obszar i wykreować nowe funkcje, które wynikają z aktualnych potrzeb mieszkańców.

Jeśli chodzi o **sferę techniczną** należy zwrócić uwagę na poprawę stanu technicznego istniejącej infrastruktury i zabezpieczenie tych obiektów przed degradacją techniczną oraz podjąć działania w celu stopniowej poprawy dostępu mieszkańców do urządzeń sieciowych (kanalizacja).

Obszar III: Jabłoń

Demografia:

Wieś Jabłoń, według Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2021 roku, ma 1 132 mieszkańców, z czego 49,7% stanowią kobiety, a 50,3% mężczyźni. Miejscowość zamieszkuje 31,8% mieszkańców gminy. W latach 1998-2021 liczba mieszkańców zmalała o 20,7%. Współczynnik feminizacji we wsi wynosi 99 i jest mniejszy od współczynnika feminizacji dla województwa lubelskiego oraz mniejszy od współczynnika dla całej Polski. 59,3% mieszkańców wsi Jabłoń jest w wieku produkcyjnym, 18,6% w wieku przedprodukcyjnym, a 22,2% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada we wsi Jabłoń 68,7 osób w wieku nieprodukcyjnym. Ten wskaźnik obciążenia demograficznego jest więc porównywalny do wskaźnika dla województwa lubelskiego oraz porównywalny do wskaźnika obciążenia demograficznego dla całej Polski.

Zasoby mieszkaniowe:

W 2022 roku we wsi Jabłoń oddano do użytku 4 mieszkania. Na każdych 1000 mieszkańców oddano więc do użytku 3,53 nowych lokali. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa lubelskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. 100,0% mieszkań zostało przeznaczonych na cele indywidualne. Przeciętna liczba pokoi w nowo oddanych mieszkaniach we wsi Jabłoń to 6,25 i jest znacznie większa od przeciętnej liczby izb dla województwa lubelskiego oraz znacznie większa od przeciętnej liczby pokoi w całej Polsce. Przeciętna powierzchnia użytkowa nieruchomości oddanej do użytkowania w 2022 roku we wsi Jabłoń to 141,00 m² i jest znacznie większa od przeciętnej powierzchni użytkowej dla województwa lubelskiego oraz znacznie większa od przeciętnej powierzchni nieruchomości w całej Polsce.

Przedsiębiorczość:

We wsi Jabłoń w 2023 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było 106 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 72 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 11 nowych podmiotów, a 7 podmiotów zostało wyrejestrowanych. Na przestrzeni lat 2009-2023 najwięcej (14) podmiotów zarejestrowano w roku 2018, a najmniej (4) w roku 2010. W tym samym okresie najwięcej (13) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2017 roku, najmniej (3) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2010 roku. Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną we wsi Jabłoń najwięcej (3) jest stanowiących spółki cywilne. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (100) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników. 3,8% (4) podmiotów jako rodzaj działalności deklaruowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklaruowało 21,7% (23) podmiotów, a 74,5% (79) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą we wsi Jabłoń najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (25.0%) oraz Budownictwo (16.7%).

Edukacja:

W 2022 roku we wsi Jabłoń mieściła się 1 szkoła podstawowa, w której w 8 oddziałach uczyło się 99 uczniów (54 kobiety oraz 45 mężczyzn). Dla porównania w 2008 roku we wsi Jabłoń placówkę miała 1 szkoła podstawowa, w której w 6 oddziałach uczyło się 83 uczniów (36 kobiet oraz 47 mężczyzn). We wsi Jabłoń znajduje się 1 Technikum, w którym w 16 oddziałach uczyło się 309 uczniów (107 kobiet oraz 202 mężczyzn). W 2022 r. zarejestrowano 58 absolwentów. Dla porównania w 2008 roku we wsi Jabłoń placówkę miały 2 Technika, w których w 13 oddziałach uczyło się 245 uczniów (72 kobiety oraz 173 mężczyzn). W 2008 r. zarejestrowano 35 absolwentów. We wsi Jabłoń znajduje się 1 Branżowa szkoła I stopnia, w której w 3 oddziałach uczyło się 42 uczniów (1 kobieta oraz 41 mężczyzn).

Zabytki:

Według danych Narodowego Instytutu Dziedzictwa (NID) na obszarze wsi Jabłoń znajduje się 14 zabytkowych obiektów wpisanych do rejestru zabytków.

 Pałac z 1904 - 1905 (ul. Augusta Zamoyskiego 6B) Obiekt wpisany do rejestru zabytków NID jako zabytek nieruchomy dnia 1972-05-27, wykaz dokumentów: A/601 z 1972-05-27		 Oficyna mieszkalna z XIX w. (ul. Augusta Zamoyskiego 6B) Obiekt wpisany do rejestru zabytków NID jako zabytek nieruchomy dnia 1972-05-27, wykaz dokumentów: A/601 z 1972-05-27	
 Kaplica z 1904 r. Obiekt wpisany do rejestru zabytków NID jako zabytek nieruchomy dnia 1972-05-27, wykaz dokumentów: A/601 z 1972-05-27		 Inny budynek mieszkalny (data nieznana) Obiekt wpisany do rejestru zabytków NID jako zabytek nieruchomy dnia 1972-05-27, wykaz dokumentów: A/601 z 1972-05-27	
 Brama (data nieznana) Obiekt wpisany do rejestru zabytków NID jako zabytek nieruchomy dnia 1972-05-27, wykaz dokumentów: A/601 z 1972-05-27		 Galeria z 1904 - 1905 Obiekt wpisany do rejestru zabytków NID jako zabytek nieruchomy dnia 1972-05-27, wykaz dokumentów: A/601 z 1972-05-27	
 Zespół - pałac (data nieznana) Obiekt wpisany do rejestru zabytków NID jako zabytek nieruchomy dnia 1972-05-27, wykaz dokumentów: A/601 z 1972-05-27		 Park z XIX w. Obiekt wpisany do rejestru zabytków NID jako zabytek nieruchomy dnia 1972-05-27, wykaz dokumentów: A/601 z 1972-05-27; A/688 z 1974-12-31	
 Kościół z 1909 - 1912 Obiekt wpisany do rejestru zabytków NID jako zabytek nieruchomy dnia 1974-12-31, wykaz dokumentów: A/688 z 1974-12-31		 Plebania (data nieznana) (ul. Kościelna 1) Obiekt wpisany do rejestru zabytków NID jako zabytek nieruchomy dnia 1974-12-31, wykaz dokumentów: A/688 z 1974-12-31	
 Cmentarz rzymsko-katolicki z XVIII w. Obiekt wpisany do rejestru zabytków NID jako zabytek nieruchomy dnia 1974-12-31, wykaz dokumentów: A/688 z 1974-12-31		 Wieś z XVIII w. Obiekt wpisany do rejestru zabytków NID jako zabytek nieruchomy dnia 1974-12-31, wykaz dokumentów: A/688 z 1974-12-31	
 Zespół - folwark z przełomu XIX/XX w. Obiekt wpisany do rejestru zabytków NID jako zabytek nieruchomy dnia 1974-12-31, wykaz dokumentów: A/688 z 1974-12-31		 Gajówka/leśniczówka z 1905 - 1914 Obiekt wpisany do rejestru zabytków NID jako zabytek nieruchomy dnia 2002-07-19, wykaz dokumentów: A/12 z 2002-07-19	

Według danych Centralnego Rejestru From Ochrony Przyrody (CRFOP) na obszarze wsi Jabłoń znajdują się cztery formy ochrony przyrody:

 Pomnik przyrody Data ustanowienia: 1979-10-26, Opis granicy: teren zabytkowego parku		 Pomnik przyrody (skupisko) Data ustanowienia: 1979-10-27, Opis granicy: teren zabytkowego parku	
 Pomnik przyrody Data ustanowienia: 2000-05-26, Opis granicy: rośnie na działce leśnej za kanałem Wieprz - Krzna włączona do zabytkowego założenia parkowego		 Bagno (użytek ekologiczny) Data ustanowienia: 1999-01-05, Opis granicy: Obręb Radzyń numer oddziału 344 1 n 345g 348b, Powierzchnia: 9.97 ha	

Na obszarze rewitalizacji III, obejmującym część miejscowości Jabłoń, w 2022 roku znajdował się jeden obiekt z kategorii: Domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice we wsi Jabłoń - publiczne: 1, prywatne: 0, w tym obiekty przystosowane dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich: 0. Według danych z 2022 r. we wsi Jabłoń działała 1 biblioteka/filia publiczna posiadająca księgozbiór liczący 6 518 wolumenów.

Przez Wieś Jabłoń przechodzi 1 droga publiczna zaliczana do kategorii wojewódzkiej: DW 815 - droga wojewódzka nr 815 (Wisznice - Horodyszcze - Jabłoń - Przewłoka - Parczew - Żminne - Siemień - Działyń - Juliopol - Brzeźnica Leśna - Niedźwiada - Klementynów - Szczekarków - Lubartów).

Obszar ma istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego ze względu na pełnioną funkcję, ponieważ skupione są tutaj najważniejsze instytucje pełniące funkcje reprezentacyjne i centrotwórcze gminy. Na terenach tych występuje koncentracja usług publicznych, zwłaszcza w sferze społecznej. Obszar charakteryzuje się wieloma problemami do których należą: brak liderów lokalnych aktywizujących lokalną społeczność (w szczególności osoby zagrożone wykluczeniem społecznym), brak perspektyw dla młodych ludzi i problemy ze znalezieniem zatrudnienia, brak miejsc rekreacyjno-wypoczynkowych umożliwiającym mieszkańcom aktywne spędzanie wolnego czasu; niezadawalający stan infrastruktury mieszkaniowej będącej w szczególności w rękach prywatnych. Kumulacja problemów społecznych i innych negatywnych zjawisk znacznie ogranicza pełnioną dotychczasową funkcję obszaru rewitalizacji i w wyniku pogłębiającego się kryzysu nie spełnia funkcji wyznaczonych mu przez lokalną społeczność.

W zakresie zdiagnozowanego kryzysu w sferze społecznej zwraca się uwagę, że zdelimitowany obszar charakteryzuje się wysokim wskaźnikiem liczby bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców (3,08 przy średniej dla gminy 2,72). Między innymi w konsekwencji powyższego obserwuje się także wysoki wskaźnik liczby przestępstw i wykroczeń na 100 mieszkańców (2,11 przy średniej dla gminy 1,75). Co więcej na obszarze

występuje wysoki wskaźnik „Niebieskie karty” i interwencje domowe w przeliczeniu na 100 mieszkańców (1,32 przy średniej dla gminy 0,94).

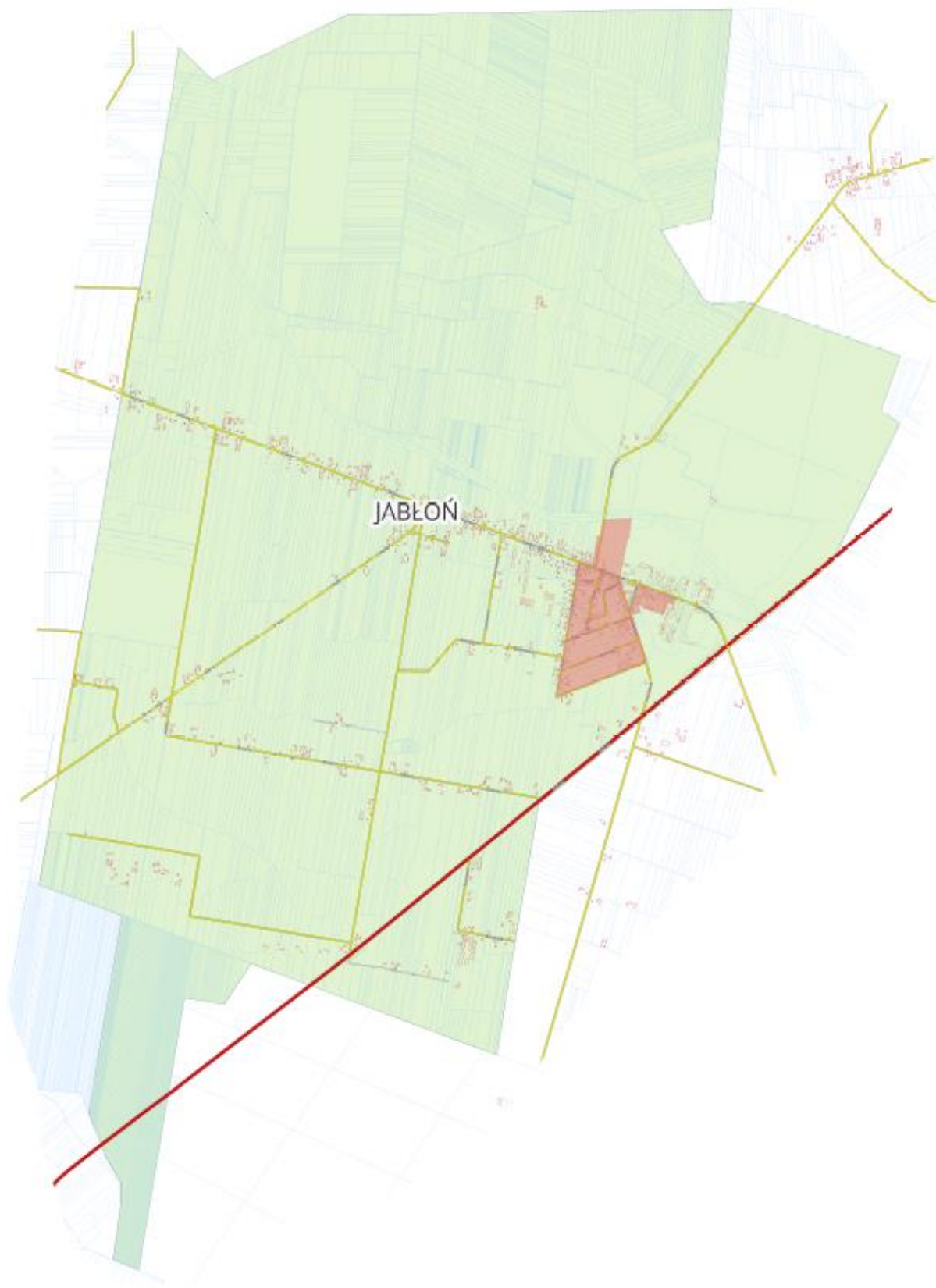
Analizując pozostałe sfery największe zagęszczenie problemów obszaru dostrzega się **w sferach gospodarczych i technicznych** (niska liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców, wysoka liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców) oraz technicznych (udział powierzchni terenów zdegradowanych w powierzchni ogółem obszaru).

Problemem sfery gospodarczej ważnym problemem jest rodzaj prowadzonej działalności gospodarczej, z której duża część to placówki handlowe i usługowe. Te miejsca generują negatywne zachowania społeczne, wpływając na ogólną atmosferę panującą na obszarze i bezpieczeństwo mieszkańców. Obecność osób spożywających alkohol w miejscach publicznych kształtuje niekorzystne wzorce konsumpcji wśród mieszkańców, w tym szczególnie młodzieży. Jednocześnie działające na obszarze firmy są relatywnie stabilne – notuje się tu mniej wyrejestrowań niż przeciętnie w gminie.

Jeśli chodzi o **sferę techniczną** należy zwrócić uwagę na poprawę stanu technicznego istniejącej infrastruktury i zabezpieczenie tych obiektów przed degradacją techniczną oraz podjąć działania w celu dalszej poprawy dostępu mieszkańców do urządzeń sieciowych (kanalizacja).

W sferze środowiskowej ważnym problemem zdiagnozowanym na obszarze jest zabudowa wymagająca poprawy w zakresie energochłonności. Jedynie z rzadka można tu znaleźć budynki, które można określić mianem niskoemisyjnych. Potrzebna jest więc kontynuacja i intensyfikacja działań mających na celu wymianę źródeł ogrzewania oraz termomodernizację i zmniejszanie emisyjności zabudowy, a także zwiększenie promowania odnawialnych źródeł energii.

Mapa 6 Obszar Rewitalizacji III: Jabłoń

3.2. Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych wynikająca z konsultacji społecznych

W ramach konsultacji społecznych odbyło się spotkanie podczas którego omówiony został projekt uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Jabłoń.

Spotkania otwarte z interesariuszami rewitalizacji, umożliwiające wyrażenie uwag, opinii i propozycji do Projektu Uchwały Rady Gminy Jabłoń w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Gminy Jabłoń odbyły się:

- w miejscowości Jabłoń, dn. 07.03.2024 r. godz. 14.00 (sala konferencyjna w GBP w Jabłoni)
- w miejscowości Kolano-Kolonia, dn. 07.03.2024 r. godz. 16.00 (siedziba WDK Kolano)
- w miejscowości Paszenki, dn. 07.03.2024 r. godz. 18.00 (siedziba WDK Paszenki).

W spotkaniu w miejscowości Jabłoń wzięło udział 11 osób w tym: 3 osoby - przedstawiciele Urzędu Gminy Jabłoń oraz 8 osób przedstawiciele przedsiębiorców oraz mieszkańcy Gminy.

W spotkaniu w miejscowości Kolano Kolonia wzięło udział 15 osób w tym: 3 osoby - przedstawiciele Urzędu Gminy Jabłoń oraz 12 osób przedstawiciele przedsiębiorców oraz mieszkańców Gminy Jabłoń.

W spotkaniu w miejscowości Paszenki wzięło udział 15 osób w tym: 3 osoby - przedstawiciele Urzędu Gminy Jabłoń oraz 12 osób przedstawiciele przedsiębiorców oraz mieszkańcy Gminy.

W trakcie spotkania konsultacyjnego przedstawiono i omówiono między innymi następujące kwestie:

- ✓ Projekt uchwały Rady Gminy Jabłoń w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji,
- ✓ Mapę określającą granice obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji,
- ✓ Planu wdrożenia GPR Gminy Jabłoń,
- ✓ Ogólne informacje dotyczące obszarów zdegradowanych oraz rewitalizacji,
- ✓ Metodologię wyznaczania obszaru zdegradowanego i rewitalizacji,
- ✓ Przedstawiono podział gminy na jednostki referencyjne,
- ✓ Omówiono przeprowadzoną diagnozę z podziałem na strefę społeczną, gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną oraz techniczną,
- ✓ Przedstawiono wyznaczony obszar zdegradowany,
- ✓ Przedstawiono wyznaczony obszar rewitalizacji,
- ✓ W trakcie spotkania omówiono wstępnie możliwości realizacji przyszłych projektów oraz kwestie możliwości pozyskania finansowania.

Podczas spotkania zdiagnozowano również problemy, które na obszarze rewitalizacji zostały zidentyfikowane podczas konsultacji społecznych w odniesieniu do obszarów rewitalizowanych.

Wnioski z przeprowadzonej diagnozy i konsultacji wskazują na potrzebę kompleksowej interwencji w sferze społecznej. Odwołują się do integracji mieszkańców i zakładają realizację przedsięwzięć umożliwiających aktywizację życia społecznego, integrację mieszkańców i przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym.

Konieczne jest podejmowanie różnorodnych przedsięwzięć, które wywołają długofalowe efekty: rozwój przedsiębiorczości, wzrost liczby nowych miejsc pracy oraz efektywne wykorzystanie posiadanych przez obszar zasobów i walorów przyrodniczo-krajobrazowych na rzecz wzmocnienia funkcji gospodarczych, przede wszystkim turystyki.

Ponadto należy skupić się na zwiększeniu funkcjonalności i jakości przestrzeni publicznej obszaru oraz na poprawie stanu infrastruktury społecznej. Realizacja tego celu wymaga bezpośredniej interwencji w przestrzeń, jej pełniejsze i bardziej funkcjonalne wykorzystanie, poprawę jej estetyki oraz nadanie jej nowych cech i funkcji, przy jednoczesnym rozwoju infrastruktury (przede wszystkim społecznej), co w istotnym stopniu przyczyni się do podniesienia jakości życia mieszkańców i sprzyjać będzie generowaniu pozytywnych zjawisk społecznych i gospodarczych.

Przedstawione wnioski z przeprowadzonych w gminie konsultacji pokrywają się w dużej mierze z wnioskami z przeprowadzonej analizy statystycznej obszaru rewitalizacji i wskazują na znaczne potrzeby rewitalizacyjne tych terenów. Wybór zatem właściwych zadań rewitalizacyjnych pozwoli na zniwelowanie dysproporcji rozwojowych tych terenów.

Podsumowując, na obszarze rewitalizacji zdiagnozowano zespół kluczowych problemów, które powinny zostać rozwiązane w pierwszej kolejności. Pozwoli to na odpowiednią, skoncentrowaną tematycznie i przestrzennie interwencję zapewniającą osiągnięcie wymiernych korzyści w postaci poprawy jakości mieszkańców obszaru rewitalizacji.

W celu podsumowania pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji posłużono się analizą SWOT, tj. metodą umożliwiającą kompleksową analizę strategiczną sytuacji na danym obszarze, z uwzględnieniem wszystkich istotnych aspektów. Zastosowanie tej metody pozwoliło zrozumieć zidentyfikowane zależności pomiędzy danymi i umożliwiło dostrzeżenie wynikających z nich konsekwencji¹. Proces definiowania elementów analizy SWOT, jak też identyfikacji problemów i potencjałów na obszarze rewitalizacji przeprowadziła grupa ekspercka, wykorzystując w tym celu również m.in. wyniki badań ankietowych mieszkańców oraz wnioski z dyskusji przeprowadzonej podczas spotkań służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Wyniki obu analiz przedstawiono w poniższych tabelach.

Tabela 29 Analiza SWOT obszaru rewitalizacji

Mocne strony	Słabe strony
• zasoby środowiska naturalnego - walory przyrodnicze • rozległa i spójna sieć hydrograficzna (jeziora, rzeki i stawy) • bogate dziedzictwo kulturowe i historyczne (duża ilość obiektów zabytkowych) • spójność historyczna i kulturowa • zasoby kapitału społecznego – aktywność mieszkańców i zainteresowanie problemami lokalnymi • działalność organizacji pozarządowych • rozwinięta sieć instytucji otoczenia kultury • ekologiczna produkcja rolna	• brak odpowiedniego zagospodarowania terenów rekreacyjnych na obszarach wiejskich. • niski poziom estetyki przestrzeni publicznej i infrastruktury komunalnej • niknące poczucie tożsamości lokalnej • niedoinwestowanie gminy w zakresie budowania atrakcji turystycznych • emigracja osób posiadających wysokie wykształcenie i kwalifikacje zawodowe • niska dostępność ludności wiejskiej do obszaru lokalnych usług materialnych i niematerialnych • zły stan techniczny obiektów i potrzeba ich remontów • brak rozwiniętej działalności kulturalnej na terenach wiejskich • duża liczba budynków zabytkowych wymagających znacznych nakładów finansowych na remonty i renowacje • niekorzystne trendy demograficzne (starzenie się społeczeństwa) • słabo rozwinięta infrastruktura techniczna (chodniki, ścieżki rowerowe, oświetlenie) • niewystarczająca oferta edukacyjno - aktywizująca dla dzieci, dorosłych i seniorów
Szanse	Zagrożenia

¹ Analiza SWOT – technika analityczna pozwalająca na porządkowanie danych, dotyczących problemu w czterech kategoriach czynników strategicznych: S (Strengths) – mocne strony, W (Weaknesses) – słabe strony, O (Opportunities) – szanse, T (Threats) – zagrożenia.

• możliwość pozyskiwania środków finansowych zewnętrznych, pozabudżetowych, w tym funduszy unii europejskiej w okresie 2021-2027 • wysoki poziom obszarów chronionych, sprzyjający tworzeniu przestrzeni atrakcyjnej wypoczynkowo i turystycznie • bardzo duży potencjał na wykorzystanie posiadanych zasobów przyrodniczych do promocji obszaru rewitalizacji oraz rozwoju turystyki i związanych z nią infrastruktury i usług • rosnące zainteresowanie różnymi formami rekreacji i spędzania wolnego czasu • rozwój sektora turystycznego • wykorzystanie zaangażowania organizacji pozarządowych i grup społecznych • rozwój sektora usług realizujących • potrzeby osób starszych	• postępujący niż demograficzny • negatywne konsekwencje dla rozwoju gospodarczego w wyniku przedłużającej się wojny w Ukrainie • możliwość wystąpienia kolejnej fali pandemii covid-19 i związanych z nią negatywnych konsekwencji dla zdrowia mieszkańców i rozwoju gospodarczego • migracja edukacyjna i zarobkowa młodych ludzi poza teren gminy, bez planów powrotu • postępujący proces starzenia się społeczeństwa na obszarze rewitalizacji • słabe zabezpieczenie atrakcyjnych i zabytkowych elementów środowiska naturalnego przed ich degradacją • niestabilny rynek w sektorze rolnictwa • wysoki poziom migracji zewnętrznej (zagranicznej) • niska atrakcyjność inwestycyjna regionu • niska opłacalność produkcji rolnej • wzrost bezrobocia • zanikanie kultury ludowej i lokalnych tradycji na skutek starzenia się społeczeństwa • nasilająca się izolacja mieszkańców (niska aktywność społeczna i słabnąca więź z miejscem zamieszkania) • duża konkurencja w zakresie oferty turystycznej w woj. lubelskim
---	--

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 30. Pogłębiona diagnoza problemów i potencjałów obszaru rewitalizacji.

Numer problemu	Opis zidentyfikowanych problemów		Opis potencjału umożliwiającego rozwiązanie zidentyfikowanych problemów
P1	niewystarczająca oferta edukacyjno - aktywizująca dla dzieci, dorosłych i seniorów	⇒	dostępność obiektów, w których można zorganizować zajęcia aktywizujące z zapewnieniem dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami
P2	słabe wykorzystanie walorów przyrodniczo - krajobrazowych gminy pod kątem rozwoju turystyki i rekreacji	⇒	bardzo duży potencjał na wykorzystanie posiadanych zasobów przyrodniczych do promocji obszaru rewitalizacji oraz rozwoju turystyki i związanych z nią infrastruktury i usług
P3	wąskie grono mieszkańców gminy angażujące się społecznie i obywatelsko (bierność części mieszkańców)	⇒	organizacje pozarządowe działające na obszarze rewitalizacji, które stanowią potencjał do aktywizacji społecznej mieszkańców
P4	niewystarczająca różnorodność oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz turystów	⇒	wysoki potencjał terenów atrakcyjnych krajobrazowego oraz przestrzeni publicznej umożliwiającej rozwój oferty czasu wolnego

P5	wysoki stopień degradacji infrastruktury komunalnej i zasobów materialnych dziedzictwa kulturowego, w tym obiektów zabytkowych	⇒	dostępność obiektów, które można wykorzystać na potrzeby rozwoju usług komunalnych
P6	niknące poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców obszaru rewitalizacji	⇒	wysoki potencjał historycznych miejsc i lokalnych tradycji, które można wykorzystać do umacniania tożsamości lokalnej
P7	niezadawalający stan przestrzeni publicznych	⇒	wysoki potencjał przestrzeni publicznej, która może zostać odnowiona i zagospodarowana w sposób przyjazny mieszkańcom
P8	niski poziom poczucia bezpieczeństwa mieszkańców oraz nasilenie zjawisk patologicznych na terenie obszaru rewitalizacji	⇒	duże poparcie społeczne dla działań poprawiających bezpieczeństwo w Gminie Jabłoń
P9	niewystarczający poziom konkurencyjności lokalnej przedsiębiorczości	⇒	możliwość pozyskiwania środków finansowych zewnętrznych, pozabudżetowych, w tym funduszy Unii Europejskiej w okresie 2021-2027 na rozwój przedsiębiorczości wśród mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne.

Program zakłada dążenie do przezwyciężenia zjawisk kryzysowych przy wykorzystaniu dostępnych potencjałów. Bazując na diagnozie obszaru rewitalizacji zidentyfikowano konkretne potrzeby rewitalizacyjne, które zostały ujęte w poniższej tabeli.

Tabela 31. Zdefiniowane potrzeby obszaru rewitalizacji w Gminie Jabłoń

Sfera	Potrzeby
Społeczna	Poprawa stopnia integracji społecznej mieszkańców oraz dostępności usług społecznych Potrzeba ta powiązana jest z problemem rewitalizacyjnym nr P6 Zdefiniowano m.in. szczegółowe potrzeby: ✓ Wzmocnienie tożsamości lokalnej i kulturowej mieszkańców ✓ Integracja społeczna dzieci, młodzieży osób dorosłych i seniorów dzięki utworzeniu atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego ✓ Ograniczenie patologii społecznych poprzez tworzenie programów pomocy dla osób potrzebujących i aktywizację społeczną i kulturalną mieszkańców ✓ Tworzenie warunków sprzyjających wzmocnieniu poczucia tożsamości lokalnej mieszkańców ✓ Utworzenie obiektów świadczących usługi społeczne dostosowane do potrzeb wszystkich grup wiekowych, w tym Centrum Rehabilitacji w Dolinie Zielawy
	Zapotrzebowanie na większą różnorodność i dostępność oferty edukacyjnej, kulturalnej, oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców oraz turystów Potrzeba ta powiązana jest z problemem rewitalizacyjnym nr P3, P4. Zdefiniowano m.in. szczegółowe potrzeby: ✓ Promocja oferty kulturalnej i turystycznej gminy ✓ Organizacja lokalnych wydarzeń inicjowanych przez społeczność ✓ Utworzenie miejsc spotkań i wypoczynku dla mieszkańców i turystów ✓ Realizacja projektów: Przebudowa zdegradowanych budynków po byłej bazie SKR oraz zagospodarowanie przestrzeni, Rewitalizacja zabytkowego pałacu wraz z parkiem w miejscowości Kolano-Kolonia, Renowacja zabytkowego muru zespołu pałacowo-parkowego w Jabłoni, Program wsparcia osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w Gminie Jabłoń.

	Aktywizacja społeczna mieszkańców obszaru rewitalizacji Potrzeba ta powiązana jest z problemem rewitalizacyjnym nr P3. Zdefiniowano m.in. szczegółowe potrzeby: ✓ rozwoju współpracy lokalnego samorządu z organizacjami pozarządowymi i nieformalnymi grupami mieszkańców, ✓ organizacji imprez sąsiedzkich oraz innych wydarzeń lokalnych, sprzyjających integracji mieszkańców
	Poprawa poziomu bezpieczeństwa mieszkańców obszaru rewitalizacji i przeciwdziałanie patologiom społecznym Potrzeba ta powiązana jest z problemem rewitalizacyjnym nr P8. Zdefiniowano m.in. szczegółowe potrzeby: ✓ Zwiększanie poziomu bezpieczeństwa (monitoring) ✓ Ograniczenie patologii społecznych poprzez tworzenie programów pomocy dla osób potrzebujących i aktywizację społeczną i kulturalną mieszkańców
Przestrzenno-funkcjonalna	Poprawa estetyki przestrzeni publicznej Potrzeba ta powiązana jest z problemem rewitalizacyjnym nr P5 i P7. Zdefiniowano m.in. szczegółowe potrzeby: ✓ Poprawa estetyki i stanu technicznego obiektów zlokalizowanych w obszarze rewitalizacji ✓ Poprawa estetyki i atrakcyjności obiektów zabytkowych ✓ Modernizacja infrastruktury technicznej ✓ Ochrona zasobów materialnych dziedzictwa kulturowego, w tym ochrona obiektów zabytkowych ✓ Utworzenie miejsc spotkań i wypoczynku dla mieszkańców i turystów ✓ Wykorzystanie energooszczędnych rozwiązań (termomodernizacja budynków, energooszczędne oświetlenie) ✓ Realizacja projektów: Centrum Rehabilitacji w Dolinie Zielawy, Przebudowa zdegradowanych budynków po byłej bazie SKR oraz zagospodarowanie przestrzeni, Rewitalizacja zabytkowego pałacu wraz z parkiem w miejscowości Kolano-Kolonia, Renowacja zabytkowego muru zespołu pałacowo-parkowego w Jabłoni
Techniczna	Wprowadzenie rozwiązań służących poprawie jakości i dostępności infrastruktury komunalnej Potrzeba ta powiązana jest z problemem rewitalizacyjnym nr P1, P3. Zdefiniowano m.in. szczegółowe potrzeby: ✓ Realizacja projektów zgodnie z obowiązującymi zasadami uniwersalnego projektowania i zasadami powszechnej dostępności obowiązującymi na terenie Unii Europejskiej ✓ Poprawa dostępności do infrastruktury kulturalnej i społecznej dla osób niepełnosprawnych/seniorów ✓ Realizacja projektów: Centrum Rehabilitacji w Dolinie Zielawy, Przebudowa zdegradowanych budynków po byłej bazie SKR oraz zagospodarowanie przestrzeni, Rewitalizacja zabytkowego pałacu wraz z parkiem w miejscowości Kolano-Kolonia, Renowacja zabytkowego muru zespołu pałacowo-parkowego w Jabłoni
Środowiskowa	Poprawa stanu środowiska na terenach cennych przyrodniczo oraz wykorzystanie walorów przyrodniczo - krajobrazowych gminy pod kątem rozwoju turystyki i rekreacji Potrzeba ta powiązana jest z problemem rewitalizacyjnym nr P2 i P7 Zdefiniowano m.in. szczegółowe potrzeby: ✓ Utworzenie miejsc spotkań i wypoczynku dla mieszkańców i turystów ✓ Wykorzystanie energooszczędnych rozwiązań (termomodernizacja budynków, energooszczędne oświetlenie) ✓ Organizacja szkoleń i kursów w zakresie postaw ekologicznych mieszkańców ✓ Realizacja projektów: Centrum Rehabilitacji w Dolinie Zielawy, Przebudowa zdegradowanych budynków po byłej bazie SKR oraz zagospodarowanie przestrzeni

Gospodarcza	Tworzenie warunków pobudzających lokalną przedsiębiorczość Potrzeba ta powiązana jest z problemem rewitalizacyjnym nr P9 Zdefiniowano m.in. szczegółowe potrzeby: ✓ Tworzenie warunków sprzyjających prowadzeniu działalności gospodarczej ✓ Tworzenie oraz wspieranie rozwoju i marketingu lokalnych produktów, w tym turystycznych
-------------	--

Źródło: opracowanie własne

3.3. Potencjały obszaru rewitalizacji i ich wzajemne powiązania

Przedmiotem pogłębionej diagnozy jakościowej obszaru rewitalizacji były wybrane problemy zidentyfikowane w wyniku analizy wskaźnikowej, oraz potencjały tego obszaru.

Narzędzia diagnozy jakościowej oraz partycypacji społecznej pozwoliły przyjrzeć się bliżej wybranym kwestiom problemowym, dały również możliwość rozpoznania potrzeb i oczekiwań poszczególnych grup społecznych: młodzieży, seniorów, rodziców małych dzieci, społeczników i aktywnych mieszkańców, przedsiębiorców - czyli mieszkańców i użytkowników obszaru rewitalizacji.

Badana problematyka dotyczyła wzajemnych powiązań kwestii społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych i środowiskowych.

Obszar rewitalizacji, jak i cała Gmina Jabłoń, dysponuje bogatym potencjałem środowiskowym, przestrzenno-technicznym jak i społeczno-gospodarczym.

Wskazać należy w szczególności na walory krajobrazowo - kulturowe (historyczne struktury przestrzenne Gminy Jabłoń, obszary cenne przyrodniczo) (**sfera środowiskowa i funkcjonalno-przestrzenna**), które w połączeniu z możliwością pozyskiwania środków finansowych zewnętrznych, pozabudżetowych, w tym funduszy Unii Europejskiej w okresie 2021-2027 stanowią bardzo duży potencjał na wykorzystanie posiadanych zasobów do promocji obszaru rewitalizacji oraz rozwoju turystyki i związanych z nią infrastruktury i usług (**sfera gospodarcza**).

Realizacja inwestycji infrastrukturalnych będzie odzwierciedlała zapisy koncepcji działań rewitalizacyjnych ujętych w GPR Gminy Jabłoń, tak aby dostrzegalne było pozytywne oddziaływanie projektu na zrewitalizowaną przestrzeń szczególnie w aspektach społecznych oraz gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych oraz środowiskowych zgodnie z przeprowadzoną diagnozą i opisem obszaru poddawanego przekształceniom - rewitalizacji. Celem realizacji zamierzeń GPR jest przeciwdziałanie postępującej degradacji środowiska, kultury, dziedzictwa naturalnego poprzez rewitalizację zdegradowanych obszarów o znacznej wartości kulturowej, turystycznej oraz przyrodniczej.

Planowane działania zwiększą potencjał regionu oraz wpłyną pozytywnie na pobudzenie rozwoju i zmian jakościowych w następstwie ożywienia aktywności społecznej i gospodarczej oraz poprawy stanu zamieszkiwanego środowiska.

Ponadto, obszar rewitalizacji dysponuje bogatym rezerwuarem zasobów przestrzenno-technicznych – gminnych nieruchomości i terenu, którym należy nadać nowe funkcje oraz poprawić ich kondycję i stan zagospodarowania (**sfera funkcjonalno-przestrzenna**), co w połączeniu z wysokim poziomem wsparcia mieszkańców dla działań wzmacniających lokalną integrację i rozwój gminy w oparciu o zasoby kulturowe (**sfera społeczna**) będzie stanowić podstawę działań zmierzających do modernizacji i zwiększenia dostępności zdegradowanych budynków służących celom społecznym (**sfera techniczna**). Wysoki poziom wsparcia mieszkańców dla działań proekologicznych (**sfera społeczna**) przyczyni się do propagowania zastosowania w budynkach nowoczesnych, odnawialnych źródeł energii i poprawy jakości środowiska (**sfera środowiskowa**). Spotkania z mieszkańcami oraz organizacjami wskazują przede wszystkim na konieczność lepszego wykorzystania istniejących potencjałów, a w szczególności łączenia i integrowania zasobów, funkcji i środowisk, w celu podniesienia jakości życia mieszkańców i dalszego wzmacniania kondycji społeczno-gospodarczej gminy.

4. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji

Zgodnie z art. 15 ust. 3 i 4 ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. Gminny Program Rewitalizacji powinien zawierać m.in. „opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji oraz cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk”. Wizja obszaru rewitalizacji przedstawia jego obraz stanowiący efekt działań rewitalizacyjnych, będący jednocześnie pożądanym z punktu widzenia mieszkańców i innych interesariuszy. Pokazuje, jakie pozytywne skutki przyniosły wiązki przedsięwzięć. Kształt wizji odpowiada zarówno potrzebom i oczekiwaniom lokalnych społeczności, jak i zdiagnozowanym wcześniej problemom, a co za tym idzie – określonym na ich podstawie celom projektowanych działań.

Wizja stanu obszaru zdegradowanego przewidzianego do rewitalizacji została zdefiniowana następująco:

Gmina Jabłoń stanie się miejscem, w którym

realizowane będą działania lokalne angażujące i integrujące wszystkie grupy społeczne,

wpływającym na zwiększenie uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

Poprawa atrakcyjności zamieszkania nastąpi

również poprzez podwyższenie jakości przestrzeni publicznej, w tym

rewitalizację infrastruktury społecznej i technicznej, umożliwiającej

promowanie postaw prospołecznych i budowanie społeczeństwa

obywatelskiego a także stwarzającej warunki do rozwoju konkurencyjnej gospodarki.

Rewitalizacja jest procesem, który ma na celu wyprowadzić daną jednostkę z sytuacji problemowej związanej z koncentracją przede wszystkim problemów społecznych. Przystępując do prac nad Programem Rewitalizacji Gmina Jabłoń w pierwszej kolejności podjęła działania zmierzające do określenia rodzaju oraz natężenia zjawisk niekorzystnych w przestrzeni gminy. Przeprowadzona na wstępie diagnoza pozwoliła określić główne grupy problemów charakteryzujących poszczególne jednostki oraz wyłonić te, których rozwiązanie przy wykorzystaniu dostępnych dla władz gminy (oraz pozostałych interesariuszy działań) narzędzi i możliwych źródeł finansowania są możliwe oraz przyniosą wymierne korzyści dla gminy w postaci poprawy jakości życia jej mieszkańców.

Zaprezentowana powyżej wizja pozwala na sformułowanie trzech dopełniających się celów, które jednocześnie odnoszą się do zdiagnozowanych problemów obszaru rewitalizacji, a także uwzględniają potrzeby jego mieszkańców.

Identyfikację wyzwań strategicznych GPR cechuje podejście zintegrowane:

- przyjęte cele i kierunki działań uspołnione z wnioskami płynącymi z diagnozy szczegółowej obszaru rewitalizacji; identyfikowała występujące problemy i potencjały rozwojowe, na

podstawie których określono główne potrzeby rewitalizacyjne; takie podejście zapewnia integrację działań, mających na celu wyprowadzanie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego przy wykorzystaniu jego potencjałów, co powinno wygenerować impuls rozwojowy;

- komplementarność problemowa oznaczała ustalenie powiązań między zaobserwowanymi negatywnymi zjawiskami na podstawie analizy sfer: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej, co pozwoliło na określenie dopełniających się celów, które oddziałują na zidentyfikowane kryzysy;
- cele i kierunki działań GPR oraz wynikające z nich przedsięwzięcia rewitalizacyjne zostały zintegrowane – ujednolicone z zakresem programu operacyjnego Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027 (FEL) – zastosowanie takiego podejścia umożliwia wykorzystanie przy opisie przedsięwzięć wskaźników produktu i rezultatu powiązanych z realizacją FEL.

5. Cele i kierunki działań w ramach procesu rewitalizacji

Zgodnie z ustawą zdefiniowany obszar rewitalizacji będzie rewitalizowany z uwzględnieniem kryteriów przestrzennych, ekonomicznych oraz społecznych. Szczególny nacisk będzie ukierunkowany na stopień nasilenia problemów społecznych na danym obszarze – głównie w zakresie marginalizacji i wykluczenia społecznego mieszkańców danego obszaru.

W ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jabłoń wyznaczone zostały główne cele rewitalizacji:

- 1. Wykorzystanie istniejących zasobów i potencjału w procesie generowania pozytywnych zjawisk sfery społecznej**
- 2. Poprawa jakości życia mieszkańców**

Cele są względem siebie komplementarne i stanowią odpowiedź na zdiagnozowane deficyty i problemy zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji. Każdy z celów głównych rewitalizacji jest dopełniany przez kierunki działań.

Sfera	Cel główny	Kierunek działań	Zdiagnozowane problemy	Beneficjenci	Przewidywane efekty
Społeczna/ Gospodarcza	1. Wykorzystanie istniejących zasobów i potencjału w procesie generowania pozytywnych zjawisk sfery społecznej	1.1. Wspieranie i tworzenie warunków do aktywności i integracji mieszkańców	– wysokie bezrobocie – duża liczba osób korzystających z opieki społecznej	Wszyscy mieszkańcy obszarów rewitalizacji, a zwłaszcza: – osoby niepełnosprawne – osoby bezrobotne – dzieci i młodzież – organizacje pozarządowe	– zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne oraz integracji we współdziałaniu na rzecz obszaru rewitalizacji – zapewnianie udziału w życiu społecznym seniorom oraz osobom niepełnosprawnym – aktywizacja i integracja społeczna – poprawa jakości życia mieszkańców – atrakcyjna oferta zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży – włączenie społeczne osób starszych i niepełnosprawnych – wydarzenia kulturalne, integracyjne i edukacyjne – promocja lokalnych potencjałów
		1.2. Rozwijanie kompetencji i zainteresowań osób starszych i wykluczonych	– wysoka przestępczość – niska integracja społeczna – wykluczenie społeczne osób ubogich i starszych – brak oferty czasu wolnego dla młodzieży		
Funkcjonalno - przestrzenna, techniczna i środowiskowa	2. Poprawa jakości życia mieszkańców	2.1. Kształtowanie bezpiecznej, estetycznej oraz funkcjonalnej przestrzeni publicznej	– występowanie zdegradowanych budynków użyteczności publicznej – brak dostosowania budynków użyteczności publicznej dla osób o szczególnych potrzebach	Wszyscy mieszkańcy miejscowości, a zwłaszcza: – osoby niepełnosprawne – osoby bezrobotne – dzieci i młodzież – organizacje pozarządowe	– uporządkowanie oraz stworzenie atrakcyjnych przestrzeni publicznych – wykorzystanie walorów krajobrazowych do stworzenia infrastruktury rekreacyjnej z zachowaniem i ochroną obiektów zabytkowych świadczących o tożsamości lokalnej – zatrzymanie postępującej degradacji technicznej i/lub poprawa efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej – zwiększenie terenów zieleni urządzonej służących wypoczynkowi i rekreacji mieszkańców – podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców
		2.2. Promowanie i wykorzystanie zasobów naturalnych oraz ochrona środowiska	– ograniczony dostęp do usług społecznych i publicznych – zdegradowane przestrzenie publiczne		

6. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne

6.1. Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. wprost wskazuje, że gminny program rewitalizacji powinien obejmować opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w szczególności o charakterze społecznym oraz gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym lub technicznym. W dokumencie można wydzielić podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne i pozostałe dopuszczalne (uzupełniające). Adekwatnie pierwszy typ powinien zawierać konkretny opis, tj.: nazwę, podmiot realizujący, zakres zadań, lokalizację, szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji oraz opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami.

W rozdziale zaprezentowano zestawienie planowanych oraz przygotowanych zgodnie z zapisami art. 15 ust.1 ustawy o rewitalizacji, podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych zgłoszonych do Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jabłoń na lata 2023- 2030. Przedstawiona lista projektów jest zgodna z wymogami art. 15 ust. 1 pkt 5 lit. a ustawy o rewitalizacji oraz art. 36 ust. 8 pkt 3 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (ustawa wdrożeniowa), co pozwala uznać niniejszy program rewitalizacji za strategię IIT.

Projekty identyfikowane były oddolnie w ramach otwartego naboru na przedsięwzięcia rewitalizacyjne. **W terminie od 12.08.2024 r. do dnia 26.08.2024 r. został przeprowadzony nabór propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które mogły być ujęte w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Jabłoń na lata 2023-2030.**

Fiszki służące do stworzenia projektów udostępniono na stronie internetowej Urzędu Gminy Jabłoń. W trakcie naboru wpłynęło 6 fiszek projektowych zgłoszonych przez interesariuszy rewitalizacji oraz Gminę Jabłoń.

Przedsięwzięcia na liście podstawowej zawarte w GPR zostały zweryfikowane przez Urząd Gminy Jabłoń, przede wszystkim pod kątem:

- formalnym, tj. położenia na podobszarach rewitalizacji (lub właściwego uzasadnienia w przypadku położenia poza obszarem),
- opisu przedsięwzięcia, w tym problemów obszaru rewitalizacji, które rozwiązuje przedsięwzięcie, głównego cel projektu oraz zakresu realizowanych zadań,
- spójności z celami procesu rewitalizacji oraz skali ich wpływu na poprawę jakości życia mieszkańców,
- osiągniętych prognozowanych rezultatów zgłaszanych projektów wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji,
- ich wykonalności z punktu widzenia prawa własności nieruchomości, na których przewidziano interwencję,
- pod kątem działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami w tym zakresie,
- czasu realizacji (w latach obowiązywania GPR).

Założeniem naboru było zebranie projektów przyczyniających się do poprawy lub rozwiązania problemów obszaru rewitalizacji w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno - funkcjonalnej i technicznej – zdiagnozowanych na etapie diagnozy szczegółowej obszaru rewitalizacji.

Projekty główne to projekty, bez których realizacja celów programu rewitalizacji nie będzie możliwa, a obszar rewitalizacji nie będzie w stanie wyjść z sytuacji kryzysowej. Ważne, by projekty uzupełniały się i

były ze sobą spójne.

Wszystkie przedsięwzięcia, które zostały ujęte na liście projektów podstawowych, spełniają warunek poprawy dostępności w stosunku do osób, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Horyzont czasowy realizacji projektów wskazano na lata 2024-2030, co umożliwia ich realizację w okresie obowiązywania GPR.

Opisy przedsięwzięć rewitalizacyjnych zostały opracowane w oparciu o aktualny, faktyczny stan ich przygotowania. W przypadku projektów niekompletnych na dzień składania formularza projektowego, które np. nie posiadały dokumentacji technicznej, ich opisy zostały ujęte w sposób ogólny z założeniem ich sprecyzowania na dalszym etapie.

Odpowiedzialność za deklaracje dotyczące sposobu realizacji projektów, zakładanych celów, szacowanej wartości oraz planowanych do wykorzystania źródeł finansowania jest każdorazowo przypisywana podmiotom zgłaszającym.

W zakresie wartości przedsięwzięć oraz typu ich finansowania zapisy GPR nie definiują ostatecznie rodzaju i źródła finansowania, ponieważ będą one precyzowane każdorazowo przez wnioskodawcę na etapie dokumentacji technicznej oraz analiz finansowych, wykonywanych na potrzeby aplikowania o zewnętrzne granty.

Zestawienie podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych przedstawiono poniżej.

1.	Nazwa przedsięwzięcia: Centrum Rehabilitacji w Dolinie Zielawy
Sfera rewitalizacji	
Społeczna/Funkcjonalno - przestrzenna, techniczna, gospodarcza i środowiskowa	
Cel GPR	
2. Poprawa jakości życia mieszkańców	
Kierunek Działań GPR	
2.1. Kształtowanie bezpiecznej, estetycznej oraz funkcjonalnej przestrzeni publicznej	
Podmiot realizujący projekt	
Gmina Jabłoń	
Zakres realizowanych zadań	
Przedmiotowa inwestycja będzie dotyczyć dostosowania budynku byłej szkoły podstawowej zlokalizowanej w msc. Paszenki do nowych funkcji społecznych. Zmiana sposobu użytkowania niesie za sobą przebudowę istniejących pomieszczeń, wydzielenie stref pożarowych, a także zmianę zagospodarowania terenu. Szczegółowy zakres opracowania zmian: 1. Podział na strefy pożarowe: a) wydzielenie klatki schodowej, która łączy strefę pożarową ZLII i ZLIV – planuje się zamurowanie dwóch otworów drzwiowych, – wymianę drzwi zewnętrznych na drzwi odporności ogniowej EI30 i szerokości otworu w świetle ościeżnicy 90 cm (ściany klatki schodowej spełniają warunek odporności ogniowej REI60) b) projektuje się wymianę istniejącego pokrycia dachu budynku niższego na papę o właściwościach NRO. Ponadto część dachu przyległego do ściany z otworami budynku wyższego w pasie o szerokości 8 m będzie w klasie odporności RE30 (proj. papa o właściwościach RE30), (istniejąca konstrukcja dachu R30- spełnia wymagania ppoż). c) projektuje się wydzielenie dwóch stref pożarowych w części parterowej, w związku z tym należy: – wymienić istniejącą termoizolację na wełnę mineralną (pasy niepalne REI60) – wymienić okno istniejące na okno o klasie odporności ogniowej EI60	

- drzwi pomiędzy projektowanymi strefami EIS (dymoszczelne) 30

2. Dostosowanie do warunków ochrony przeciwpożarowej:

- a) projektuje się wymianę większości drzwi z dostosowaniem do osób niepełnosprawnych, na drogach ewakuacji w drzwiach otwieranych na zewnątrz komunikacji wewnętrznej projektuje się samozamykacze, drzwi o szer. min. 90 cm w świetle ościeżnicy,
- b) projektuje się nowe dwa hydranty wewnętrzne DN 25/30 z węzłem półsztywnym,
- c) ewentualne progi będą niwelowane poprzez przypodłogowe listwy spadkowe
- d) likwidację drzwi w istniejącym pomieszczeniu wiatrołapu (projektuje się dwie kurtyny powietrzne przy dwóch głównych przeciwległych wejściach do budynku),
- e) proj. wyjście na zewnątrz budynku z pom. 0.16 oraz schody zewnętrzne,
- f) projektuje się nowe wyjście z budynku ze strefy "socjalnej", następuje wymiana istniejącego okna na witrynę oraz dostosowanie otworu do proj. Stolarki,
- g) projektuje się drzwi dymoszczelne S200 tuż przy proj. sanitariatach,
- h) projektuje się wymianę istniejącej rolety w miejscu wydawania posiłków na roletę EI15

3. Dostosowanie do planowanej zamiany funkcji obiektu:

- a) projektuje wydzielenie strefy wejściowej, hol i recepcja będzie odrębnym pomieszczeniem z okienkiem recepcyjnym (roletą EI15),
- b) projektuje się wydzielenie gabinetu dla kierownika,
- c) projektuje się wydzielenie szatni dla pacjentów wraz z pomieszczeniem higieniczno sanitarnym (planuje się wydzielenie szatni czystej i brudnej poprzez montaż szafek ubraniowych BHP wraz z miejscem na pozostawienie obuwia brudnego),
- d) projektuje się rozbiórkę istniejących sanitariatów oraz budowę nowych dostosowanych do obowiązujących warunków technicznych,
- e) planuje się zmianę funkcji niektórych pomieszczeń ,
- f) projektuje się zamurowanie dwóch okien w strefie pomieszczeń higieniczno sanitarnych,
- g) projektuje się reorganizację pomieszczeń w strefie socjalnej pracowników, wydzielenie szatki, WC, pom. Socjalnego,
- h) projektuje się zagospodarowanie byłej stołówki na miejsce do wypoczynku,
- i) projektuje się pomieszczenie do czasowego składowania odpadów pom, które następnie będą transportowane do projektowanego, zadanego miejsca do składowania odpadów na terenie inwestycji, następnie wywożone zgodnie z harmonogramem wywozu śmieci,
- j) projektuje się zmianę sposobu użytkowania sal zajęć dla dzieci na sale rehabilitacji oraz gabinety (projektuje się dwa gabinety lekarskie, klatkę Faradaya, salę magnetoterapii, fizykoterapii, kinezyterapii, masażu klasycznego, hydroterapii) – wraz z wyposażeniem sal, będzie szczegółowo opisane wg odrębnego opracowania,
- k) projektuje się wydzielenie pomieszczenia na bieliznę czystą i brudną ,
- l) projektuje się zagospodarowanie pomieszczenia na wypożyczalnię sprzętu, która będzie dostępna w godzinach pracy całego założenia, ww pomieszczenie będzie odrębnym lokalem, tylko uzupełnieniem funkcji Centrum Rehabilitacji,
- m) projektuje się wyposażenie powstałych pomieszczeń w dodatkową wentylację (w pomieszczeniach projektowanych oraz w tych, których nastąpiła zamiana funkcji i przeznaczenia - w miejscach, gdzie występują okna planuje się wyłącznie wentylację grawitacyjną; w ww. pom. gdzie nie ma okien projektuje się wentylację mechaniczną włączaną automatycznie),
- n) projektuje się wymagane spusty kanalizacyjne oraz umywalki,
- o) istniejące wykładziny PVC spełniają obowiązujące wymagania, posiadają wymagane atesty - na części w których znajduje się lastryko projektuje się wykładziny PVC mocowane na klej,
- p) projektuje się listwy wyrównujące pomiędzy pomieszczeniami z różnicą wysokości,
- r) ponadto we wszystkich pomieszczeniach projektuje się listwy przypodłogowe, wywinięte na ścianę na wysokość 15 cm (z wyjątkiem pomieszczeń higieniczno - sanitarnych gdzie powierzchnia zmywalna będzie sięgać 2,00

wysokości),

s) w pomieszczeniach - projektuje się łącznie 3 jednostki klimatyzacyjne o mocy 7kW w klasie energetycznej A+++,

t) malowanie ścian i sufitów farbą akrylową/lateksową

4. Zagospodarowanie terenu wokół budynku

a) projektuje się 10 miejsc postojowych, wykonanych metodą brukarską wraz z obrzeżem w tym 1 miejsce dla osoby niepełnosprawnej z dojściem o szerokości 120 cm,

b) projektuje się parking dla samochodów osobowych odpowiadających wg MPZP 100m.p. na 1000m² p.u. (tj. 42 mp.), miejsca postojowe wraz z komunikacją wewnętrzną będą wykonane z kruszywa stabilizowanego cementem,

c) projektuje się zadaszone miejsce do gromadzenia odpadów stałych lokalizowane wg warunków technicznych na terenie inwestycji (wiata śmietnikowa 4,0/2,0m),

d) projektuje się przebudowę schodów zewnętrznych,

e) projektuje się budowę jednych schodów zewnętrznych,

f) projektuje się wymianę furtki stanowiącej wyjście ewakuacyjne z terenu opracowania, proj. min. 150 cm szerokości (istniejący podjazd do głównego wejścia dla osób niepełnosprawnych o ser. 152 cm i spadku 2%),

g) projektuje się wymianę istniejącej termoizolacji na wełnę mineralną ze względu na bliską odległość budynku sąsiedniego,

h) następuje wymiana istniejącego ogrodzenia od strony południowej i wschodniej i budowa nowego,

i) projektuje się dwie bramy wjazdowe przesuwne szer. 5,00 m,

j) monitoring.

Nowy układ przestrzenny będzie wymagał przebudowy pod względem nowych nadproży, podciągów, podmurówek. Szczegóły dot. rozwiązań konstrukcyjnych w części technicznej projektu.

Miejsce realizacji projektu

Obszar rewitalizacji, Paszenki dz. o nr ewid. 336/1, 336/2

Okres realizacji projektu

2025-2028

Szacunkowa wartość projektu [PLN]

Szacunkowy koszt ogólny	Budżet Gminy	Środki prywatne	Fundusze UE		Krajowe środki publiczne	Inne
			EFRR	EFS+		
5 000 000	250 000	-	4 750 000	-	-	-

Wskaźniki produktu

- Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – 1 szt.

- Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 1 szt.

- Budynki publiczne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej – 1 szt.

Wskaźniki rezultatu

- Liczba osób odwiedzających obiekty publiczne objęte wsparciem – 200 osób

Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji

Prace modernizacyjne wpłyną pozytywnie na atrakcyjność obiektu wśród mieszkańców. Cel ogólny (cele) przedsięwzięcia: rewitalizacja przestrzeni publicznej w trosce o jakość życia mieszkańców i rozwój usług społecznych. Rewitalizacja obiektów infrastrukturalnych i budynków w celu przywrócenia lub nadania im nowych funkcji społecznych, gospodarczych, edukacyjnych. Zdrowie i bezpieczeństwo. Zrewitalizowana infrastruktura pozwoli na rozszerzenie oferty programów profilaktycznych, w tym promujących aktywność fizyczną i zdrowe odżywianie, a także zapewni odpowiednie warunki obsługi mieszkańców gminy poprawiając tym samym jakość ich życia na obszarze rewitalizacji. Jest to istotne zwłaszcza z punktu widzenia osób starszych, osób niepełnosprawnych. Planowane Centrum Rehabilitacji w Dolinie Zielawy to miejsce, które jest niezbędne do niesienia pomocy ludziom, przywracania i utrzymania zdrowia mieszkańców. Placówka funkcjonować będzie przez

cały rok, we wszystkie dni robocze w godz. 7-18. Usługi społeczne kierowane będą do każdej grupy odbiorców, niezależnie od wieku i stopnia niepełnosprawności. Centrum Rehabilitacji oferować będzie szeroki zakres usług w oparciu o różne formy terapii manualnej, jak również fizykoterapię i ćwiczenia lecznicze. Będzie jednocześnie miejscem, które będzie edukować mieszkańców w zakresie zdrowego stylu życia. Planowane usługi społeczne: kinezyterapia, fizykoterapia, terapuls, hydroterapia.

Zdiagnozowane problemy, na które odpowiada projekt

- P5 wysoki stopień degradacji infrastruktury komunalnej i zasobów materialnych dziedzictwa kulturowego, w tym obiektów zabytkowych
- P6 niknące poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców obszaru rewitalizacji
- P7 niezadawalający stan przestrzeni publicznych
- P8 niski poziom poczucia bezpieczeństwa mieszkańców oraz nasilenie zjawisk patologicznych na terenie obszaru rewitalizacji

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

Przedsięwzięcie realizuje zasady dostępności i zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami równy dostęp do udziału w projekcie bez względu na wiek, poziom sprawności lub z powodu innych ograniczeń. Osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym z różnymi typami niepełnosprawności, nie będą wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt realizowany będzie w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla OzN. Organizator zapewni działania włączające dla osób z mniejszymi szansami, informacje o projekcie spełniać będą wymogi dostępności cyfrowej i informacyjnej. Dostępność architektoniczna będzie osiągnięta poprzez eliminację istniejących barier architektonicznych w przestrzeni publicznej i obiektach oraz tworzeniem nowych obiektów z uwzględnieniem zasad uniwersalnego projektowania, w tym dostosowanie łazienek do osób z niepełnosprawności, poszerzenie wejść drzwiowych do 90 cm, podjazd dla niepełnosprawnych przy wejściu do budynku, brak schodów, wszystko umiejscowione na jednym poziomie. Dostępność cyfrowa będzie osiągnięta poprzez zastosowanie rozwiązań zgodnych ze standardem WCAG na stronach internetowych, udostępniających informacje na temat przedsięwzięcia i zadań realizowanych w jego ramach. Dostępność informacyjno-komunikacyjna będzie osiągnięta poprzez wprowadzenie wymaganych w przestrzeni i obiektach czytelnych znaków, informacji, transkrypcji, oświetlenia, sygnalizacji świetlnej i dźwiękowej.

2. Nazwa przedsięwzięcia: **Przebudowa zdegradowanych budynków po byłej bazie SKR oraz zagospodarowanie przestrzeni**

Sfera rewitalizacji

Społeczna/Funkcjonalno -przestrzenna, techniczna, gospodarcza i środowiskowa

Cel GPR

2. Poprawa jakości życia mieszkańców

Kierunek Działań GPR

2.1. Kształtowanie bezpiecznej, estetycznej oraz funkcjonalnej przestrzeni publicznej

Podmiot realizujący projekt

Gmina Jabłoń

Zakres realizowanych zadań

Przedmiotowa inwestycja dotyczy dostosowania budynków do nowej funkcji jaką będą pełnić. Zmiana sposobu użytkowania niesie za sobą przebudowę istniejących pomieszczeń, wydzielenie stref pożarowych, a także zmianę zagospodarowania terenu. Przebudowa będzie polegała na rozbiórce części ścianek działowych, postawienie nowych ścianek działowych wydzielających nowe pomieszczenia, wykonanie nowych warstw posadzkowych w pomieszczeniach, wymiana stolarki drzwiowej wewnętrznej, wykonanie nowych otworów drzwiowych i okiennych, wykonaniu nowej instalacji wod-kan, c.o wraz z kotłownią oraz nowych instalacji elektrycznych. Zakres prac przewiduje również wykonanie termomodernizacji budynku:

- docieplenie ścian zewnętrznych styropianem ,
- docieplenie ścian fundamentowych styropianem ekstrudowanym wraz z hydroizolacją,
- docieplenie stropu nad ostatnią kondygnacją wraz z wymianą obróbek blacharskich i orynowania,
- wymiana stolarki okienneo-drzwiowej wraz z parapetami

Przewidywany zakres prac:

- wyburzenie oznaczonych na rzucie ścianek działowych,
- postawienie nowych ścianek,
- zamurowanie otworów drzwiowych i okiennych,
- wykonanie nowych otworów drzwiowych wraz z nadprożem,
- wykonanie nowego układu łazienek,
- wymiana stolarki drzwiowej wewnętrznej wraz z dostosowaniem otworów drzwiowych do obecnych wymagań,
- demontaż podłóg i posadzek,
- wykonanie nowych posadzek wraz z warstwami izolacyjnymi,
- zabezpieczenie istniejących elementów żelbetowych,
- wymiana i zabezpieczenie elementów żelbetowych w przypadku dużych uszkodzeń,
- zbiecie istniejących tynków wewnętrznych,
- wykonanie nowych tynków wewnętrznych,
- malowanie ścian i sufitów,
- podniesienie poziomu podłogi w pomieszczeniu kotłowni,
- remont istniejących schodów wewnętrznych,
- demontaż instalacji wewnętrznych, armatury (c.o., wod-kan,,),
- wykonanie nowych instalacji wewnętrznych (c.o., wod-kan., elektryczna, wentylacja) wraz z montażem armatury,
- wykonanie przyłączy: wodociągowego, kanalizacyjnego i elektrycznego,
- montaż źródła ciepła,
- zakup niezbędnego wyposażenia.

Remont budynku gospodarczo-garażowego poprzez docieplenie ścian zewnętrznych styropianem, wykonanie nowego pokrycia dachu, montaż obróbek blacharskich rynien i rur spustowych, wykonanie nowej posadzki przemysłowej, wymiana drzwi zewnętrznych, wymiana okien, itp.

W ramach zadania planuje się zagospodarowanie terenu m.in. poprzez wykonanie drogi dojazdowej, utwardzenia terenu, w tym miejsc parkingowych oraz nowego ogrodzenia.

Zmiana sposobu użytkowania części istniejącego parterowego budynku na potrzeby strzelnicy pneumatycznej 5 torowej. W celu wykonania remontu i modernizacji budynku należy wykonać szereg robót, a w szczególności wymienione poniżej:

- rozbiórka istniejącego pokrycia dachowego wraz z wykonaniem ocieplenia stropodachu styropapą i wykonaniu nowego pokrycia dachowego z papy termozgrzewalnej wraz z nowymi obróbkami blacharskimi i systemem odwodnia połączeń dachowych,
- rozbiórka posadzki z płyt betonowych typu trylinka,
- rozbiórka ścianek działowych wewnętrznych,
- demontaż stolarki okiennej i drzwiowej,
- zamurowanie poszczególnych otworów okiennych i drzwiowych,
- wykonanie nowego podziału pomieszczeń ściankami murowanymi działowymi z bloczków gazobetonowych odm. 600 gr.12cm na zaprawie cementowo -wapiennej,
- wykonanie nowych podłóg i posadzek w budynku,
- montaż nowej stolarki okiennej i drzwiowej,
- wykonanie ocieplenia całości ścian zewnętrznych wełną mineralną i styropianem o gr.12 cm wraz z

- wykonaniem systemowej wyprawy elewacyjnej z tynku silikonowego,
- wykonanie prac wykończeniowych wewnętrznych typu oblicowania ścienne płytkami glazurowanymi, tynki wymalowania itp.
- wykonanie przyłącza elektroenergetycznego oraz wewnętrznych instalacji elektrycznych,
- wykonanie do budynku przyłącza wod-kan oraz wewnętrznych instalacji sanitarnych i inne wymienione w przedmiarze,
- zakup wyposażenia na potrzeby strzelnicy pneumatycznej.

Projekt zakłada także wykonanie monitoringu wizyjnego.

Miejsce realizacji projektu

Obszar rewitalizacji, Jabłoń, ul. Jadwigi Tokarskiej 12, 21-205 Jabłoń, dz. nr ew. 2182, 2184/3, 2184/4, 2184/6, 2185

Okres realizacji projektu

2025-2028

Szacunkowa wartość projektu [PLN]

Szacunkowy koszt ogólny	Budżet Gminy	Środki prywatne	Fundusze UE		Krajowe środki publiczne	Inne
			EFRR	EFS+		
10 000 000	500 000	-	9 500 000	-	-	-

Wskaźniki produktu

- Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – 2 szt.
- Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 2 szt.
- Budynki publiczne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej – 2 szt.

Wskaźniki rezultatu

- Liczba osób odwiedzających obiekty publiczne objęte wsparciem – 500 osób
- Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji korzystająca ze zmodernizowanego obiektu – 476 osób

Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji

Realizacja projektu będzie miała wpływ na ograniczenia następujących problemów:

- wysoki stopień degradacji infrastruktury komunalnej;
- bierność społeczna mieszkańców obszaru rewitalizacji;
- niewystarczająca różnorodność oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców obszaru rewitalizacji;
- niewystarczająca aktywność organizacji pozarządowych w działaniach na rzecz integracji i aktywizacji społeczności lokalnej;
- niknące poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców obszaru rewitalizacji,
- niska estetyka przestrzeni publicznej.

Cel ogólny (cele) przedsięwzięcia: rewitalizacja przestrzeni publicznej w trosce o jakość życia mieszkańców. Rewitalizacja obiektów infrastrukturalnych i budynków w celu przywrócenia lub nadania im nowych funkcji społecznych, kulturalnych, gospodarczych, edukacyjnych lub rekreacyjnych. Realizacja projektu może znacząco przyczynić się do eliminacji problemów społecznych na danym obszarze poprzez różnorodne działania skierowane na poprawę warunków życia, aktywizację społeczności lokalnej oraz wsparcie gospodarcze.

Projekt:

- wzmocni więzi społeczne (projekt sprzyja integracji społeczności, redukując izolację społeczną poprzez możliwość organizowania inicjatyw kulturalnych budujących poczucie wspólnoty i przynależności).
- umożliwi realizację programów edukacyjnych i szkoleniowych: wsparcie dla edukacji formalnej i nieformalnej, kursy zawodowe i programy rozwoju umiejętności pomagają mieszkańcom w zdobywaniu kwalifikacji i lepszej pracy. Zajęcia dla dzieci i młodzieży: programy pozaszkolne i sportowe pomagają w rozwijaniu talentów i zainteresowań młodzieży, co może zmniejszać ryzyko zachowań patologicznych).

- zapewni włączenie społeczne i przeciwdziałanie wykluczeniu (wsparcie dla grup marginalizowanych: projekty mogą oferować specjalne programy dla osób starszych, niepełnosprawnych, bezdomnych czy długotrwale bezrobotnych, pomagając im w integracji ze społeczeństwem).
- zapewni równość szans: inicjatywy na rzecz równości płci, wsparcie dla mniejszości etnicznych i przeciwdziałanie dyskryminacji zwiększają spójność społeczną.

Zdiagnozowane problemy, na które odpowiada projekt

- P5 wysoki stopień degradacji infrastruktury komunalnej i zasobów materialnych dziedzictwa kulturowego, w tym obiektów zabytkowych
- P6 nienasycone poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców obszaru rewitalizacji
- P7 niezadawalający stan przestrzeni publicznych
- P8 niski poziom poczucia bezpieczeństwa mieszkańców oraz nasilenie zjawisk patologicznych na terenie obszaru rewitalizacji

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

Przedsięwzięcie realizuje zasady dostępności i zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami równy dostęp do udziału w projekcie bez względu na wiek, poziom sprawności lub z powodu innych ograniczeń. Osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym z różnymi typami niepełnosprawności, nie będą wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt realizowany będzie w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla OzN. Organizator zapewni działania włączające dla osób z mniejszymi szansami, informacje o projekcie spełniać będą wymogi dostępności cyfrowej i informacyjnej. Dostępność architektoniczna będzie osiągnięta poprzez eliminację istniejących barier architektonicznych w przestrzeni publicznej i obiektach oraz tworzeniem nowych obiektów z uwzględnieniem zasad uniwersalnego projektowania. Dostępność cyfrowa będzie osiągnięta poprzez zastosowanie rozwiązań zgodnych ze standardem WCAG na stronach internetowych, udostępniających informacje na temat przedsięwzięcia i zadań realizowanych w jego ramach. Dostępność informacyjno-komunikacyjna będzie osiągnięta poprzez wprowadzenie wymaganych w przestrzeni i obiektach czytelnych znaków, informacji, transkrypcji, oświetlenia, sygnalizacji świetlnej i dźwiękowej.

3. Nazwa przedsięwzięcia: **Rewitalizacja zabytkowego pałacu wraz z parkiem w miejscowości Kolano-Kolonia**

Sfera rewitalizacji

Społeczna/Funkcjonalno - przestrzenna, techniczna, gospodarcza i środowiskowa

Cel GPR

2. Poprawa jakości życia mieszkańców

Kierunek Działań GPR

2.1. Kształtowanie bezpiecznej, estetycznej oraz funkcjonalnej przestrzeni publicznej

Podmiot realizujący projekt

Gmina Jabłoń

Zakres realizowanych zadań

Przedmiotem inwestycji będzie wykonanie:

- alei spacerowych, odwodnienia obiektów,
- wymiana instalacji CO (wymiana źródła ciepła na pompę ciepła oraz rury ocynkowanej od gazu)
- dobudowa oranżerii do zabytkowego pałacu,
- rewaloryzacja piwnicy parkowej,
- odnowienie ogrodzenia oraz wykonanie bramy wjazdowej od północy założenia,
- prace zewnętrzne polegające na instalacji nowego oświetlenia, obiektów małej architektury, zasadzeniu i wycinie roślin oraz wyznaczeniu ciągów komunikacyjnych dla pieszych.

Miejsce realizacji projektu						
Obszar rewitalizacji, Kolano-Kolonia, dz. ew. nr 497/1, obręb 0008-Kolonia Kolano						
Okres realizacji projektu						
2025-2027						
Szacunkowa wartość projektu [PLN]						
Szacunkowy koszt ogólny	Budżet Gminy	Środki prywatne	Fundusze UE		Krajowe środki publiczne	Inne
			EFRR	EFS+		
2 500 000	125 000	-	2 375 000	-	-	-
Wskaźniki produktu						
– Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – 1 szt. – Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 1 szt.						
Wskaźniki rezultatu						
– Liczba osób odwiedzających obiekty publiczne objęte wsparciem – 500 osób – Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji korzystająca ze zmodernizowanego obiektu – 37 osób						
Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji						
Celem przedsięwzięcia jest rewitalizacja zabytkowego pałacu oraz przestrzeni publicznej – zabytkowego parku w miejscowości Kolano-Kolonia w celu przywrócenia im nowych funkcji społecznych w trosce o jakość życia mieszkańców i rozwój turystyki. Cel ogólny (cele) przedsięwzięcia: rewitalizacja przestrzeni publicznej w trosce o jakość życia mieszkańców i rozwój turystyki. Rewitalizacja obiektów infrastrukturalnych i budynków w celu przywrócenia lub nadania im nowych funkcji społecznych, kulturalnych, gospodarczych, edukacyjnych lub rekreacyjnych. Realizacja projektu może znacząco przyczynić się do eliminacji problemów społecznych na danym obszarze poprzez różnorodne działania skierowane na poprawę warunków życia, aktywizację społeczności lokalnej oraz wsparcie gospodarcze.						
Zdiagnozowane problemy, na które odpowiada projekt						
P5 wysoki stopień degradacji infrastruktury komunalnej i zasobów materialnych dziedzictwa kulturowego, w tym obiektów zabytkowych P6 nienasycone poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców obszaru rewitalizacji P7 niezadawalający stan przestrzeni publicznych P8 niski poziom poczucia bezpieczeństwa mieszkańców oraz nasilenie zjawisk patologicznych na terenie obszaru rewitalizacji						
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami						
Przedsięwzięcie realizuje zasady dostępności i zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami równy dostęp do udziału w projekcie bez względu na wiek, poziom sprawności lub z powodu innych ograniczeń. Osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym z różnymi typami niepełnosprawności, nie będą wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt realizowany będzie w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla OzN. Organizator zapewni działania włączające dla osób z mniejszymi szansami, informacje o projekcie spełniać będą wymogi dostępności cyfrowej i informacyjnej. Dostępność architektoniczna będzie osiągnięta poprzez eliminację istniejących barier architektonicznych w przestrzeni publicznej i obiektach oraz tworzeniem nowych obiektów z uwzględnieniem zasad uniwersalnego projektowania. Dostępność cyfrowa będzie osiągnięta poprzez zastosowanie rozwiązań zgodnych ze standardem WCAG na stronach internetowych, udostępniających informacje na temat przedsięwzięcia i zadań realizowanych w jego ramach. Dostępność informacyjno-komunikacyjna będzie osiągnięta poprzez wprowadzenie wymaganych w przestrzeni i obiektach czytelnych znaków, informacji, transkrypcji, oświetlenia, sygnalizacji świetlnej i dźwiękowej.						

4.	Nazwa przedsięwzięcia: Renowacja zabytkowego muru zespołu pałacowo-parkowego w Jabłoni					
Sfera rewitalizacji						
Społeczna/Funkcjonalno -przestrzenna, techniczna, gospodarcza i środowiskowa						
Cel GPR						
2. Poprawa jakości życia mieszkańców						
Kierunek Działań GPR						
2.1. Kształtowanie bezpiecznej, estetycznej oraz funkcjonalnej przestrzeni publicznej						
Podmiot realizujący projekt						
Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Augusta Zamoyskiego w Jabłoni						
Zakres realizowanych zadań						
Zadanie będzie polegało na odbudowie i renowacji istniejącego muru od strony południowej działki 2028 na długości około 87,3 mb. W ramach zadania planuje się odbudowę zniszczonej części muru oraz renowację istniejącej, wykonanie robót towarzyszących, polegających na uzupełnieniu lub wymianie fundamentów, wzmocnieniu murów poprzez dobrojenie, zostaną wykonane przypory żelbetowe - oporowe ścianki zapobiegające przechylaniu się tego muru, itp. Odbudowany mur uzyska nową funkcję kulturalno-turystyczną, na murze będą prezentowane wystawy ze zdjęciami rzeźb, prac konkursowych, itp.						
Miejsce realizacji projektu						
Obszar rewitalizacji, dz. nr ew. 2028 obręb Jabłoń.						
Okres realizacji projektu						
2025-2027						
Szacunkowa wartość projektu [PLN]						
Szacunkowy koszt ogólny	Budżet Gminy	Środki prywatne	Fundusze UE		Krajowe środki publiczne	Inne
			EFRR	EFS+		
450 000	-	-	427 500	-	427 500	22 500
Wskaźniki produktu						
– Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 1 szt.						
Wskaźniki rezultatu						
– Liczba osób odwiedzających obiekty publiczne objęte wsparciem – 500 osób						
– Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji korzystająca ze zmodernizowanego obiektu – 476 osób						
Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji						
Celem przedsięwzięcia będzie rewitalizacji przestrzeni publicznej w trosce o jakość życia mieszkańców i nadanie im nowych funkcji kulturalno-turystycznych. Cel ogólny (cele) przedsięwzięcia: rewitalizacja przestrzeni publicznej w trosce o jakość życia mieszkańców i rozwój kultury. Rewitalizacja obiektów infrastrukturalnych w celu przywrócenia lub nadania im nowych funkcji społecznych, kulturalnych, edukacyjnych lub rekreacyjnych. Realizacja projektu może znacząco przyczynić się do eliminacji problemów społecznych na danym obszarze poprzez różnorodne działania skierowane na poprawę warunków życia, aktywizację społeczności lokalnej oraz wsparcie gospodarcze. Projekt zakłada także wykonanie monitoringu wizyjnego.						
Zdiagnozowane problemy, na które odpowiada projekt						

- P5 wysoki stopień degradacji infrastruktury komunalnej i zasobów materialnych dziedzictwa kulturowego, w tym obiektów zabytkowych
- P6 nienasycone poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców obszaru rewitalizacji
- P7 niezadawalający stan przestrzeni publicznych
- P8 niski poziom poczucia bezpieczeństwa mieszkańców oraz nasilenie zjawisk patologicznych na terenie obszaru rewitalizacji

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

Przedsięwzięcie realizuje zasady dostępności i zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami równy dostęp do udziału w projekcie bez względu na wiek, poziom sprawności lub z powodu innych ograniczeń. Osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym z różnymi typami niepełnosprawności, nie będą wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt realizowany będzie w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla OZN. Organizator zapewni działania włączające dla osób z mniejszymi szansami, informacje o projekcie spełniać będą wymogi dostępności cyfrowej i informacyjnej. Dostępność architektoniczna będzie osiągnięta poprzez eliminację istniejących barier architektonicznych w przestrzeni publicznej i obiektach oraz tworzeniem nowych obiektów z uwzględnieniem zasad uniwersalnego projektowania. Dostępność cyfrowa będzie osiągnięta poprzez zastosowanie rozwiązań zgodnych ze standardem WCAG na stronach internetowych, udostępniających informacje na temat przedsięwzięcia i zadań realizowanych w jego ramach. Dostępność informacyjno-komunikacyjna będzie osiągnięta poprzez wprowadzenie wymaganych w przestrzeni i obiektach czytelnych znaków, informacji, transkrypcji, oświetlenia, sygnalizacji świetlnej i dźwiękowej.

5.	Nazwa przedsięwzięcia: Program wydarzeń integracyjnych i aktywizujących społeczność lokalną Gminy Jabłoń
	Sfera rewitalizacji
	Społeczna, Gospodarcza
	Cel GPR
	1. Stworzenie międzysektorowych partnerstw aktywnych społecznie i przedsiębiorczych mieszkańców
	Kierunek Działań GPR
	1.2. Wspieranie i tworzenie warunków do aktywności i integracji mieszkańców
	Podmiot realizujący projekt
	Gmina Jabłoń oraz Koła Gospodyń Wiejskich w (partnerzy merytoryczni), Gminny Ośrodek Kultury (partner merytoryczny)
	Zakres realizowanych zadań
	Projekt zakłada się organizację w obszarze, który zostanie poddany rewitalizacji imprez kulturalno-artystycznych. Działania te będą realizowane w celu wzmocnienia aktywności lokalnej społeczności, ukształtowania lokalnej tożsamości i wzmocnienia poziomu kapitału społecznego. Organizacja przez lokalny samorząd uzupełniających działań np. turnieje rywalizacji rodzin, grup sąsiedzkich i ulic; wspólne śniadania na trawie, festyny sąsiedzkie, itp.
	Cele projektu
	Projekt jest odpowiedzią na zidentyfikowany problem związany z niedostatecznym zaangażowaniem mieszkańców w aktywność społeczną i kulturalną oraz częściowym brakiem identyfikacji z miejscem zamieszkania. Zidentyfikowane potrzeby: niedostateczna liczba działań integrujących społeczność obszaru rewitalizacji, niedostateczny poziom dostępu do oferty kulturalnej, niska aktywność społeczna, ograniczona oferta działań skierowanych do mieszkańców obszaru rewitalizacji a dotyczących spędzania wolnego czasu. W projekcie wezmą także udział dzieci w wieku od 6 lat do 12 lat.
	Miejsce realizacji projektu

Obszar rewitalizacji, Paszenki dz. nr 336/1, 336/2, Kolonia-Kolano dz. nr 497/1, Jabłoń dz.nr. 2202, 2094, 2089, 2028, 2035/1, 2182, 2184/3, 2184/4, 2184/6, 2185

Okres realizacji projektu

2027 - 2030

Szacunkowa wartość projektu [PLN]

Szacunkowy koszt ogólny	Budżet Gminy	Środki prywatne	Fundusze UE		Krajowe środki publiczne	Inne
			EFRR	EFS+		
100 000	20 000	-	-	-	80 000	-

Wskaźniki produktu

- Liczba wspartych wydarzeń integracyjnych i aktywizujących społeczność lokalną zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 4 szt.

Wskaźniki rezultatu

- Liczba osób odwiedzających wydarzenia integracyjne i aktywizujące społeczność lokalną zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 500 osób

Zdiagnozowane problemy, na które odpowiada projekt

P1 niewystarczająca oferta edukacyjno - aktywizująca dla dzieci, dorosłych i seniorów

P2 słabe wykorzystanie walorów przyrodniczo - krajobrazowych gminy pod kątem rozwoju turystyki i rekreacji

P3 wąskie grono mieszkańców gminy angażujące się społecznie i obywatelsko (bierność części mieszkańców)

P5 niewystarczająca różnorodność oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz turystów

P7 niknące poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców obszaru rewitalizacji

P8 niezadawalający stan przestrzeni publicznych

P9 niski poziom poczucia bezpieczeństwa mieszkańców oraz nasilenie zjawisk patologicznych na terenie obszaru rewitalizacji

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

Podczas realizacji projektu zostanie uczestnikom zapewniona dostępność tj. brak barier, czyli przeszkód architektonicznych, cyfrowych i informacyjno-komunikacyjnych, które uniemożliwiają lub utrudniają osobom ze szczególnymi potrzebami udział w różnych sferach życia na równi z innymi osobami

6. Nazwa przedsięwzięcia: **Program wsparcia osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w Gminie Jabłoń**

Sfera rewitalizacji

Społeczna

Cel GPR

1. Stworzenie międzysektorowych partnerstw aktywnych społecznie i przedsiębiorczych mieszkańców

Kierunek Działań GPR

1.1. Włączanie społeczne i zawodowe osób wykluczonych oraz zagrożonych marginalizacją

Podmiot realizujący projekt

Gmina Jabłoń (komponent realizowany w gminie Jabłoń), Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

Zakres realizowanych zadań

Przedmiotem projektu będą:

1. Usługi opiekuńcze tj. pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną; pielęgnację zaleconą przez lekarza, która obejmuje czynności pielęgnacyjne wynikające z przedłożonego zaświadczenia

lekarskiego lub dokumentacji medycznej, uzupełniające w stosunku do pielęgniarskiej opieki środowiskowej, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Usługi opiekuńcze będą świadczone przez 5 dni w tygodniu, poprzez właściwe ustalenie z osobami świadczącymi usługi opiekuńcze godzin oraz zleconego wymiaru i zakresu usług – grupa docelowa 20 osób.

2. Asystent osoby niepełnosprawnej – grupa docelowa 10 osób

3. Wsparcie uzupełniające dla realizowanych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania i usług asystenckich dla osób z niepełnosprawnościami:

- usługi podologiczne – grupa docelowa 30 osób (wszyscy uczestnicy projektu). Zabiegi planowane są dwa razy do roku przez cały okres realizacji projektu. Usługa realizowana będzie w wyspecjalizowanym gabinecie lub na życzenie w miejscu zamieszkania uczestnika;
- usługi fryzjerskie grupa docelowa 30 osób (wszyscy uczestnicy projektu). Zabiegi planowane są dwa razy do roku przez cały okres realizacji projektu. Usługa realizowana będzie w wyspecjalizowanym gabinecie lub na życzenie w miejscu zamieszkania uczestnika
- wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego i medycznego,
- warsztaty psychologiczne – grupa docelowa 10 osób,
- warsztaty – gimnastyka pamięci – grupa docelowa 10 osób. Gimnastyka pamięci zostanie przeprowadzona zgodnie z wytycznymi Europejskiej Agencji Osób Starszych;
- warsztaty kulinarne – grupa docelowa 10 osób.
- warsztaty zdrowego stylu życia – grupa docelowa 10 osób. W ramach warsztatów organizowane będą różne zajęcia w zakresie aktywności ruchowej m.in. nordicwalking, gimnastyka, zajęcia w celu usprawnienia organizmu, treningi relaksacji.

Cele projektu

Rewitalizacja usług społecznych przyczyniająca się do tworzenia efektywnych form wsparcia kierowanych do osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób starszych, niepełnosprawnych odpowiadającej potrzebom mieszkańców i dostępnych w sposób równościowy, bez ograniczeń

Miejsce realizacji projektu

Obszar rewitalizacji, Paszenki dz. o nr ewid. 336/1, 336/2, Jabłoń dz.nr. 2182, 2184/3, 2184/4, 2184/6, 2185

Okres realizacji projektu

2026-20280

Szacunkowa wartość projektu [PLN]

Szacunkowy koszt ogólny	Budżet Gminy	Środki prywatne	Fundusze UE		Krajowe środki publiczne	Inne
			EFRR	EFS+		
400 000	60 000	-	-	340 000	-	-

Wskaźniki produktu

- Liczba osób w wieku 55 lat i więcej objętych wsparciem – 30 osób

Wskaźniki rezultatu

- Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po realizacji projektu – 25 osób

Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji

Realizacja projektu wynika z potrzeby poprawy dostępu do usług społecznych, w szczególności dla osób w niekorzystnej sytuacji tj. – dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Grupę docelową stanowi 30 seniorów, wsparciem w pierwszej kolejności zostaną objęte osoby do 65 roku potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i osoby z niepełnosprawnościami, zamieszkujące Gminę Jabłoń oraz osoby powyższej 65. W tutejszej gminie brakuje dostępu do usług opiekuńczych dostosowanych do potrzeb i oczekiwań osób starszych, które byłyby realizowane nieodpłatnie. To z kolei przekłada się na brak możliwości poprawy

jakości życia, a w konsekwencji na marginalizację i wykluczenie społeczne. Końcowy efektem przedstawionych okoliczności jest ograniczenie możliwości rozwoju lokalnej społeczności i zanikanie więzi międzypokoleniowych.

Zdiagnozowane problemy, na które odpowiada projekt

P1 niewystarczająca oferta edukacyjno - aktywizująca dla dzieci, dorosłych i seniorów

P3 wąskie grono mieszkańców gminy angażujące się społecznie i obywatelsko (bierność części mieszkańców)

P7 niknące poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców obszaru rewitalizacji

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

Podczas realizacji projektu zostanie uczestnikom zapewniona dostępność tj. brak barier, czyli przeszkód architektonicznych, cyfrowych i informacyjno-komunikacyjnych, które uniemożliwiają lub utrudniają osobom ze szczególnymi potrzebami udział w różnych sferach życia na równi z innymi osobami.

6.2. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Wyżej wymienione projekty główne uzupełnione zostaną poprzez realizację projektów komplementarnych. Zidentyfikowane projekty uzupełniające mają głównie charakter społeczny i infrastrukturalny i skierowane są do szerokiego grona odbiorców z terenu gminy, a w szczególności do mieszkańców obszaru zdegradowanego. Ich realizacja pozwoli na wyprowadzenie tego obszaru ze stanu kryzysowego, co pozytywnie wpłynie na poprawę jakości życia i rozwój społeczno-gospodarczego.

Projekty te w mniejszym stopniu oddziałują na obszar rewitalizacji, ale są również istotne, ponieważ uzupełniają bądź wzmacniają działania podstawowe na obszarze rewitalizacji. Projekty uzupełniające są spójne z celami i kierunkami GPR i pozytywnie wpływają na cały obszar objęty procesem rewitalizacji. Ich realizacja z pewnością przyczyni się do lepszej integracji działań rewitalizacyjnych na całym obszarze objętym procesem rewitalizacji.

GPR przewiduje także realizację, we współpracy z organizacjami pozarządowymi, dodatkowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które będą wypełniały następujące cele:

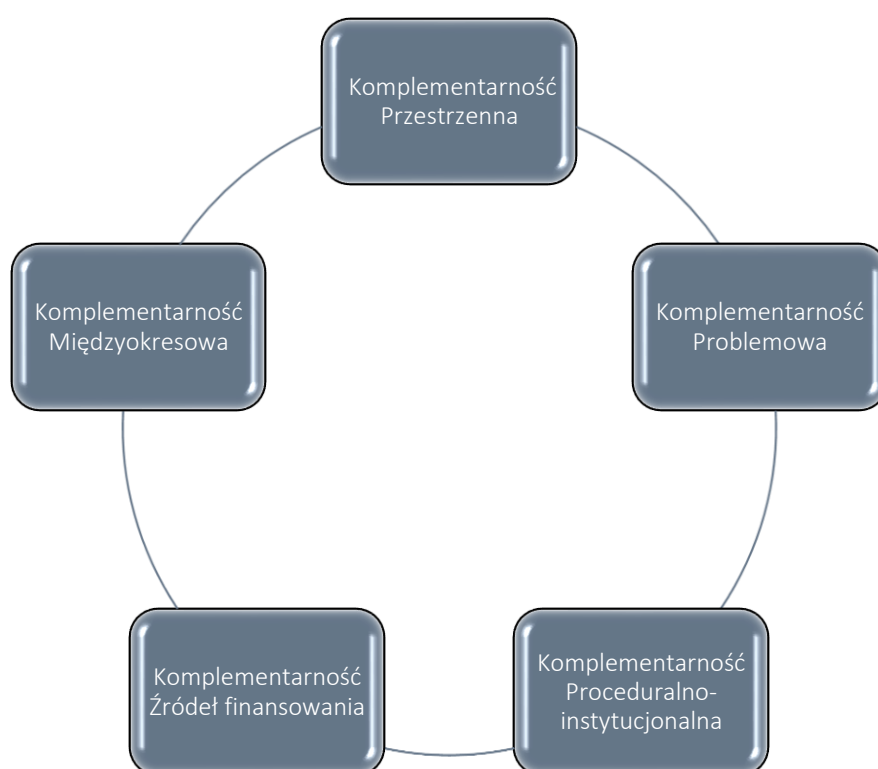
- wyposażenie mieszkańców w narzędzia umożliwiające wdrażanie długotrwałych i pozytywnych zmian w miejscu, w którym żyją;
- poszukiwanie i rozwijanie innowacyjnych rozwiązań problemów społecznych;
- pobudzenie zaangażowania mieszkańców obszaru rewitalizacji w sprawy lokalne;
- zachęcenie mieszkańców obszaru rewitalizacji do podejmowania oddolnych działań na rzecz dobra wspólnego;
- zwiększenie aktywizacji społeczności sąsiedzkich i budowanie relacji sąsiedzkich;
- wspieranie integracji społeczności na poziomie lokalnym;
- wykorzystywanie lokalnej infrastruktury i zasobów (w tym dziedzictwo kulturowe);
- wsparcie rozwoju wspólnej przestrzeni publicznej w celu budowania relacji pomiędzy członkami danej społeczności.

Ponadto wszystkie inwestycje zawarte w przedmiotowym GPR będą wykazywały zgodność z wymaganiami ochrony przeciwpożarowej zgodnie z Ustawą z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 869).

7. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz podmiotami i ich działaniami realizowanymi na obszarze rewitalizacji

W zasadach regulujących procesy rewitalizacji podkreśla się konieczność integracji realizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz zapewnienia ich kompleksowości. Przepisy nakazują, aby zadania były spójne i nie powodowały "rozgraniczenia" rewitalizacji na osobne sfery społeczne, gospodarcze, itd., ale aby one wzajemnie się uzupełniały.

Komplementarność stanowi istotny element budowy GPR. Wskazuje na wzajemne powiązania pomiędzy poszczególnymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi. Zapewnienie powiązań pomiędzy poszczególnymi przedsięwzięciami skutkować będzie efektywnym wykorzystaniem środków finansowych przeznaczonych na rewitalizację. Powiązania rozpatrywane są w 5 głównych kontekstach:

7.1. Komplementarność przestrzenna

Projekty realizowane w ramach rewitalizacji muszą oddziaływać na obszar rewitalizacji, nawet jeśli w wyjątkowych przypadkach realizowane są poza nim. Nie można doprowadzić do sytuacji, w której nastąpi rozprzestrzenienie się jakiegoś problemu poza obszar rewitalizacji. W Programie Rewitalizacji zaproponowano szereg przedsięwzięć oraz projektów rewitalizacyjnych, które realizowane będą na wyznaczonych w efekcie pogłębionej diagnozy obszarach rewitalizacji. **W żadnym wypadku działania w ramach projektów z listy podstawowej nie będą prowadzone poza obszarem rewitalizacji.**

Przestrzeń traktowana jest jako całość, w której efekty działań rewitalizacyjnych będą oddziaływać nie punktowo, ale poprzez efekt synergii na całe otoczenie. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne skoncentrowane są na obszarze rewitalizacji, przez co charakteryzują się komplementarnością przestrzenną. Wyznaczenie

obszaru zdegradowanego i na tej podstawie określenie obszaru rewitalizacji oparte zostało o analizę wskaźnikową oraz konsultacje społeczne. Dzięki realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, pozytywne skutki ich oddziaływania widoczne będą na całym obszarze rewitalizacji, ponieważ wiele z nich dotyczy działań podejmowanych dla miejsc lub obiektów użyteczności publicznej, przez co korzystać z nich będą mogli nie tylko mieszkańcy obszaru, ale także całej gminy. Wszystkie działania będą prowadzone w taki sposób, aby niwelować zjawiska kryzysowe i przeciwdziałać rozlewaniu się ich na inne części gminy czy też przeciwdziałać niepożądanym efektom takim jak segregacja społeczna czy wykluczenie.

7.2. Komplementarność problemowa

Realizowane w ramach procesów rewitalizacyjnych projekty powinny się przenikać i wzajemnie uzupełniać. Komplementarność ta wymaga koordynacji na wyższym poziomie, przy uwzględnieniu strategicznych decyzji wynikających często z innych dokumentów, a odnoszących się również do obszaru rewitalizacji.

W ramach GPR zaplanowano przedsięwzięcia mające na celu przeciwdziałać występowaniu zdiagnozowanych sytuacji kryzysowych na obszarze rewitalizacji. Na liście przedsięwzięć zadbano o to, aby przedsięwzięcia infrastrukturalne stanowiły wsparcie i uzupełnienie do przedsięwzięć mających rozwiązywać problemy społeczne. Zadania o charakterze inwestycyjnym uzupełniają działania o charakterze społecznym (kulturalnym, integracyjnym, aktywizującym mieszkańców). Wskazane w programie zadania zostały zaprojektowane zgodnie z zasadą integrowania działań realizowanych w ramach EFRR oraz EFS +.

Działania inwestycyjne skupiają się na umożliwieniu realizacji przedsięwzięć miękkich - społecznych, jednocześnie porządkując przestrzeń publiczną, zwiększając ład przestrzenny i docelowo poprawiają jakość życia mieszkańców. Zasada komplementarności problemowej wyraża się także w tym, że poszczególne przedsięwzięcia wpisują się w kierunki działań przewidziane do rewitalizacji, a co za tym idzie również w cele główne rewitalizacji. Dopełnianie się przedsięwzięć rewitalizacyjnych jak również powiązanie ich z celami rewitalizacji zapobiega zjawisku fragmentaryzacji, zapewniając kompleksowe oddziaływanie na obszar rewitalizacji. Planuje się, aby wskazane w diagnozie deficyty obszaru zostały zniwelowane poprzez realizowane projekty społeczne (dla których realizacji niezbędna jest realizacja przedsięwzięć infrastrukturalnych) – projekty edukacyjne dla dzieci i młodzieży wyposażą uczestników zajęć w dodatkowe kompetencje ułatwiające dalszą naukę i funkcjonowanie na rynku pracy.

Projekty zintegrowane wraz z uzasadnieniem:

Projekt społeczny	Projekt infrastrukturalny
Program wsparcia osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w Gminie Jabłoń	Centrum Rehabilitacji w Dolinie Zielawy
Uzasadnienie zintegrowania	
Celem projektu jest rewitalizacja usług społecznych przyczyniająca się do tworzenia efektywnych form wsparcia kierowanych do osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób starszych, niepełnosprawnych odpowiadającej potrzebom mieszkańców i dostępnych w sposób równościowy, bez ograniczeń. Konsultacje zdrowotne zostaną przeprowadzone w budynku Centrum Rehabilitacji w Dolinie Zielawy.	
Projekt społeczny	Projekt infrastrukturalny

Program wydarzeń integracyjnych i aktywizujących społeczność lokalną Gminy Jabłoń	Rewitalizacja zabytkowego pałacu wraz z parkiem w miejscowości Kolano-Kolonia. Renowacja zabytkowego muru zespołu pałacowo-parkowego w Jabłoniu Przebudowa zdegradowanych budynków po byłej bazie SKR oraz zagospodarowanie przestrzeni
Uzasadnienie zintegrowania	
Projekt jest odpowiedzią na zidentyfikowany problem związany z niedostatecznym zaangażowaniem mieszkańców w aktywność społeczną i kulturalną oraz częściowym brakiem identyfikacji z miejscem zamieszkania. Zidentyfikowane potrzeby: niedostateczna liczba działań integrujących społeczność obszaru rewitalizacji, niedostateczny poziom dostępu do oferty kulturalnej, niska aktywność społeczna, ograniczona oferta działań skierowanych do mieszkańców obszaru rewitalizacji a dotyczących spędzania wolnego czasu. Wykonanie alejek spacerowych, usytuowanie małej architektury, uporządkowanie terenu w ramach projektu infrastrukturalnego pozwoli na pełne wykorzystanie zrewitalizowanej przestrzeni publicznej na cele integracji społecznej mieszkańców.	

7.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Podmiotem zarządzającym procesem rewitalizacji na obszarze Gminy Jabłoń jest Urząd Gminy Jabłoń na czele z Wójtem i Radą Gminy. Ponadto podmiotami wspomagającymi są sołtysi sołectw wchodzących w skład obszaru rewitalizacji oraz jednostki organizacyjne Urzędu Gminy.

Szczególną rolę we wdrażaniu GPR pełni Wójt Gminy Jabłoń, który jako przedstawiciel społeczności lokalnej, obszaru zdegradowanego wyznaczonego do rewitalizacji, zna najważniejsze problemy oraz potrzeby mieszkańców i będzie wspierać wszystkie działania mające na celu poprawę jakości życia i wzmocnienie kapitału ludzkiego na obszarze gminy.

Partnerami procesu rewitalizacji mogą być również podmioty lokalne, do których należą podmioty społeczne i gospodarcze, a poziom ich zaangażowania zależy od charakteru projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Zaangażowanie różnych podmiotów w proces rewitalizacji poprzez współpracę jednostek funkcjonujących na obszarze gminy, w tym budowanie partnerstw różnych podmiotów (publicznych, prywatnych i społecznych) pozwoli na kompleksową rewitalizację obszaru zdegradowanego i poprawę warunków do rozwoju społeczno-gospodarczego.

Z uwagi na wieloaspektowy charakter GPR w procesie jego wdrażania uczestniczyć będzie wiele podmiotów. Powołany zostanie także Komitet Rewitalizacji, który zgodnie z Ustawą stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą wójta.

Przedsięwzięcia zostały określone w ramach procesu partycypacji i dialogu społecznego. Realizatorów odpowiedzialnych za wdrażanie poszczególnych przedsięwzięć wskazano w podrozdziale dotyczącym przedsięwzięć rewitalizacyjnych. System zarządzania został szczegółowo opisany w części zarządczej Programu.

W celu skutecznej realizacji założeń GPR przewiduje się także współpracę z podmiotami podległymi samorządowi lokalnemu oraz instytucjami otoczenia społecznego i gospodarczego. Instytucje te odpowiedzialne będą nie tylko za konsultowanie, opiniowanie projektów i działań rewitalizacyjnych w ramach prac Komitetu Rewitalizacji, ale także będą uczestniczyły w realizacji poszczególnych przedsięwzięć na zasadach zlecania zadań publicznych wg procedury przewidzianej w ustawie działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz ustawie – Prawo zamówień publicznych. Określenie odpowiednich instrumentów zarządzania i wdrażania opisane zostało w kolejnych rozdziałach. Realizacja GPR będzie systematycznie monitorowana. Monitoring umożliwi wgląd w realizację podejmowanych działań, ocenę ich skuteczności oraz podejmowanie działań korygujących.

Nie wyklucza się – na etapie realizacji konkretnych projektów – włączenia jako ich wykonawców także organizacji pozarządowych czy lokalnych liderów. Zwłaszcza prawdopodobne jest to na terenach wiejskich, gdzie mieszkańcy w dużej mierze sami organizują życie społeczne i kulturalne. Lokalne

stowarzyszenia zajmujące się pielęgnowaniem tradycji przede wszystkim realizować mogą działania z tej sfery. Niewątpliwie jednak to gmina i jednostki publiczne będą liderami realizowanych projektów i przedsięwzięć, koordynując wszystkie związane z nimi działania.

7.4. Komplementarność międzyokresowa

Odnosi się do spójności przedsięwzięć wdrażanych w poprzednim programowaniu, a tych projektowanych obecnie.

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Jabłoń na lata 2023-2030 stanowi kontynuację polityki rozwojowej i inwestycyjnej gminy. Przedsięwzięcia planowane do realizacji w ramach GPR są kontynuacją i niezbędnym uzupełnieniem działań prowadzonych w poprzednich latach. Podobnie jak realizowane do tej pory, nowe przedsięwzięcia założone do realizacji w GPR na lata 2023-2030 nastawione są na rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów społecznych oraz poprawy jakości życia i funkcjonowania mieszkańców obszaru rewitalizacji. W tabeli przedstawiono zrealizowane projekty w latach 2013-2022, których ideową kontynuację stanowią projekty zaproponowane w GPR.

Tabela 32 Projekty komplementarne – zrealizowane

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Wartość i źródło finansowania	Perspektywa	Cel projektu
1.	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie gminy Jabłoń	Wartość projektu: 4 429 630,10 zł Dofinansowanie: 2 129 959,63 zł Działanie 5.2. Efektywność energetyczna sektora publicznego Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020	2014 - 2020	Celem projektu była ochrona środowiska dzięki redukcji emisji CO ₂ .
2.	Rewitalizacja obszarów zdegradowanych na terenie Gminy Jabłoń	Wartość projektu: 1 581 180,95 zł Dofinansowanie: 1 113 616,80 zł Działanie 13.4. Rewitalizacja obszarów wiejskich Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020	2014 - 2020	Celem przedmiotowego projektu było przywrócenie funkcji społeczno-gospodarczych na zdegradowanych obszarach, a także zwiększenie dostępności do infrastruktury społecznej.
3.	Dostosowanie obiektu konserwatorskiego na potrzeby Muzeum Augusta Zamoyskiego w Jabłoni	Wartość projektu: 956 697,98 zł Dofinansowanie: 438 800,00 zł Działanie 7.1. Dziedzictwo kulturowe i naturalne Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020	2014 - 2020	Celem realizowanego projektu było dostosowanie obiektu będącego w posiadaniu gminy Jabłoń, znajdującego się na liście zabytków pod nazwą „osada folwarczna” do celów Muzealnych.
4.	Akademia kompetencji	Wartość projektu: 162 227,88 zł Dofinansowanie: 137 893,69 zł Działanie 12.2. Kształcenie ogólne Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020	2014 - 2020	Cel główny to podniesienie jakości kształcenia w SP w Gminie Jabłoń poprzez m.in. działania zmierzające do wykształcenia u 65 uczniów/nic (31 uczennic) kompetencji kluczowych, doskonalenie umiejętności i kompetencji zawodowych 12 nauczycielek oraz doposażenie Szkoły Podstawowej w Jabłoni do 30.06.2018.
5.	Szansa na lepszy start	Wartość projektu: 658 037,00 zł Dofinansowanie: 559 331,45 zł	2007 - 2013	Celem realizacji projektu była poprawa jakości kształcenia.

		Działanie 9.1. Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty Program Operacyjny Kapitał Ludzki		
6.	Dostępna Przestrzeń Publiczna	Wartość projektu: 350 612,41 zł Dofinansowanie: 350 612,41 zł Program Dostępna przestrzeń publiczna. Moduł A: likwidacja barier architektonicznych lub informacyjno-komunikacyjnych przez jednostki samorządu terytorialnego lub ich jednostki organizacyjne	2023-2024	Zakres dostosowań oraz dostępności usług uruchomionych na skutek otrzymania dofinansowania: przebudowa wraz z rozbudową budynku urzędu gminy o systemowy dźwиг platformowy dla osób niepełnosprawnych w szybie samonośnym, wykonanie utwardzenia nawierzchni - dojazd oraz 2 miejsca postojowe dla osób niepełnosprawnych przy windzie oraz ich oznakowanie, dojsie do platformy dla osób niepełnosprawnych, wykonanie tablic informacyjnych z rozkładem pomieszczeń o większym kontraście i wielkości liter - 3 szt.
7.	OZE w gminie Jabłoń I	Wartość projektu: 1 964 434,27 zł Dofinansowanie: 1 397 904,83 zł Działanie 4.1. Wsparcie wykorzystania OZE Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020	2014 - 2020	Dotychczasowe konwencjonalne źródła energii elektrycznej i ciepłej zostały zastąpione darmową energią słoneczną, aerothermalną oraz biomasą. Realizacja celów szczegółowych wpłynęła pośrednio na wzrost atrakcyjności turystycznej regionu, poprawę warunków życia jego mieszkańców oraz bezpośrednio na poprawę stanu środowiska naturalnego.
8.	Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego w "Dolinie Zielawy"	Wartość projektu: 2 907 041,06 zł Dofinansowanie: 2 387 093,36 zł Działanie 6.1. Ochrona i kształtowanie środowiska Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2007 - 2013	2007 - 2013	Celem projektu była poprawa bezpieczeństwa ekologicznego w "Dolinie Zielawy"
9.	Modernizacja oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych	Wartość projektu: 389 869,60 zł Dofinansowanie: 331 389,16 zł Działanie 9.1. Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007 - 2013	2007 - 2013	Celem projektu była poprawa warunków kształcenia.

7.5. Komplementarność źródeł finansowania

Oznacza łączenie różnych rodzajów środków do realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Zapewnienie komplementarności problemowej w ramach rewitalizacji w Gminie Jabłoń związane jest komplementarnością źródeł finansowania. Wśród przedsięwzięć rewitalizacyjnych uwzględniono różną strukturę finansowania.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne finansowane będą ze środków publicznych (wkład własny Gminy), oraz w ramach możliwego wsparcia z regionalnych, krajowych oraz unijnych programów. Zasadniczo planuje się, aby głównym źródłem finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych były środki UE w ramach

Funduszy Europejskich dla Lubelskiego.

Poza wskazanym źródłem przewiduje się także możliwość współfinansowania projektów ze źródeł sektorowych (Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwo Sportu i Turystyki, Fundusz Sprawiedliwości itp.) Taki montaż finansowy uwzględniający różne metody pozyskiwania środków finansowych, wskazuje wprost na komplementarność przyjętych rozwiązań.

Komplementarność źródeł finansowania obejmie również synergię pomiędzy projektami społecznymi (finansowanymi w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego) oraz infrastrukturalnymi (finansowanymi w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego). Przewiduje się, że podczas wdrażania programu, dzięki prowadzeniu akcji informacyjnej, do realizacji projektów zachęcona zostanie większa liczba realizatorów, np. organizacje pozarządowe, a w związku z tym, rozszerzony zostanie wachlarz wykorzystanych źródeł finansowania.

Tabela 33 Źródła finansowania GPR

Źródło finansowania	Opis źródła finansowania
Środki własne gminy	Dochody gminy – dochodami jednostek samorządu terytorialnego są dochody własne, subwencja ogólna i dotacje celowe z budżetu państwa.
Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027	Podstawą opracowania FEoL jest Umowa Partnerstwa. Umowa ta określa cele i sposób inwestowania funduszy unijnych z polityki spójności, w tym także środków z Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji. Pieniądze na programy regionalne w nowej perspektywie finansowej podzielono według algorytmu opartego na obiektywnych kryteriach. Brano pod uwagę między innymi liczbę ludności, wartość PKB na mieszkańca, ubytek ludności, nakłady na B+R na mieszkańca, emisję zanieczyszczeń pyłowych przez zakłady szczególnie uciążliwe, wskaźnik międzygałęziowej dostępności transportowej (kolejowy/pasażerski), stopę bezrobocia osób w wieku 50+ (według Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności) oraz funkcjonowanie organizacji według głównej dziedziny działalności (rozwój lokalny. Zapisy FEoL wynikają ponadto z Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 oraz Strategii Rozwoju Województw. Wsparciem obligatoryjnym objęte zostaną Obszary Strategicznej Interwencji (OSI), tj. obszary zagrożone trwałą marginalizacją.
Krajowe Programy Operacyjne	Krajowe Programy Operacyjne uwzględniają cele polityki regionalnej i są ukierunkowane na: a) innowacje, inteligentny wzrost - wsparcie wszystkich etapów tworzenia innowacji; b) rynek pracy i adaptacyjność, włączenie społeczne i walkę z ubóstwem, edukację; c) dobre rządzenie; poprawę jakości powietrza, niską energochłonność, czystą energię, ograniczenie ekstremalnych skutków zmian klimatu, czystą wodę, ochronę przed powodzią i suszą, różnorodność biologiczną i ochronę przyrody oraz gospodarkę o obiegu zamkniętym; d) bezpieczeństwo energetyczne; dostępność transeuropejską i międzyregionalną; f) spójność terytorialną.
Fundusz Odbudowy UE	Fundusz Odbudowy jest odpowiedzią Unii Europejskiej na kryzysowe zagrożenia i wyzwania, jakie spowodowała pandemia. Składa się on z Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz mniejszych funduszy i programów. Podstawą do uzyskania pieniędzy z Instrumentu na Rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności jest Krajowy Plan Odbudowy, którego celem jest zwiększenie produktywności gospodarki oraz tworzenie wysokiej jakości miejsc pracy. Główne obszary wsparcia to: odporność i konkurencyjność gospodarki; zielona energia i zmniejszenie energochłonności; transformacja cyfrowa; dostępność i jakość systemu ochrony zdrowia; zielona, inteligentna mobilność.

8. Zarządzanie wdrażaniem Gminnego Programu Rewitalizacji

8.1. Szacunkowe ramy finansowe przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz harmonogram ich wdrażania

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Jabłoń na lata 2023-2030 cechuje komplementarność finansowa – zaplanowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne będą bowiem finansowane zarówno ze środków własnych, jak i zewnętrznych. Przedsięwzięcia te będą finansowane ze środków własnych gminy, a także z funduszy Unii Europejskiej oraz środków prywatnych, samorządowych i krajowych. Planuje się wykorzystanie Funduszy Europejskich dla Lubelskiego 2021-2027 na dofinansowanie niektórych przedsięwzięć infrastrukturalnych (EFRR – efektywność energetyczna, rewitalizacja) oraz z zakresu włączenia społecznego (EFS+).

Tabela 34 Ramy finansowe (PLN)

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Źródło finansowania	Budżet jst/ budżet realizat ora	Fundusze UE		Krajowe środki publiczne	Inne
				EFRR	EFS+		
1	Centrum Rehabilitacji w Dolinie Zielawy	Budżet gminy, Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027, PS WPR 2023-2027, Polska Wschodnia+, FEnIKS, Krajowe środki publiczne, środki prywatne	250 000	4 750 000			
2	Przebudowa zdegradowanych budynków po byłej bazie SKR oraz zagospodarowanie przestrzeni	Budżet gminy, Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027, PS WPR 2023-2027, Polska Wschodnia+, FEnIKS, Krajowe środki publiczne, środki prywatne	500 000	9 500 000			
3	Rewitalizacja zabytkowego pałacu wraz z parkiem w miejscowości Kolano-Kolonia	Budżet gminy, Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027, PS WPR 2023-2027, Polska Wschodnia+, FEnIKS, Krajowe środki publiczne, środki prywatne	125 000	2 375 000			
4	Renowacja zabytkowego muru zespołu pałacowo-parkowego w Jabłoni	Budżet realizatora, Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027, PS WPR 2023-2027, Polska Wschodnia+, FEnIKS, Krajowe środki publiczne, środki prywatne		427 500			22 500
5	Program wydarzeń integracyjnych i aktywizujących społeczność lokalną Gminy Jabłoń	Budżet gminy, Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027, PS WPR 2023-2027, Polska Wschodnia+, FEnIKS, Krajowe środki publiczne, środki prywatne	20 000			80 000	
6	Program wsparcia osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w Gminie Jabłoń	Budżet gminy, Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027, PS WPR 2023-2027, Polska Wschodnia+, FEnIKS, Krajowe środki publiczne, środki prywatne	60 000		340 000		
RAZEM			955 000	16 625 000	340 000	507 500	22 500

Źródło: opracowanie własne

Tabela 35 Harmonogram wdrażania GPR

Wdrażanie GPR	Termin realizacji
Uchwalenie Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Jabłoń	2025 r.
Podjęcie uchwały w sprawie zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji	2025 r.
Wprowadzenie zaplanowanych inwestycji do Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Jabłoń	Niezwłocznie po uchwaleniu GPR
Posiedzenia Komitetu Rewitalizacji	Od 2025 do 2030 (przynajmniej jedno posiedzenie w ciągu roku)
Projekty Rewitalizacyjne	Termin realizacji
Centrum Rehabilitacji w Dolinie Zielawy	2025-2028
Przebudowa zdegradowanych budynków po byłej bazie SKR oraz zagospodarowanie przestrzeni	2025-2028
Rewitalizacja zabytkowego pałacu wraz z parkiem w miejscowości Kolano-Kolonia	2025-2027
Renowacja zabytkowego muru zespołu pałacowo-parkowego w Jabłoni	2025-2027
Program wydarzeń integracyjnych i aktywizujących społeczność lokalną Gminy Jabłoń	2027-2030
Program wsparcia osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w Gminie Jabłoń	2026-2028
Monitoring i ewaluacja	Termin realizacji
Monitoring	Od 2025 r. do 2030 r. (realizowany systematycznie w okresach rocznych)
Ewaluacja okresowa	Od 2025 r. do 2030 r. (realizowana w okresach trzyletnich)
Komunikacja społeczna GPR	Od 2025 r. do 2030 r.

Źródło: opracowanie własne

8.2. System zarządzania realizacją Programu Rewitalizacji

System zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Jabłoń na lata 2023-2030 ulokowany zostanie w ogólnym systemie zarządzania gminą, co umożliwi efektywne współdziałanie instytucji samorządowych na szczeblu gminy, jak również wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur, z zapewnieniem nienaruszalności zasady subsydiarności. System zarządzania programem zaprojektowany został z uwzględnieniem istniejących rozwiązań organizacyjnych, jakie działają w Urzędzie Gminy Jabłoń, przy czym zorientowany został na realizację zasad partycypacji, współdecydowania i partnerstwa. Strukturalnie za tematykę rewitalizacji odpowiedzialne będą następujące organy:

Wójt Gminy Jabłoń:

Wójt zajmuje się koordynacją całego procesu, przygotowuje sprawozdania z realizacji, zapewnia obsługę administracyjną Komitetu Rewitalizacji oraz podejmuje decyzje bezpośrednio lub pośredni oddziałujące na realizację Programu.

Rada Gminy Jabłoń:

Do zadań radnych należy uchwalenie Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Jabłoń, uchwalanie ewentualnych zmian w treści dokumentu, podejmowanie innych decyzji (w formie uchwał), które mają wpływ na realizację GPR-u oraz przyjmowanie sprawozdań z jego realizacji.

Komitet Rewitalizacji:

Komitet Rewitalizacji zostanie powołany spośród przedstawicieli różnych grup interesariuszy rewitalizacji i jako taki pełnił będzie funkcję opiniotwórczo-doradczą w kontekście rewitalizacji. Posiada uprawnienia do wyrażania opinii m.in. dotyczących informacji z realizacji, raportów z ewaluacji. Ponadto może artykułować propozycje rozwiązań usprawniających proces rewitalizacji. Rolą Komitetu Rewitalizacji jest doradztwo Wójtowi w zakresie dbałości o prawidłową realizację GPR, prowadzenie dialogu między interesariuszami procesu rewitalizacji a organami gminy, a także uczestnictwo w procesie ewaluacji. Zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji określa Rada Gminy w drodze uchwały, zapewniając wyłanianie przez interesariuszy ich przedstawicieli. Podjęcie uchwały w tej sprawie będzie poprzedzone konsultacjami społecznymi.

Urząd Gminy Jabłoń:

Na poziomie wdrożeniowym z kolei zostanie wyznaczona komórka organizacyjna Urzędu Gminy będąca niejako operatorem rewitalizacji.

Do jej zadań należeć będzie:

- ✓ organizacja i prowadzenie monitoringu GPR-u we współpracy z innymi komórkami urzędu, jednostkami organizacyjnymi oraz wnioskodawcami,
- ✓ prowadzenie monitoringu zewnętrznych źródeł finansowania rewitalizacji,
- ✓ opracowanie sprawozdań z realizacji,
- ✓ utrzymanie kontaktu z Komitetem Rewitalizacji oraz interesariuszami,
- ✓ koordynacja działań promujących rewitalizację oraz wdrażanie mechanizmów włączania mieszkańców i innych podmiotów w proces rewitalizacji,
- ✓ gromadzenie danych (np. analizy, badania, sprawozdania, rejestry) dotyczących rewitalizacji.

Podmioty składające projekty odpowiadają za realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych spójnych z wizją, celami rewitalizacji oraz wytyczonymi kierunkami działania. Do ich obowiązków należy też bieżąca współpraca z operatorem rewitalizacji w zakresie prowadzenia sprawozdawczości dotyczącej poziomu zaawansowania realizowanych projektów rewitalizacyjnych.

Zespoły zadaniowe:

W przypadku skomplikowanych projektów rewitalizacyjnych (wymagających współpracy specjalistów z różnych dziedzin) wójt w drodze zarządzenia może powołać zespoły zadaniowe składające się z wyspecjalizowanych stanowisk Urzędu Gminy oraz jednostek organizacyjnych gminy.

Jednostki organizacyjne gminy:

Jednostki organizacyjne gminy będą bezpośrednio zaangażowane w realizację przedsięwzięć ujętych w GPR, zgodnie z ich właściwościami. W realizację projektów rewitalizacyjnych będą zaangażowane następujące podmioty:

podmioty publiczne:

- ✓ Gmina Jabłoń,
- ✓ Gminny Ośrodek Kultury,
- ✓ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- ✓ Gminna Biblioteka Publiczna,

podmioty inne:

- ✓ Koła Gospodyń Wiejskich w: Kudrach, Jabłoni, Dawidach, Łubnie, Gęsi, Kolanie i Paszenkach,
- ✓ OSP Dawidy
- ✓ OSP Gęś (KSRG)
- ✓ OSP Jabłoń
- ✓ OSP Paszenki (KSRG)
- ✓ OSP Kolano
- ✓ Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Jabłońskiej
- ✓ Stowarzyszenie „Nadzieja”
- ✓ Stowarzyszenie Inicjatyw na rzecz Gminy Jabłoń
- ✓ Klub Sportowy „Olimpia Jabłoń”
- ✓ Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Augusta Zamoyskiego w Jabłoni

Interesariusze rewitalizacji:

Współzarządzanie procesem rewitalizacji przez interesariuszy rewitalizacji odbywać się będzie za pośrednictwem Komitetu Rewitalizacji oraz form przewidzianych w rozdziale – uspołecznienie wdrażania GPR.

8.3. Koszty zarządzania realizacją Programu

Struktura zarządzania Programem jest osadzona w strukturze organizacyjnej Gminy Jabłoń. Tym samym

wszelkie prace będą wykonywane w ramach kompetencji pracowników Urzędu Gminy.

W przypadku Komitetu Rewitalizacji stosownie do art. 7 ust. 3 ustawy o rewitalizacji zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji zostaną określone w drodze uchwały Rady Gminy Jabłoń, poprzedzonej konsultacjami społecznymi. W zasadach tych znajdzie się zapis ujmujący, że uczestnictwo w Komitecie ma charakter społeczny tym samym za udział w posiedzeniach i pracach Komitetu nie przysługuje wynagrodzenie.

Zadania niezbędne do wdrażania dokumentu wykonywane będą w ramach obowiązków poszczególnych struktur organizacyjnych Gminy Jabłoń, dlatego nie określono dodatkowych kosztów ich realizacji. W ramach swoich kompetencji każda z komórek Urzędu i/lub jednostek organizacyjnych Gminy będzie wdrażała te działania, dostosowując w sposób elastyczny swoje zasoby osobowe do określonych aktualnie potrzeb.

Wszystkie przedsięwzięcia rewitalizacyjne realizujące zadania własne Gminy Jabłoń będą wdrożone zgodnie z uchwaloną przez Radę Gminy Wieloletnią Prognozą Finansową oraz budżetami rocznymi, zapewniając efektywną realizację zaplanowanych działań. W zakresie zarządzania środkami finansowymi niezbędnymi do wdrożenia projektów rewitalizacyjnych włączony zostanie Skarbnik.

9. System monitoringu, oceny skuteczności i wprowadzania modyfikacji do Gminnego Programu Rewitalizacji

9.1. Ocena aktualności i stopnia realizacji GPR

Monitoring zmierza do oceny stopnia wdrożenia założeń rewitalizacji określonych w *Gminnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Jabłoń na lata 2023-2030*. Realizowany będzie w cyklu trzyletnim, w oparciu o wskaźniki rewitalizacji. Źródłem ich weryfikacji będą dane statystyczne oraz dane źródłowe.

Źródłem danych pozwalających weryfikować osiąganie celów rewitalizacji (wskaźników) będą informacje gromadzone przez wnioskodawców i komórkę organizacyjną Urzędu Gminy Jabłoń odpowiedzialną za proces rewitalizacji.

Punkt odniesienia w procesie weryfikacji wskaźników stanowić będą dane z roku 2020/2021 (wykorzystane do diagnozy) bądź też inne – w uzasadnionych przypadkach.

Tak jak na etapie diagnozy dane pochodzić będą z Urzędu Gminy Jabłoń, Komendy Powiatowej Policji w Parczewie, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Powiatowego Urzędu Pracy w Parczewie.

W procesie monitoringu, w sytuacji braku postępów, które świadczyłyby o wdrażaniu GPR-u, identyfikowane będą bariery wdrażania.

Tabela 36 Wskaźniki monitorowania osiągnięcia celów GPR

Cel Główny	Kierunek działań	Wskaźniki	Wartość bazowa (2023)	Wartość docelowa (2030)	Źródło pomiaru
1. Stworzenie międzysektorowych partnerstw aktywnych społecznie i przedsiębiorczych mieszkańców	1.1. Włączanie społeczne i zawodowe osób wykluczonych oraz zagrożonych marginalizacją	Wskaźnik produktu			
		Liczba osób w wieku 55 lat i więcej objętych wsparciem (osoby)	0	30	Dane Urzędu Gminy Jabłoń (program wydarzeń, dokumentacja fotograficzna)
		Liczba osób dorosłych objętych usługami rozwojowymi (osoby)	0	30	Dane Urzędu Gminy Jabłoń (program wydarzeń, dokumentacja fotograficzna)
		Wskaźnik rezultatu			
		Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po realizacji projektu (osoby)	0	25	Dane Urzędu Gminy Jabłoń (statystyki)
	1.2. Wspieranie i tworzenie warunków do aktywności i integracji mieszkańców	Wskaźnik produktu			
		Liczba przeprowadzonych szkoleń/warsztatów/kursów (szt.)	0	3	Dane Urzędu Gminy Jabłoń (program wydarzeń, dokumentacja fotograficzna)
		Liczba wspartych wydarzeń integracyjnych i aktywizujących społeczność lokalną zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach (szt.)	0	4	Dane Urzędu Gminy Jabłoń (program wydarzeń, dokumentacja fotograficzna)
		Wskaźnik rezultatu			
		Liczba osób odwiedzających wydarzenia integracyjne i aktywizujące społeczność lokalną zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach (osoby)	0	560	Dane Urzędu Gminy Jabłoń (program wydarzeń, dokumentacja fotograficzna)
	2.1. Kształtowanie	Wskaźnik produktu			

bezpiecznej, estetycznej oraz funkcjonalnej przestrzeni publicznej	Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach (szt.)	0	6	Dane Urzędu Gminy Jabłoń (dokumentacja, odbiory)
	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (szt.)	0	6	Dane Urzędu Gminy Jabłoń (dokumentacja, odbiory)
	Budynki publiczne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej (szt.)	0	5	Dane Urzędu Gminy Jabłoń (dokumentacja, odbiory)
	Wskaźnik rezultatu			
	Liczba osób odwiedzających obiekty publiczne objęte wsparciem (osoby)	0	5 000	Dane Urzędu Gminy Jabłoń (program wydarzeń, dokumentacja fotograficzna)
	Wskaźnik produktu			
	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha)	0	10	Dane Urzędu Gminy Jabłoń (dokumentacja, odbiory)
	Wskaźnik rezultatu			
2.2. Promowanie i wykorzystanie zasobów naturalnych oraz ochrona środowiska	Liczba osób odwiedzających obiekty publiczne objęte wsparciem (osoby)	0	1500	Dane Urzędu Gminy Jabłoń (program wydarzeń, dokumentacja fotograficzna)

Źródło: opracowanie własne

Zmiany stanu obszaru rewitalizacji

Monitorowanie stanu realizacji poszczególnych przedsięwzięć będzie polegać na ich śledzeniu, rejestrowaniu i raportowaniu postępów, ze szczególnym uwzględnieniem zaplanowanych przez podmioty rezultatów. Odnośnie przedsięwzięć wpisanych do realizacji w Programie, istotą monitoringu jest porównywanie realizacji faktycznej z wcześniej przyjętym założeniem. W przypadku ich opóźnień będzie podejmowana decyzja o ewentualnym wykreśleniu przedsięwzięcia. Oprócz monitoringu, czy poszczególne przedsięwzięcia są realizowane lub zostały już zrealizowane będzie oceniana ich efektywność przez określone mierniki/wskaźniki wskazane w przedsięwzięciach.

Tabela 37 Ocena i system monitorowania stanu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Nazwa Przedsięwzięcia	Wskaźniki	Wartość bazowa (2023)	Wartość docelowa (2030)	Źródło pomiaru
Centrum Rehabilitacji w Dolinie Zielawy	Wskaźnik produktu			
	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (szt.)	0	1	Dane Urzędu Gminy Jabłoń (dokumentacja, odbiory)
	Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach (szt.)	0	1	Dane Urzędu Gminy Jabłoń (dokumentacja, odbiory)
	Budynki publiczne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej (szt.)	0	1	Dane Urzędu Gminy Jabłoń (dokumentacja, odbiory)
	Wskaźnik rezultatu			
	Liczba osób odwiedzających obiekty publiczne objęte wsparciem (osoby)	0	200	Dane Urzędu Gminy Jabłoń (program wydarzeń, dokumentacja fotograficzna)
Przebudowa	Wskaźnik produktu			

zdegradowanych budynków po byłej bazie SKR oraz zagospodarowanie przestrzeni	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (szt.)	0	2	Dane Urzędu Gminy Jabłoń (dokumentacja, odbiory)
	Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach (szt.)	0	2	Dane Urzędu Gminy Jabłoń (dokumentacja, odbiory)
	Budynki publiczne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej (szt.)	0	2	Dane Urzędu Gminy Jabłoń (dokumentacja, odbiory)
	Wskaźnik rezultatu			
	Liczba osób odwiedzających obiekty publiczne objęte wsparciem (osoby)	0	500	Dane Urzędu Gminy Jabłoń (dane szacunkowe)
	Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji korzystająca ze zmodernizowanego obiektu (osoby)	0	476	Dane Urzędu Gminy Jabłoń (statystyki)
Rewitalizacja zabytkowego pałacu wraz z parkiem w miejscowości Kolano-Kolonia	Wskaźnik produktu			
	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (szt.)	0	1	Dane Urzędu Gminy Jabłoń (dokumentacja, odbiory)
	Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach (szt.)	0	1	Dane Urzędu Gminy Jabłoń (dokumentacja, odbiory)
	Budynki publiczne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej (szt.)	0	1	Dane Urzędu Gminy Jabłoń (dokumentacja, odbiory)
	Wskaźnik rezultatu			
	Liczba osób odwiedzających obiekty publiczne objęte wsparciem (osoby)	0	500	Dane Urzędu Gminy Jabłoń (dane szacunkowe)
	Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji korzystająca ze zmodernizowanego obiektu (osoby)	0	37	Dane Urzędu Gminy Jabłoń (statystyki)
Renowacja zabytkowego muru zespołu pałacowo-parkowego w Jabłoni	Wskaźnik produktu			
	Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach (szt.)	0	1	Dane Zespołu Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Jabłoni (dokumentacja, odbiory)
	Wskaźnik rezultatu			
	Liczba osób odwiedzających obiekty publiczne objęte	0	300	Dane Zespołu Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w

	wsparciem (osoby)			Jabłoni (program wydarzeń, dokumentacja fotograficzna)
	Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji korzystająca ze zmodernizowanego obiektu (osoby)	0	476	Dane Urzędu Gminy Jabłoń (statystyki)
	Wskaźnik rezultatu			
	- Liczba osób odwiedzających wydarzenia integracyjne i aktywizujące społeczność lokalną zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach (osoby)	0	60	Dane Urzędu Gminy Jabłoń (listy uczestników zajęć)
Program wydarzeń integracyjnych i aktywizujących społeczność lokalną Gminy Jabłoń	Wskaźnik produktu			
	Liczba wspartych wydarzeń integracyjnych i aktywizujących społeczność lokalną zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach (szt.)	0	4	Dane Urzędu Gminy Jabłoń (program wydarzeń, dokumentacja fotograficzna, listy uczestników)
	Wskaźnik rezultatu			
	Liczba osób odwiedzających wydarzenia integracyjne i aktywizujące społeczność lokalną zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach (osoby)	0	500	Dane Urzędu Gminy Jabłoń (program wydarzeń, dokumentacja fotograficzna, listy uczestników)
Program wsparcia osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w Gminie Jabłoń	Wskaźnik produktu			
	Liczba osób w wieku 55 lat i więcej objętych wsparciem (osoby)	0	30	Dane Urzędu Gminy Jabłoń (listy uczestników zajęć)
	Wskaźnik rezultatu			
	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po realizacji projektu (osoby)	0	25	Dane Urzędu Gminy Jabłoń (listy uczestników zajęć)

Źródło: Opracowanie własne.

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji:

- Gminny Program Rewitalizacji podlega ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta co najmniej raz na 3 lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny określonym w tym programie.
- Ocena sporządzona przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta podlega zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji oraz ogłoszeniu na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej.
- W przypadku stwierdzenia, że gminny program rewitalizacji wymaga zmiany, wójt, burmistrz albo prezydent miasta występuje do rady gminy z wnioskiem o jego zmianę.
- W przypadku stwierdzenia, w wyniku przeprowadzonej oceny stopnia realizacji gminnego programu rewitalizacji, osiągnięcia celów rewitalizacji w nim zawartych, rada gminy uchyla uchwałę w sprawie gminnego programu rewitalizacji w całości albo w części, z własnej inicjatywy albo na wniosek wójta, burmistrza albo prezydenta miasta.

9.2. Ewaluacja

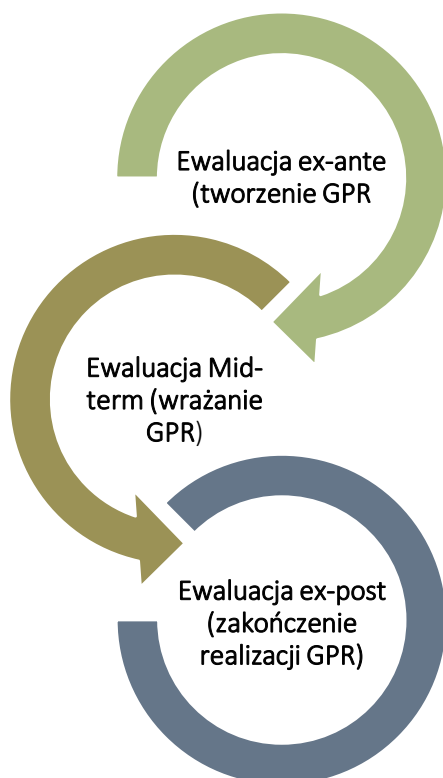
Ewaluacja Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Jabłoń polega na badaniu wpływu projektów rewitalizacyjnych na poszczególne aspekty funkcjonowania gminy oraz występowanie i kumulację negatywnych zjawisk na obszarze wyznaczonym do rewitalizacji.

Ewaluacja prowadzona jest na wszystkich etapach (od tworzenia, poprzez wdrażanie i zakończenie) Gminnego Programu Rewitalizacji:

Ewaluacja ex-ante prowadzona była na etapie tworzenia Gminnego Programu Rewitalizacji, polegała na dokonaniu oceny zasadności poszczególnych działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz ich wpływu na społeczność lokalną i obszary strategiczne, a także logiki interwencji i przewidywanych rezultatów programu. Taka ocena dokumentu pozwoliła na poprawę jego jakości oraz przygotowanie jego ostatecznej wersji.

Ewaluacja mid-term zostanie dokonana w połowie okresu wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji, z uwagi na zakładany 7-letni okres jego realizacji. Jej celem będzie oszacowanie stopnia osiągnięcia zakładanych celów oraz ocena konieczności aktualizacji Gminnego Programu Rewitalizacji w kontekście identyfikacji nowych problemów i oczekiwań mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Ewaluacja ex-post zostanie zrealizowana na zakończenie wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji i będzie oceną przeprowadzonej interwencji w zakresie zaspokajania potrzeb, na które miała odpowiadać oraz badaniem wpływu i trwałości zrealizowanych przedsięwzięć na społeczność lokalną i poszczególne grupy interesariuszy. Ewaluacja ex-post wykonana zostanie za pomocą zebrania ponownie danych, umożliwiających przeprowadzenie analizy wskaźnikowej, i porównanie ich z danymi z roku bazowego. Skuteczności i efektywności Programu zostanie oceniona na podstawie wpływu podjętych działań interwencyjnych na skalę występowania zjawisk kryzysowych.

9.3. Identyfikacja i sposób ograniczenia ryzyka podczas wdrażania GPR

Na poziomie indywidualnych projektów do najpoważniejszego ryzyka należy:

- 1) nieosiągnięcie w ramach realizacji projektu zakładanych produktów – do barier, które składają się na to

ryzyko można zaliczyć np. niezrealizowanie robót w przewidzianym zakresie ze względu na problemy techniczne, prawne czy społeczne. Z tego powodu prowadzony będzie monitoring wskaźników osiągniętych w wyniku realizacji projektów.

W razie konieczności ich aktualizacji, Rada Gminy będzie władna do podejmowania uchwał w sprawie zmian w Programie, tak aby GPR mógł w dalszym ciągu spełniać swoje zadania operacyjne. Każdorazowo wybierany będzie taki wykonawca, który swoim doświadczeniem i potencjałem technicznym gwarantować będzie terminową i zgodną z zakresem rzeczowym implementację zaplanowanych działań;

- 2) nieosiągnięcie w ramach realizacji projektu zakładanych rezultatów – w razie zidentyfikowania takiego problemu we wdrażaniu GPR Urząd Gminy dołoży wszelkich starań, aby wskaźniki rezultatu zostały osiągnięte w zakładanym wymiarze (odpowiednia promocja działań itd.);
- 3) niezyskanie środków finansowych na realizację projektów – dla każdego projektu wskazano jego potencjalne źródła finansowania, co minimalizuje ryzyko niezyskania dofinansowania zewnętrznego.

Głównym założeniem dla realizacji danego projektu jest uzyskanie współfinansowania (m.in. ze środków UE, budżetu Państwa). Brak dofinansowania może wpłynąć na przesunięcie w czasie kolejnych etapów projektów do momentu zapewnienia wystarczających środków w budżecie lub też gmina zapewni dodatkowe, brakujące środki finansowe. Zostaną podjęte wszelkie środki, aby dokumentacja aplikacyjna została przygotowana rzetelnie, a w trakcie realizacji projektu nie wystąpiły nieprawidłowości, które mogłyby skutkować cofnięciem całości lub części przyznanych środków.

Na poziomie realizacji GPR jako całości można wyróżnić następujące potencjalne sytuacje problemowe:

- 1) zmiana polityczna we władzach gmin – mogłaby ona skutkować odmienną wizją rewitalizacji. Wybrane do realizacji projekty nie zostały jednak wytypowane w oparciu o sympatie polityczne, a o niezależne badania ekspertów zewnętrznych i opinie mieszkańców.
- 2) nieosiągnięcie porozumienia z interesariuszami GPR na etapie wdrażania Programu – brak akceptacji ze strony zainteresowanych podmiotów mógłby przekreślić zasadność Programu, jednakże dla jego akceptacji społecznej odbyły się otwarte spotkania konsultacyjne z mieszkańcami i badania ankietowe, a w Programie uwzględniono zgłoszone postulaty i propozycje wysuniętych przez nich konkretnych zadań. Zagwarantowano również możliwość zgłaszania uwag już w trakcie realizacji Programu, które będą przedyskutowane wraz z osobami je zgłaszającymi w celu uzyskania porozumienia;
- 3) ryzyko opóźnień w związku z procedurami administracyjnymi – harmonogram realizacji poszczególnych zadań i projektów w ramach GPR przewiduje możliwe wystąpienie opóźnień, dlatego wskazane w nim terminy zostały określone z marginesem czasu potrzebnym do przeprowadzenia odpowiednich procedur urzędowych.

9.4 Monitorowanie postępu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Wyniki monitoringu przyjmowałyby formę sprawozdań z realizacji GPR-u. Za przeprowadzanie monitoringu odpowiedzialna będzie komórka organizacyjna Urzędu Gminy zajmująca się rewitalizacją (Ochroną Środowiska, Rolnictwa, Gospodarki Komunalnej i Inwestycji). Proces monitoringu prowadzony będzie z uwzględnieniem form szerokiej partycypacji społecznej – w tym m.in. poprzez zaangażowanie Komitetu Rewitalizacji. Informacja z realizacji GPR-u przedkładana będzie Radzie Gminy Jabłon.

Bieżący monitoring, polega na systematycznym zbieraniu oraz analizowaniu ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażanych projektów i realizacji całego programu, mając na celu zapewnienie zgodności realizacji projektów z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami Programu. Monitorowanie obejmować będzie zarówno finansowe, jak i rzeczowe aspekty wdrażania dokumentu.

Monitoring finansowy dostarczy danych na temat szacunkowego kosztu oraz wykorzystanych źródeł finansowania, będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania środków.

9.5. Aktualizacja GPR

Zakłada się, że proces rewitalizacji, jako rozciągnięty w czasie, podlegał będzie wpływowi czynników zewnętrznych, co wymusza konieczność założenia okresowej aktualizacji GPR oraz aktualizacji nadzwyczajnej w razie zaistnienia takich okoliczności. Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Jabłoń na lata 2023-2030, zgodnie z zapisami ewaluacji podlega ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez Wójta, co najmniej raz na 3 lata.

Procedura okresowej aktualizacji GPR obejmuje następujące kroki:

- Ocena sporządzona przez Wójta podlega zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji oraz ogłoszeniu w Biuletynie Informacji Publicznej.
- W przypadku stwierdzenia, że Gminny Program Rewitalizacji wymaga zmiany, Wójt występuje do Rady Gminy z wnioskiem o jego zmianę, dołączając do wniosku sporządzoną ocenę aktualności i stopnia realizacji.
- W przypadku stwierdzenia, w wyniku przeprowadzonej oceny stopnia realizacji GPR, osiągnięcia celów rewitalizacji w nim zawartych, Rada Gminy uchyla uchwałę w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji w całości albo w części, z własnej inicjatywy albo na wniosek Wójta.
- Zaktualizowany GPR powinien zawierać uzasadnienie przeprowadzonych korekt i opis zmian oraz ich wpływu na dalszą realizację programu. Zmiana programu następuje w trybie, w jakim był on uchwalony – jeśli wprowadzone zmiany dotyczą modyfikacji w podstawowych przedsięwzięciach rewitalizacyjnych lub dotyczą ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji, obowiązkowe są konsultacje, uzyskanie opinii, przeprowadzenie procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

10. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych w proces rewitalizacji

Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji podkreśla znaczenie zasady partnerstwa i partycypacji w procesie tworzenia i realizacji/wdrażania programu rewitalizacji.

Program rewitalizacji jest wypracowywany przez samorząd gminny i poddawany dyskusji w oparciu o diagnozę lokalnych problemów: społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych.

Prace nad przygotowaniem programu, bądź jego aktualizacją, jak również wdrażanie (realizacja) programu oparte są na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym szczególnie ze społecznością obszarów rewitalizacji, innymi ich użytkownikami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi.

Partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych oraz w pracach Komitetu Rewitalizacji.

Przygotowanie, prowadzenie i ocena rewitalizacji polegają w szczególności na:

- poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami;
- prowadzeniu, skierowanych do interesariuszy, działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji, w tym o istocie, celach, zasadach prowadzenia rewitalizacji, wynikających z ustawy, oraz o przebiegu tego procesu;
- inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji;
- zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji, w szczególności gminnego programu rewitalizacji;
- wspieraniu inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy w przygotowaniu i realizacji gminnego programu rewitalizacji; zapewnieniu w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy.

Partycypacja społeczna jest wpisana w proces rewitalizacji, jako fundament działań na każdym etapie tego procesu (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie). Skonsolidowanie wysiłków różnych podmiotów na rzecz obszaru rewitalizacji jest ważnym warunkiem sukcesu.

10.1. Procedura uspołecznienia na etapie przygotowania programu rewitalizacji

Program Rewitalizacji jest dokumentem o charakterze strategicznym, którego skutki wdrożenia obejmują praktycznie wszystkie podmioty zlokalizowane na obszarze rewitalizowanym. Powoduje to konieczność zaangażowania do prac w przygotowaniu i wdrażaniu szerokiego spektrum przedstawicieli sektora samorządowego, pozarządowego i biznesowego. W celu zaangażowania w planowanie i realizację jak największej grupy mieszkańców reprezentujących sektor biznesu, samorządu i NGO proces tworzenia Gminnego Programu Rewitalizacji był opracowany metodą partycypacji społecznej przy dużym zaangażowaniu mieszkańców Gminy, a także radnych, przedsiębiorców, przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz działaczy kultury i liderów opinii publicznej.

Tabela 38 Wykaz interesariuszy zaangażowanych w proces przygotowania i realizacji GPR

Lp.	NAZWA
1.	Gminny Ośrodek Kultury w Jabłoniu
2.	Gminna Biblioteka Publiczna w Jabłoniu

3.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jabłoni
4.	Koła Gospodyń Wiejskich w: Kudrach, Jabłoni, Dawidach, Łubnie, Gęsi, Kolanie i Paszenkach
5.	OSP Dawidy
6.	OSP Gęś (KSRG)
7.	OSP Jabłoń
8.	OSP Paszenki (KSRG)
9.	OSP Kolano
10.	Lokalna Grupa Działania „Jagiellońska Przystań”
11.	Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Jabłońskiej
12.	Stowarzyszenie „Nadzieja”
13.	Stowarzyszenie Inicjatyw na rzecz Gminy Jabłoń
14.	Klub Sportowy „Olimpia Jabłoń”
15.	Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Augusta Zamoyskiego w Jabłoni

Podmioty powyższe zostały poinformowane o procesie przygotowania Gminnego Programu Rewitalizacji oraz o potrzebie włączenia się w proces jego tworzenia.

Bezpośrednimi interesariuszami procesu są mieszkańcy obszaru rewitalizacji, do których przede wszystkim są skierowane działania rewitalizacyjne, jak i podmioty społeczne występujące w roli wykonawców powierzonych im do realizacji zadań publicznych.

Są to:

- mieszkańcy obszaru zagrożeni wykluczeniem społecznym,
- mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze,
- mieszkańcy gminy inni niż mieszkańcy obszaru rewitalizacji.

Na rzecz mieszkańców obszaru rewitalizacji działalność prowadzą podmioty, w tym organizacje pozarządowe, świadczące usługi publiczne na terenie rewitalizacji:

- na rzecz ochrony środowiska naturalnego,
- na rzecz lokalnej gospodarki oraz wspierające rozwój przedsiębiorczości,
- dotyczące promowania włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji,
- w sferze aktywizacji społeczno-zawodowej i integracji osób zagrożonych wykluczeniem,
- skoncentrowane na pomocy osobom zagrożonych przemocą w rodzinie,

W szczególności są to:

- gminne jednostki organizacyjne zaangażowane w szeroki zakres działań i polityk społecznych rewitalizacji Gminy Jabłoń w tym straże i służby: (Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jabłoni, Straż Pożarna (OSP Dawidy, OSP Gęś (KSRG), OSP Jabłoń, OSP Kolano, OSP Paszenki (KSRG), Policja);
- instytucje animujące działania na terenie obszarów rewitalizacji (kultura, sport, edukacja): Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Jabłońskiej, Stowarzyszenie „Nadzieja”, Stowarzyszenie Inicjatyw na rzecz Gminy Jabłoń, Gminna Biblioteka Publiczna w Jabłoni;
- instytucje kultury i sztuki funkcjonujące na obszarze rewitalizacji: Gminny Ośrodek Kultury w Jabłoni;
- instytucje odpowiedzialne za pomoc społeczną: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jabłoni;
- organy władzy publicznej oraz komórki organizacyjne Urzędu Gminy;
- organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia i in.).

Obszar rewitalizacji, poza interwencją zaplanowaną w GPR, będzie dodatkowo skupiał aktywność wymienionych wyżej podmiotów, realizujących na jego terenie działania statutowe. Na obszarze rewitalizacji dojdzie więc do integracji wielu polityk publicznych oraz procesu odnowy wywołanego wdrażaniem programu,

w efekcie czego zwiększy się dostępność usług publicznych, a w ślad za nią aktywność mieszkańców i poziom ich udziału w życiu społecznym.

Niezwykle ważnymi interesariuszami rewitalizacji Gminy Jabłoń są, działające na rzecz mieszkańców obszaru rewitalizacji, organizacje pozarządowe, które reprezentują społeczeństwo obywatelskie, podmioty działające na rzecz ochrony środowiska oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób z niepełnosprawnościami, równości płci i niedyskryminacji.

Z punktu widzenia procesu rewitalizacji kluczowymi podmiotami społeczno-gospodarczymi, które powinno włączyć się w proces, są stowarzyszenia prowadzące działalność w sferze aktywizacji społeczno-zawodowej i integracji osób zagrożonych wykluczeniem.

Na terenie obszaru rewitalizacji zidentyfikowano potencjalnych partnerów i inne podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, bądź realizujące działania z zakresu włączenia społecznego, aktywizacji społecznej, ochrony przyrody, praw obywatelskich, równości płci i niedyskryminacji, wspierania osób narażonych na wykluczenie społeczne: **Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Jabłońskiej, Stowarzyszenie „Nadzieja”, Stowarzyszenie Inicjatyw na rzecz Gminy Jabłoń, Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Augusta Zamoyskiego w Jabłoni, Klub Sportowy „Olimpia Jabłoń”, Koła Gospodyń Wiejskich.**

Dodatkowo, możliwymi partnerami w procesie rewitalizacji będą organizacje pozarządowe realizujące działania dla osób zagrożonych przemocą w rodzinie i wykluczeniem w powiecie parczewskim: **Stowarzyszenie Wspierania Aktywności „Bona Fides”.**

Z uwagi na zdiagnozowane problemy w sferze środowiskowej, gospodarczej i technicznej istotnymi interesariuszami rewitalizacji są potencjalni partnerzy działający na rzecz lokalnej gospodarki i ochrony środowiska naturalnego.: **Lokalna Grupa Działania „Jagiellońska Przystań”.**

W sferze ochrony przyrody, potencjalnym partnerem procesu rewitalizacji jest m.in.: **Nadleśnictwo Radzyń Podlaski.**

Do tak zidentyfikowanego kręgu interesariuszy zostały skierowane i będą kierowane działania włączeniowe – zaproszenia do wzięcia udziału w spotkaniach konsultacyjno-informacyjnych, naborze przedsięwzięć rewitalizacyjnych, naborze kandydatów do Komitetu Rewitalizacji czy konsultacjach społecznych poszczególnych dokumentów.

Kluczowymi mechanizmami integracji zaplanowanej w GPR interwencji będą następujące czynniki:

Integracja na poziomie celów – mechanizm integracji w tym obszarze został wdrożony na poziomie opracowania dokumentu i będzie kontynuowany w okresie jego wdrażania.

Etap opracowania dokumentu uwzględnił będzie takie mechanizmy jak konsultacje wytyczonego obszaru zdegradowanego i wyznaczonego na jego podstawie obszaru rewitalizacji – etap ten rozpoczął mechanizm integracji poprzez uruchomienie procesu udziału mieszkańców i organizacji pozarządowych w tworzeniu GPR,

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji prace nad Programem rozpoczęto od wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Na podstawie art. 6 ust. 2 oraz art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

Wójt Gminy Jabłoń powiadomił o przeprowadzeniu konsultacji społecznych projektu uchwały Rady Gminy Jabłoń w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji.

W proces przygotowania diagnozy społeczno – gospodarczej dla Gminy Jabłoń zostały zaangażowane poniższe instytucje, które przygotowały dane potrzebne do sporządzenia analizy wskaźnikowej dla wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji.

⇒ **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jabłoni (wskaźniki dotyczące pomocy społecznej, ubóstwa)**

⇒ **Komenda Powiatowa Policji w Parczewie (wskaźniki dotyczące przestępczości i przemocy domowej)**

⇒ **Powiatowy Urząd Pracy w Parczewie (wskaźniki dotyczące bezrobocia)**

W związku z przystąpieniem Gminy Jabłoń do opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji, w dniach od 21 lutego 2024 r. do 29 marca 2024 r. zostały przeprowadzone konsultacje społeczne projektu Uchwały Rady Gminy Jabłoń w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Jabłoń.

Konsultacje projektu Uchwały Rady Gminy w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Jabłoń miały na celu zapewnienie udziału mieszkańców w przygotowaniu dokumentów dotyczących procesu rewitalizacji oraz wymianę wiedzy, informacji, poznanie uwag i opinii dotyczących propozycji granic i sposobu wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Jabłoń.

Projekt Uchwały Rady Gminy Jabłoń w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wraz z ogłoszeniem o konsultacjach zamieszczony został w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Gminy Jabłoń <https://ugjablon.bip.lubelskie.pl/index.php?id=6>

Konsultacje przeprowadzone zostały w okresie od 21 lutego 2024 r. do 29 marca 2024 r. w następujących formach:

1. Spotkania otwartego z interesariuszami rewitalizacji, umożliwiającego wyrażenie uwag, opinii i propozycji do Projektu Uchwały Rady Gminy Jabłoń w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Jabłoń. Spotkania odbyły się:
 - w miejscowości Jabłoń, dn. 07.03.2024 r. godz. 14.00 (sala konferencyjna w GBP w Jabłoniu)
 - w miejscowości Kolano-Kolonia, dn. 07.03.2024 r. godz. 16.00 (siedziba WDK Kolano)
 - w miejscowości Paszenki, dn. 07.03.2024 r. godz. 18.00 (siedziba WDK Paszenki)
2. Zbierania uwag ustnych do protokołu w dniach od 08.03.2024 r. do 29.03.2024 r. osobiście lub telefonicznie w Urzędzie Gminy Jabłoń pokój 12, tel. 83 356 00 06 w. 34, w godzinach pracy Urzędu.
3. Zbierania uwag w postaci elektronicznej lub papierowej, w tym za pomocą środków komunikacji elektronicznej, w szczególności poczty elektronicznej poprzez wypełnienie formularza zamieszczonego na stronie www.jablon.pl oraz w Biuletynie Informacji Publicznej <https://ugjablon.bip.lubelskie.pl/index.php?id=6> w terminie od dnia 21 lutego 2024 r. Wypełniony formularz można było dostarczyć: drogą elektroniczną na adres: ugjablon@jablon.pl lub drogą korespondencyjną na adres: Urząd Gmin Jabłoń, ul. Augusta Zamoyskiego 27, 21-205 Jabłoń pok. Nr 11 (Sekretariat) lub osobiście w siedzibie Urzędu Gminy Jabłoń przy ul. Augusta Zamoyskiego 27, 21-205 Jabłoń pok. 11.
4. Badania ankietowego dotyczącego opinii na temat proponowanych granic obszaru rewitalizacji oraz zaproponowanych w uchwale rozwiązań. Ankieta dostępna była na stronie www.jablon.pl. Projekt uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wraz z mapą przedstawiającą proponowane granice obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, diagnozą służącą wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Jabłoń oraz formularz konsultacyjny udostępnione zostały od dnia 21 lutego 2024 r. Można było zapoznać się z nimi:
 - w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu <https://ugjablon.bip.lubelskie.pl/index.php?id=6>
 - na stronie internetowej Urzędu www.jablon.pl
 - w punkcie obsługującym konsultacje społeczne: Urząd Gminy Jabłoń, ul. Augusta Zamoyskiego 27, 21-205 Jabłoń, pok. 12.

Informacja o rozpoczęciu konsultacji społecznych zostanie podana do publicznej wiadomości:

- w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie: <https://ugjablon.bip.lubelskie.pl/index.php?id=6>
- na stronie internetowej Urzędu Gminy Jabłoń: www.jablon.pl

- w prasie lokalnej: Wspólnota Parczewska
- na tablicach informacyjnych w siedzibie Urzędu Gminy Jabłoń przy ul. Augusta Zamoyskiego 27, 21-205 Jabłoń

Klauzula informacyjna dotycząca przetwarzania danych osobowych w Urzędzie Gminy Jabłoń dostępna była pod linkiem: <https://ugjablon.bip.lubelskie.pl/upload/pliki/klauzula-informacyjna-rodo2023.pdf>

Etap I zakończył się podjęciem uchwały nr LI/376/24 Rady Gminy Jabłoń z dnia 24 kwietnia 2024 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w Gminie Jabłoń.

Etap tworzenia Gminnego Programu Rewitalizacji

Przystąpienie do opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jabłoń na lata 2023-2030 rozpoczęto od podjęcia uchwały nr LI/377/24 Rady Gminy Jabłoń z dnia 26 kwietnia 2024 r. w sprawie przystąpienie do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jabłoń na lata 2023-2030.

Pogłębioną charakterystykę obszaru rewitalizacji wykonano w oparciu o dane ilościowe i jakościowe. Zostały one zebrane na podstawie danych przekazanych przez Urząd Gminy Jabłoń.

Zebrane informacje o przestrzeni obszaru rewitalizacji i istotnych problemach dla mieszkańców uzupełniono po uzyskaniu ankiet, które dotyczyły obszarów rewitalizacji.

W terminie od 12.08.2024 r. do dnia 26.08.2024 r. został przeprowadzony nabór propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych do ujęcia w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Jabłoń na lata 2023-2030.

Wzór fiszki służącej do stworzenia projektów udostępniono na stronie internetowej Urzędu Gminy Jabłoń.

Pomysły mieszkańców przedstawione na spotkaniach i w ankiecie internetowej zostały uwzględnione w Programie, celem stworzenia dokumentu odpowiadającego na realne potrzeby mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Do uzupełnienia – informacje nt. konsultacji społecznych projektu uchwały w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jabłoń na lata 2023 -2030”.

10.2. Procedura uspołecznienia na etapie realizacji programu rewitalizacji

Efektywność partycypacji społecznej zależy od skuteczności dwustronnego przepływu informacji, co oznacza, że nie tylko gmina, jako podmiot zarządzający procesem rewitalizacji powinien informować stronę społeczną o planowanych działaniach i zamierzeniach, ale także strona społeczna powinna mieć szansę wyrażenia swojej opinii na temat realizowanych działań.

Integracja na poziomie partycypacji społecznej w zarządzaniu wdrażaniem GPR - mechanizm ten będzie realizowany poprzez:

- powołanie Komitetu Rewitalizacji – podstawową funkcją Komitetu będzie ocenianie postępu wdrażania GPR z punktu widzenia integracji i komplementarności podejmowanych działań przez podmioty zaangażowane w proces rewitalizacji (monitoring i ewaluacja),
- współpracę ze środowiskiem seniorów oraz młodzieży w zakresie działań rewitalizacyjnych podejmowanych dla osób starszych, młodzieży i dzieci (wdrażanie projektów),
- współpracę z przedstawicielami organizacji pozarządowych (wdrażanie projektów, zwłaszcza w sferze społecznej),
- regularne spotkania z interesariuszami (monitoring, ocena skuteczności podejmowanych działań),
- dodatkowym narzędziem integracji jest kontrola społeczna procesu realizowanego dzięki publikacji i opiniowaniu sprawozdań z monitoringu GPR.

Elementem partycypacji społecznej będzie organizacja konsultacji społecznych przeprowadzonych metodami aktywizującymi, a dotyczących realizacji konkretnych przedsięwzięć. Chodzi o danie mieszkańcom możliwości

wypowiedzenia się co do sposobów zagospodarowania terenów czy szczegółów projektów miękkich tak, aby wszystkie one w jak największym stopniu odpowiadały potrzebom mieszkańców.

Z drugiej strony takie spotkania stanowią wyraz otwartości władz wobec mieszkańców oraz są okazją do wyjaśnienia pewnych zagadnień czy powodów, dla których dane przedsięwzięcie musi być zorganizowane w taki, a nie inny sposób.

Inny sposób angażowania społeczności lokalnej to ankietyzacja podmiotów/interesariuszy(osób, podmiotów gospodarczych, społecznych, itd.) z obszarów rewitalizacji na etapie oceny efektów wdrażania Programu Rewitalizacji. Przeprowadzanie takich ankiet pozwoli na uzupełnienie danych statystycznych gromadzonych na potrzeby monitoringu o odczucia i wnioski indywidualne. Jednocześnie - przy odpowiednio skonstruowanej ankiecie - pozwoli poznać propozycje rozwiązań ewentualnych pojawiających się problemów.

Wreszcie partycypacja społeczna może zostać zagwarantowana na etapie wdrażania dokumentu poprzez włączanie mieszkańców do realizacji konkretnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Mowa tu zarówno o pojedynczych mieszkańcach, jak i osobach zrzeszonych np. w organizacjach pozarządowych. Zaangażowanie to może przyjmować formę wolontariatu, przy czym coraz popularniejszy staje się on nie tylko wśród młodzieży szkolnej, ale również osób starszych. W tym drugim przypadku przynosi pozytywne efekty, ponieważ z jednej strony wykorzystuje wiedzę i doświadczenie życiowe, a z drugiej sprawia, że osoby starsze czują się potrzebne i są bardziej dowartościowane. Włączenie to odnosi się przede wszystkim do realizacji projektów „miękkich”. Gmina będzie zachęcać mieszkańców do zaangażowania i promować możliwości włączania się do procesu rewitalizacji.

W proces realizacji GPR będą zaangażowane następujące podmioty:

- ✓ **Urząd Gminy Jabłoń** - zaangażowanie w realizację projektów: Centrum Rehabilitacji w Dolinie Zielawy, Przebudowa zdegradowanych budynków po byłej bazie SKR oraz zagospodarowanie przestrzeni, Rewitalizacja zabytkowego pałacu wraz z parkiem w miejscowości Kolano-Kolonia;
- ✓ **Gminny Ośrodek Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna, Organizacje Pozarządowe** - zaangażowanie w realizację projektów: Program wydarzeń integracyjnych i aktywizujących społeczność lokalną Gminy Jabłoń;
- ✓ **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej** - Program wydarzeń integracyjnych i aktywizujących społeczność lokalną Gminy Jabłoń, Program wsparcia osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w Gminie Jabłoń; Przebudowa zdegradowanych budynków po byłej bazie SKR oraz zagospodarowanie przestrzeni;
- ✓ **Powiatowy Urząd Pracy w Parczewie** - Centrum Rehabilitacji w Dolinie Zielawy, Przebudowa zdegradowanych budynków po byłej bazie SKR oraz zagospodarowanie przestrzeni.

Zaangażowanie mieszkańców może przyjmować również formę wolontariatu, przy czym coraz popularniejszy staje się on nie tylko wśród młodzieży szkolnej, ale również osób starszych. W tym drugim przypadku przynosi pozytywne efekty, ponieważ z jednej strony wykorzystuje wiedzę i doświadczenie życiowe, a z drugiej sprawia, że osoby starsze czują się potrzebne i są bardziej dowartościowane. Włączenie to odnosi się przede wszystkim do realizacji projektów „miękkich”. Gmina będzie zachęcać mieszkańców do zaangażowania i promować możliwości włączania się do procesu rewitalizacji.

Integracja na poziomie zarządzania wdrażaniem – mechanizm związany z ciągłą oceną postępu wdrażania GPR, realizowany poprzez: monitoring i ewaluację.

Zasady partycypacji w projekcie:

1. Dwustronny przepływ informacji.
2. Rzetelne diagnozowanie i prezentowanie informacji.
3. Angażowanie społeczności na możliwie wielu etapach działań rewitalizacyjnych.
4. Wieloetapowość konsultacji społecznych.

5. Wieloaspektowość konsultacji społecznych.

W procesie rewitalizacji wykorzystywane zostaną bierne i czynne formy konsultacji społecznych:

1. Formy bierne, a więc takie, w których prowadzona komunikacja jest jednokierunkowa to m.in. artykuły w informatorach samorządowych oraz krótkie informacje na stronach internetowych Gminy, bądź też w lokalnych mediach. Komunikacja jednokierunkowa będzie miała głównie charakter informacyjny.
2. Formy czynne tzn. komunikacja dwukierunkowa będzie miała charakter informacyjno - konsultacyjny i prowadzona będzie w sposób dedykowany.

Założenia koncepcji procesu konsultacji społecznych:

1. Proces uspołecznienia realizacji programu rewitalizacji realizowany będzie wśród interesariuszy programu rewitalizacji, a więc podmiotów (osób fizycznych i prawnych), na które rezultaty będą miały wpływ.
2. W ramach procesu następować będzie komunikacja jedno- i dwukierunkowa z zespołami i osobami zarówno biorącymi bezpośredni udział w projektach rewitalizacji, jak również z zespołami i osobami, powiązanymi pośrednio z działaniami rewitalizacyjnymi.
3. Wstępnie zidentyfikowane w niniejszym opracowaniu grupy interesariuszy (przedsiębiorcy, organizacje społeczne, lokalni liderzy, mieszkańcy poszczególnych sołectw, jednostki organizacyjne gminy, parafie) będą szczegółowo zweryfikowane na etapie prac realizacyjnych.
4. Uspołecznienie będzie prowadzone w sposób bezpośredni.
5. Wszystkie działania zaplanowane w ramach procesu uspołecznienia zostaną szczegółowo zweryfikowane po zapoznaniu się z oczekiwaniami, potrzebami i możliwościami uczestników procesu.
6. Po każdym spotkaniu konsultacyjnym/warsztatowym dotyczącym programu rewitalizacji zostanie sporządzony raport. Istotnym narzędziem partycypacji społecznej jest działalność Komitetu Rewitalizacji, który zostanie powołany Zarządzeniem Wójta.

Zgodnie z ustawą z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (ustawa wdrożeniowa) gminny program rewitalizacji jest uznawany za **Inny Instrument Terytorialny (ITT)**, dzięki czemu gmina po spełnieniu wymogów dotyczących IIT może ubiegać się o środki unijne dostępne w ramach m.in. programu operacyjnego Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027.

Wymogi ustawy o rewitalizacji i Zasad realizacji IIT, a także regulacje ustawy wdrożeniowej w art. 36, pokrywają się ze sobą, wyjątkiem jest nieco inaczej sformułowany katalog interesariuszy.

W ustawie o rewitalizacji katalog interesariuszy wskazany został w art. 2 ust. 2. W ustawie wdrożeniowej (art. 36 ust. 8 pkt 4) mowa jest o partnerach społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotach reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotach działających na rzecz ochrony środowiska i podmiotach odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem strategii IIT.

W związku z tym, przystępując do prac nad procesem rewitalizacji, Gmina Jabłoń przy okazji identyfikacji interesariuszy rewitalizacji wzięła pod uwagę także wymogi wynikające z ustawy wdrożeniowej.

W toku analizy za partnerów społecznych realizujących działania z zakresu włączenia społecznego, aktywizacji społecznej, praw obywatelskich, równości płci i niedyskryminacji, wspierania osób narażonych na wykluczenie społeczne, uznano przede wszystkim organizacje pozarządowe opisane w podrozdziale 10.1. Procedura uspołecznienia na etapie przygotowania programu rewitalizacji.

Zidentyfikowani partnerzy społeczno-gospodarczy oraz podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie lub realizujące działania z zakresu włączenia społecznego, aktywizacji społecznej, praw obywatelskich,

równości płci i niedyskryminacji, wspierania osób narażonych na wykluczenie społeczne zostaną zaproszeni do prac związanych z realizacją GPR.

Dzięki kampanii informacyjnej udało się pozyskać partnerów społeczno-gospodarczych i inne podmioty określone w ustawie wdrożeniowej.

Partnerzy ci zostali zaproszeni do procesu partycypacji na etapie przygotowania GPR, na etapie jego wdrażania będą zaś brali udział w dalszych działaniach partycypacyjnych, przede wszystkim w pracach Komitetu Rewitalizacji.

Kluczowymi partnerami rewitalizacji biorącymi udział we wdrażaniu programu są podmioty, które zgłosiły swój projekt w otwartym naborze przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

W celu pełnego włączenia partnerów społeczno-gospodarczych i podmiotów wskazanych w art. 36 ust. 8 pkt 4 ustawy wdrożeniowej skład Komitetu Rewitalizacji zostanie ustalony z ich uwzględnieniem, dzięki czemu, oprócz innych interesariuszy procesu rewitalizacji, będą oni mieć także wpływ na sposób wdrażania, monitorowanie i ocenę prowadzonej interwencji.

W tym celu w zasadach dotyczących składu komitetu zostaną uwzględnieni przedstawiciele podmiotów wymienionych m.in. w art. 36 ust. 8 ustawy wdrożeniowej,

Włączenie społeczne wyżej wymienionych partnerów w proces rewitalizacji Gminy Jabłoń spełnia wymogi ustawy wdrożeniowej, sprawiając że GPR można uznać za Inny Instrument Terytorialny zgodnie z regulacjami ustawy wdrożeniowej i Zasad realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027.

11. Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko

Podstawę prawną do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko stanowią Dyrektywa nr 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. Urz. UE L 197 z 21.7.2001), Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2022r. poz. 1029) oraz Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2022r. poz. 916) ustawa ta dodatkowo uszczegóławia przepisy odnośnie obszarów podlegających ochronie, w szczególności obszarów Natura 2000.

W celu identyfikacji potencjalnych oddziaływań na środowisko będących wynikiem realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji oraz oceny ich natężenia, a także określenia, czy w programie w należyty sposób został uwzględniony interes środowiska przyrodniczego i kulturowego rozpatruje się wpływ realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji na poszczególne komponenty środowiska:

- 1) różnorodność biologiczną, zwierzęta i rośliny,
- 2) ludzi,
- 3) wodę,
- 4) powietrze i środowisko akustyczne,
- 5) powierzchnię ziemi,
- 6) krajobraz i zabytki,
- 7) klimat, zasoby naturalne

W przypadku powierzchni ziemi, klimatu i zasobów naturalnych, stwierdzono neutralny wpływ realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji, natomiast na wszystkie pozostałe komponenty środowiska realizacja projektów będzie miała wpływ pozytywny.

W przypadku realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych niekorzystne oddziaływanie może nastąpić jedynie w fazie ich wykonywania i może być związane bezpośrednio z uciążliwościami powstającymi w trakcie prowadzonego procesu budowlanego. Wówczas oddziaływania mają charakter odwracalny, chwilowy oraz występują w relatywnie krótkim czasie (krótkoterminowo).

Oddziaływanie na środowisko poszczególnych zadań ujętych w Gminnym Programie Rewitalizacji, może spowodować nakładanie się działań w przypadku ich równoczesnej realizacji. Dlatego też, harmonogram realizacji zadań jest tak skonstruowany, aby z jednej strony uwzględnić technologię robót, a z drugiej ograniczyć kumulację uciążliwych oddziaływań.

W przypadku zadań związanych z budową lub modernizacją uzbrojenia podziemnego o podejmowanych w tym zakresie pracach będą informowani wszyscy zarządcy sieci, tak by w jednym czasie uporządkować całość zidentyfikowanych spraw na danym terenie.

Minimalizacja oddziaływań inwestycji na środowisko, to różnego rodzaju działania, które mają wpłynąć na zmniejszenie uciążliwości przedsięwzięcia na otoczenie, zarówno w fazie realizacji jak i eksploatacji.

Są to m.in. następujące działania:

- w czasie realizacji inwestycji prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy,
- stosowanie odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych,
- właściwe kierowanie pracami,
- dotrzymywanie terminów wykonywania prac budowlanych,
- nadzór nad skutecznością i jakością realizacji,
- stosowanie wysokiej klasy rozwiązań technicznych,
- ograniczanie i oszczędzanie podczas budowy surowców takich jak woda, piasek i energia,
- maskowanie elementów dysharmonijnych dla krajobrazu.

Skala przedsięwzięć zaproponowanych do realizacji w ramach Programu ma charakter lokalny, zatem oddziaływanie tych przedsięwzięć będzie również miało zasięg lokalny. Natomiast realizacja Programu nie wskazuje na możliwość negatywnego transgranicznego oddziaływania na środowisko, mogącego objąć terytorium innych państw.

Mówiąc o znacząco negatywnym oddziaływaniu na środowisko trzeba zaznaczyć, że będzie miało ono charakter tymczasowy i ograniczy się do realizacji planowanych inwestycji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji. W perspektywie długoterminowej działania, które będą realizowane, korzystnie wpłyną nie tylko na znacząca poprawę warunków korzystania ze środowiska naturalnego, ale też na komfort życia mieszkańców Gminy Jabłoń. Środki zapobiegawcze negatywnemu oddziaływaniu na środowisko to przede wszystkim rozwiązania, jakie zostały zaproponowane w przedmiotowym dokumencie. Są to przede wszystkim: wybór odpowiedniej lokalizacji, wybór właściwych rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych.

Do uzupełnienia proces Strategicznej Oceny OOS

12. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach

12.1. Specjalna Strefa Rewitalizacji

Na dzień przyjęcia uchwały o przyjęciu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Jabłoń na lata 2023 – 2030 nie przewiduje się ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji, o której mowa w art. 25 Ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku.

12.2. Zmiany w dokumentach planowania i zagospodarowania przestrzennego

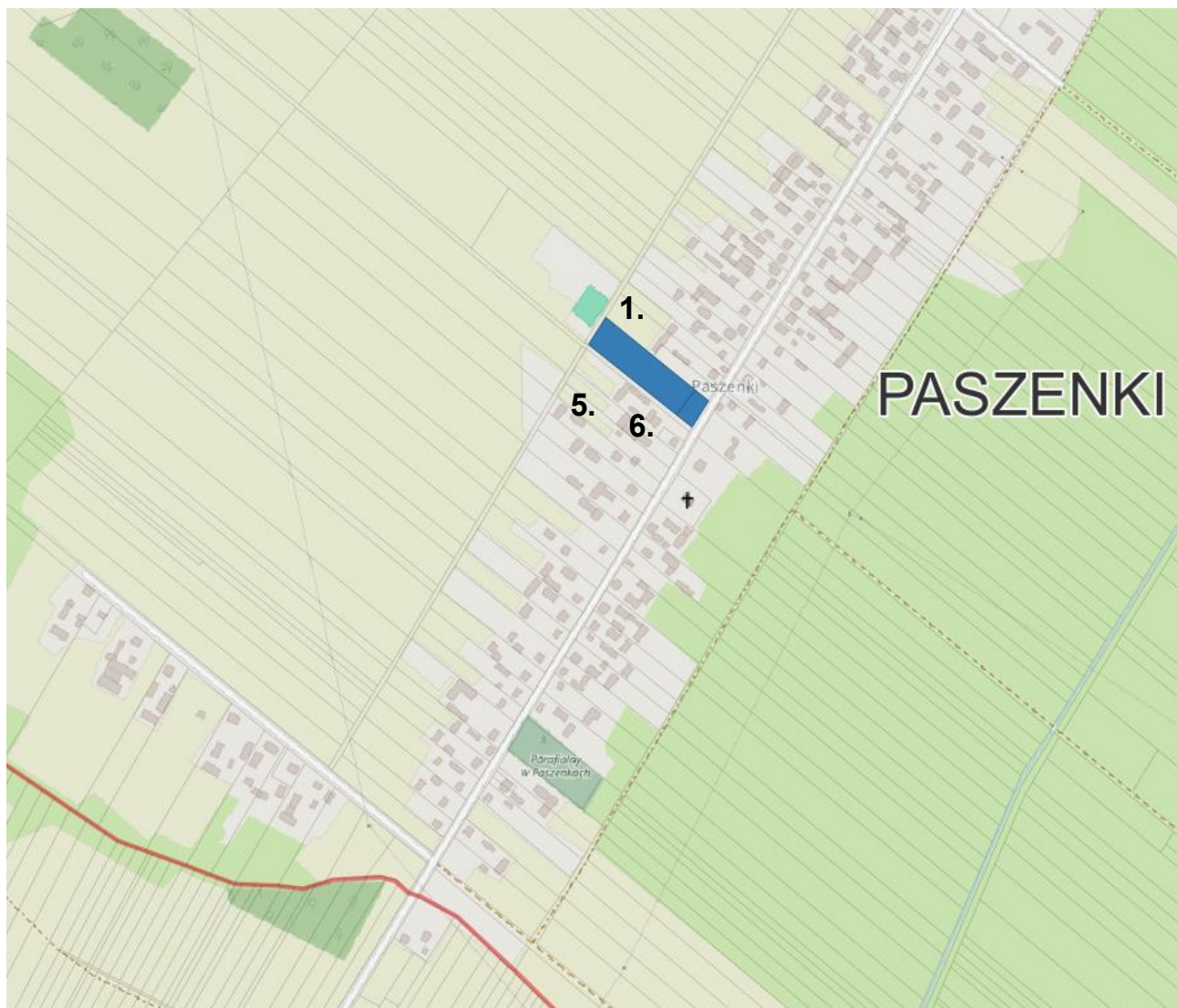
12.2.1. Niezbędne zmiany w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Jabłoń na lata 2023 – 2030, nie przewiduje wprowadzenia zmian w obecnym dokumencie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Jabłoń.

12.2.2. Niezbędne zmiany w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Na dzień przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jabłoń na lata 2023 – 2030, nie przewiduje się wprowadzenia zmian w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego

13. Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji

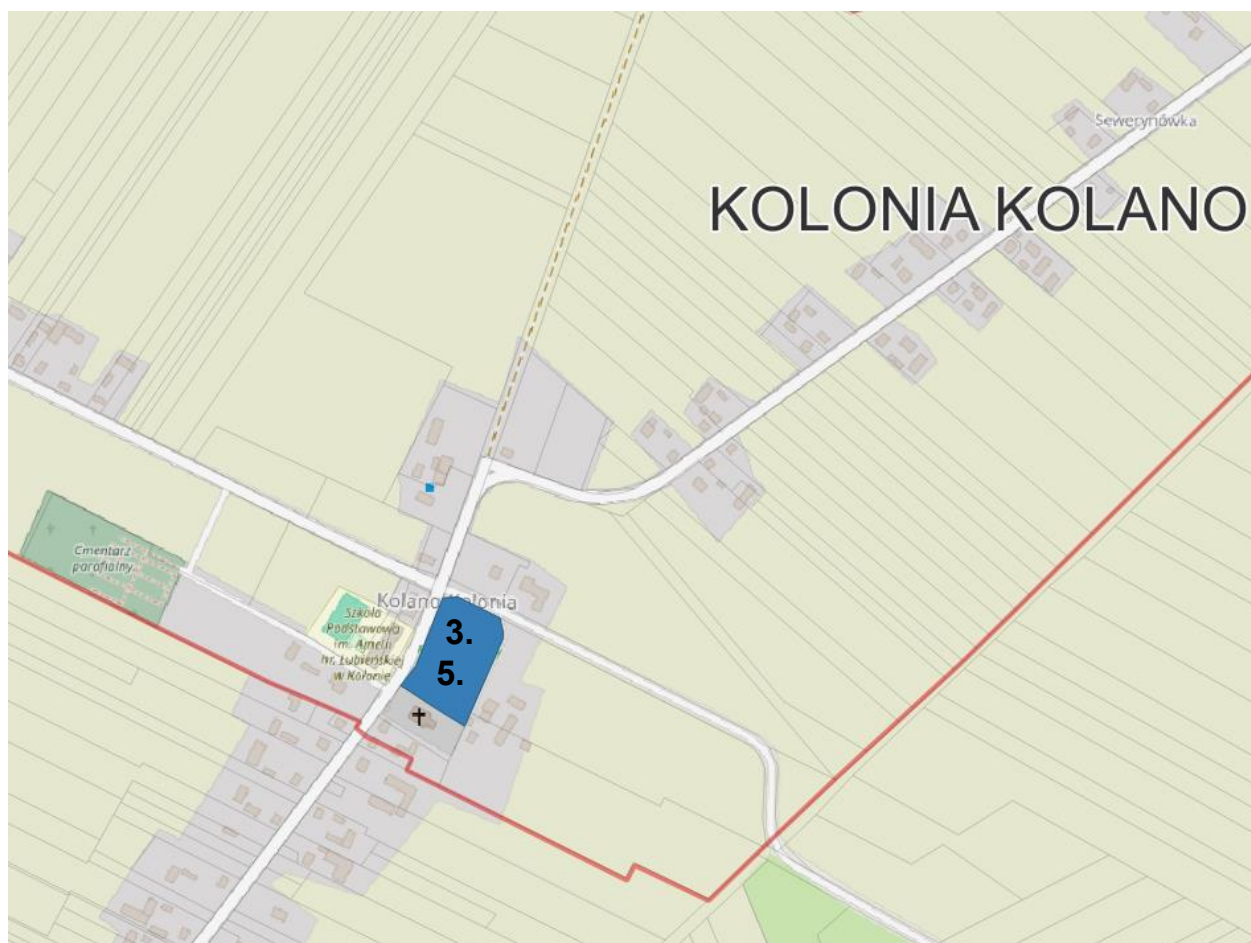
Obszar realizacji projektów rewitalizacyjnych

1. Centrum Rehabilitacji w Dolinie Zielawy.
5. Program wydarzeń integracyjnych i aktywizujących społeczność lokalną Gminy Jabłoń.
6. Program wsparcia osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w Gminie Jabłoń.

Obszar realizacji projektów rewitalizacyjnych

2. Przebudowa zdegradowanych budynków po byłej bazie SKR oraz zagospodarowanie przestrzeni.
4. Renowacja zabytkowego muru zespołu pałacowo-parkowego w Jabłoni.
5. Program wydarzeń integracyjnych i aktywizujących społeczność lokalną Gminy Jabłoni
6. Program wsparcia osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w Gminie Jabłoni.

Obszar realizacji projektów rewitalizacyjnych

- 3. Rewitalizacja zabytkowego pałacu wraz z parkiem w miejscowości Kolano-Kolonia.
- 5. Program wydarzeń integracyjnych i aktywizujących społeczność lokalną Gminy Jabłoń

Spis tabel:

Tabela 1 Zestawienie obszarów porównawczych w ramach programu rewitalizacji.....	13
Tabela 2 Kryteria delimitacji obszaru zdegradowanego.....	15
Tabela 3 Udział liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności obszaru [%].....	19
Tabela 4 Udział liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności obszaru [%]	20
Tabela 5 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców	21
Tabela 6 Liczba bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców	22
Tabela 7 Liczba bezrobotnych długotrwale w przeliczeniu na 100 mieszkańców	23
Tabela 8 Liczba przestępstw i wykroczeń na 100 mieszkańców	24
Tabela 9 „Niebieskie karty” i interwencje domowe w przeliczeniu na 100 mieszkańców	25
Tabela 10 Liczba zarejestrowanych organizacji NGO na 100 mieszkańców	26
Tabela 11 Kwota uzyskana na fundusz sołecki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w roku 2022 r.....	27
Tabela 12 Wartości wskaźników dla sfery społecznej	28
Tabela 13 Znormalizowane wartości wskaźników dla sfery społecznej	28
Tabela 14 Wartości wskaźników dla sfery społecznej po określeniu stymulanty i destymulanty	29
Tabela 15 Wartości wskaźnika syntetycznego dla sfery społecznej	30
Tabela 16 Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2022 r.)	32
Tabela 17 Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2022 r.)	33
Tabela 18 Liczba gospodarstw, w których zamontowano OZE na 100 mieszkańców	34
Tabela 19 Dostępność do usług kultury i usług społecznych (instytucje kultury, banki, apteki, przychodnie, świetlice wiejskie, obiekty sportowe)	35
Tabela 20 Udział powierzchni terenów zdegradowanych w powierzchni ogółem obszaru	36
Tabela 21 Wartości wskaźników dla sfery gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej	37
Tabela 22 Znormalizowane wartości wskaźników dla sfery gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej	38
Tabela 23 Wartości wskaźników dla sfery gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej po określeniu stymulanty i destymulanty	38
Tabela 24 Wartości wskaźnika syntetycznego dla sfery gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej	39
Tabela 25 Poziom występowania wskaźników kryzysowych dla miejscowości z dodatnią wartością wskaźnika syntetycznego dla sfery społecznej	40
Tabela 26 Obszar zdegradowany, wyznaczony w oparciu o analizę jakościową i wskaźnikową	41
Tabela 27 Delimitacja Obszaru Rewitalizacji Gminy Jabłoń	44
Tabela 28 Zakres obszaru rewitalizacji.....	44
Tabela 29 Analiza SWOT obszaru rewitalizacji	58

Tabela 30. Pogłębiona diagnoza problemów i potencjałów obszaru rewitalizacji.....	59
Tabela 31. Zdefiniowane potrzeby obszaru rewitalizacji w Gminie Jabłoń	60
Tabela 32 Projekty komplementarne – zrealizowane.....	84
Tabela 33 Źródła finansowania GPR	86
Tabela 34 Ramy finansowe (PLN)	87
Tabela 35 Harmonogram wdrażania GPR	88
Tabela 36 Wskaźniki monitorowania osiągnięcia celów GPR	92
Tabela 37 Ocena i system monitorowania stanu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych	93
Tabela 38 Wykaz interesariuszy zaangażowanych w proces przygotowania i realizacji GPR	99

Spis map:

Mapa 1 Podział gminy na obszary porównawcze	14
Mapa 2 Wyniki standaryzacji w odniesieniu do problemów społecznych – Gmina Jabłoń	31
Mapa 3 Obszar zdegradowany, wyznaczony w oparciu o analizę jakościową i wskaźnikową.....	42
Mapa 4 Obszar Rewitalizacji I: Paszenki.....	48
Mapa 5 Obszar Rewitalizacji II: Kolano - Kolonia.....	52
Mapa 6 Obszar Rewitalizacji III: Jabłoń	55
Mapa 7 Kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji Paszenki	111
Mapa 8 Kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji Jabłoń	112
Mapa 9 Kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji Kolonia Kolano	113